

Василь Курищук

ДОРОГА
ДО ХРАМУ

“Лисаний Камінь”
Косів
2014

ББК 63.3 (4УКР) - 4 ів

К 93

УДК 908. 477. 86

Рецензенти:

о. Дмитро Погорілий, парох церкви

Співстраждання і Різдва Богородиці,

Микола Дутчак, голова Яблунівського осередку

ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка.

Курищук В. Ю.

К 93 Дорога до храму. –

Косів: Писаний Камінь, 2014 – 124с., 24 кол.

ISBN

У книжці подано відомості про першу яблунівську церкву, про спроби будівництва храму за окупаційних режимів та більш детально розповідається про будівництво теперішньої церкви Співстраждання та Різдва Богородиці. Багато матеріалів з історії церкви містять відомості, які публікуються вперше.

Видання буде корисним для тих, хто цікавиться історією рідного краю, його духовною культурою.

УДК 908. 477. 86

ББК 63. 3 (4УКР) - 4 ів

© Василь Курищук, 2014

© Видавництво

«Писаний Камінь», 2014

ISBN

Вступ

Церква є святим місцем, куди ми ходимо, щоб відкрити свою душу й серце Богові, очиститися, отримати благословення на світлі помисли і гідні діла.

З відчуттям великого душевного піднесення переступаємо поріг рідної церкви і відразу стаємо співучасниками Служби Божої. Кожен вірянин відчуває тут благодатну дію аури, намоленої щирими молитвами великої кількості людей впродовж багатьох років. Серцем і душею сприймаємо слова священика і промовляємо молитви такої званої і величній Божественній Літургії. Голос священика та мелодія хорального співу ширяться в церковному просторі, створюючи неповторну урочистість релігійного обряду.

Богослужіння впроваджує нас у світ святості, наближує до Бога, робить нас ліпшими. Душа наповнюється любов'ю і радістю, серце – спокоєм, свідомість – Божою мудрістю, а помисли сягають небесних висот, налаштовуючи нас до більшої любові до Бога.

Церква є не єдино можливим місцем молитви, проте тільки в церкві ми спільно зі всією громадою єднаємося з Христом і беремо участь у його Жертві.

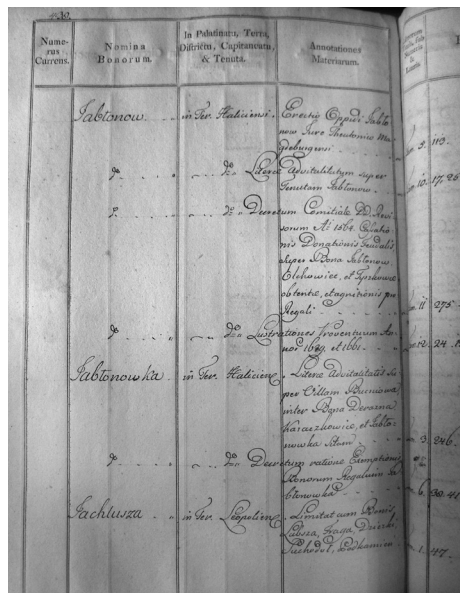
Християни називають церкву Храмом Божим, бо вона збудована і освячена на честь і славу Богу. Роками удосконалювалася форма, вигляд і внутрішній інтер'єр церковної споруди. Та попри канонічні вимоги до будівництва, внутрішнього оформлення і обладнання, кожна церква – неповторна, оригінальна і по-своєму красива. Неповторною і красивою є і наша церква Співстраждання і Різдва Пресвятої Богородиці. Парафіяни стараються створити в ній такий сакральний затишок, щоб він славив Боже ім'я та був милим серцю вірянина.

До честі кожного – знати історію своєї церкви, розуміти Святу Літургію, довідатись про жертвне життя і діяння хоч би тих святих, які зображені на іконах у церкві, а також вміти поводитися в храмі відповідно до релігійної етики та відшліфованих впродовж віків традицій. Про все це розповідається на сторінках цієї книжки.

Видання буде корисним і цікавим не тільки для яблунівців, але й для всіх тих, хто захоплюється історією рідного краю та його духовною культурою.

З історії заснування Яблунова

Польський дослідник Людвік Вербицький ще наприкінці XIX ст., досліджуючи рукописи бібліотеки Осолінських, знайшов письмову згадку про містечко Яблунів в акті за 1564 рік, в якому говорилося, що того року Яблунів перестав бути у васальній залежності. За більш ранні роки ні прямих, ні опосередкованих відомостей про Яблунів не знайдено. Так, наприклад, в документі за 1416 рік подано, що Владислав Ягайло підтвердив передачу Владиславом Опольським Васкові Тептуковичеві у васальне володіння села нашої місцевості, серед яких ще немає Яблунова, а Стопчатів представлений разом з Дубовим і всіма землями аж до Лючі. Це свідчить про те, що тоді Яблунів ще не був відділений від Стопчатова. Вербицький робить висновок, що Яблунів ймовірно засновано у другій половині XV чи на початку XVI століття, проте ніяких інших документів, крім згаданого акту, за цей період немає. Отже, перша історична згадка про Яблунів, як територію відділену від Стопчатова, датується 1564 роком.

В цьому документі, який датується 1564 роком, вперше згадується Яблунів.

Є і відоме дослідження доктора історичних наук Петра Сіреджука, який теж на основі архівних документів подає, що перша письмова згадка про Яблунів зафіксована в документах 1602 року, а його заснування пов'язане зі Станіславом Влодком.

Маючи факти досліджень двох відомих істориків, постараємося подати їх на тлі відповідного історичного періоду та представити в найкоротшій формі історію заснування Яблунова.

Отже, у 1349 році польський король Казимир завоював Галичину. Через 30 років Галичина перейшла під угорське правління. В період від 1385 року по 1772 рік Галичина знову опинилася під владою Речі Посполитої. За певні заслуги перед польською державою королі щедро роздавали наші землі польським магнатам. Лише деякі села належали вихідцям з української боярської знаті. Так, у 1416 році Владислав Опольський передав в оренду бояринові Васкові Тептуковичеві Уторо-

пи, Стопчатів, Лючу, Ключів Великий і Малий, Мишин та ще кілька сіл. Однак в кінці XV – на початку XVI ст. частина західних земель Стопчатова була виведена з васальної залежності від орендатора і в 1564 році включена до земель державної власності. Ця місцевість була достатньо мальовничою і вигідною для ведення господарської діяльності. Тут в перспективі можна було заснувати поселення з достатньо розгалуженою інфраструктурою і мати відповідний зиск. Потрібно було знайти успішного орендатора. І ось такий орендатор знайшовся. У 1602 році поселення передано в оренду Станіславу Влодкові.

Станіслав Влодек був воєводою Белзьким, Галицьким, Коломийським і старостою сіл Вербіжа, Мишина, Стопчатова, Космача, Іспаса та Камінного. Нові землі, які він одержав в оренду, зачарували його своєю красою. Тут широко і звивисто протікала Лючка поміж крутими берегами, які то з одного, то з другого боку переходили у майже прямовисні скелі, а потім знову опускалися і переходили у піщані зарінки і вабили своєю незайманістю та чистотою. Лівий берег річки – пологий, рівнинний, з правого, більш гористого, стікало три потічки, які ділили цю околицю на окремі ґруні. Перед лісом, на першому ґруні простяглася велика поляна, з якої можна було охопити зором всю місцевість від гори Дубової до річки Теноси, що впадала в Лючку. Чудовий краєвид! Там, трохи нижче від гори, є потужне соляне джерело, а ще нижче, ближче до дороги, здіймався над рівниною такий природний вал, що хоч будуй там замок. Землевласник, який, без сумніву, сповідував меркантильні інтереси, не міг не обміркувати різні варіанти використання цих природних дарів для одержання зиску. Тому він твердо вирішив, що отут «під горою Дубовою, над річкою Лючкою до Облаза по дорозі, йдучій до Лючі, Березова та інших сіл в горах», він закладе містечко і назве його своїм іменем – Влодків. Станіслав Влодек добре обдумав цей проект і зареєстрував його в уряді 2-го квітня 1602 року. Так з'явився привілей Станіслава Влодека.

Згаданим привілеєм не тільки стверджувалося, що саме на цьому місці буде засновано містечко, але й обґрунтовувалися, так би мовити, соціально-економічні плани його забудови. Люди, які поселялися тут, звільнялися на 12 років від сплати податків, мали право безкоштовно брати в користування землю і так само використовувати ліс для будівництва житла. Міщанам дозволялося займатися ремеслом, купецтвом, крамом і всілякою торгівлею. «А щоб те місто – писалося в привілеї – могло розвиватися й зростати», дозволялося двічі на рік проводити ярмарки (на свято Петра і Павла та Трьох Святих), а також базари кожного

понеділка. Привілеєм передбачалося побудувати млин, відкрити «шинок для пияцьких справ», звести бровар і солодовню. Одночасно було виділено площу війтові на власний дім і дворище з резиденцією. Оскільки містечко розташоване на пограниччі, то для своєї безпеки міщани мали право тримати різну підручну зброю, разом з тим вони повинні були допомагати в будівництві острогу та оборонних валів. Війтом містечка призначено Кшиштофа Жаб'еховського.

Роки 1564 і 1602 зафіксовані в документах і тому є достовірними. Перша дата пов'язана лише з територією, яка видавалася перспективною з міркувань майбутнього заселення та розгортання господарської діяльності, а друга – з приходом реального господаря.

2-ге квітня 1602 року ми вважаємо днем заснування містечка. Ця місцевість, очевидно, вже до цього часу мала назву Яблунів, але Станіслав Влодек вирішив перейменувати його на Влодків, а згодом містечку знову було повернуто його первинну назву. 1564 рік можна вважати роком першої писемної згадки про виділення земель для містечка.

Яблунів розбудовувався швидкими темпами. Сюди прибували підприємливі люди, переважно українці та євреї. За наказом Станіслава Влодека 28 квітня 1609 року між двома громадами Стопчатовою і Влодківою відбулось «вічне змирення», тобто розмежування населених пунктів. У 1614 році Влодків разом зі Стопчатовом, Космачем, Лючею, Акрешорою, Спасом викупив у Королівській адміністрації шляхтич Матвій Яблоновський. Містечко стало адміністративним центром його маєтку, відомим під назвою Яблунівський ключ. У цей час воно було окремою адміністративно-господарською одиницею (домінією) і підпорядковувалося Станіславському округу, а з 1811 року – Коломийському.

У 1621 році Влодків вщент був спалений татарами. У 1640 році Яблоновські перейменували Влодків на Яблонів, а в 1650 році тут побудовано новий замок.

Доктором історичних наук Орестом Мацюком зі Львова віднайдено у варшавському архіві документ, який описує цей замок. Це була дерев'яна споруда, обгороджена острогом з надбрамною вежею, яка служила в'язницею, з будинком губернатора (вищої службової особи містечка) й господарськими будівлями. Із замку можна було потрапити до міської ратуші й соляних бань. Цікаво, що у 2010 році наукова експедиція Інституту історії, етнології і археології Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника під керівництвом проф. М. Кугутяка віднайшла місце, на якому був зведений замок.

Чи була колись в Яблуніві церква?

Сьогодні ми приходимо на богослужіння до своєї новозбудованої церкви і навіть не задумуємося над тим, що ще недавно наші односельці вимушені були відвідувати церкву в Стопчатові чи в Лючі, бо впродовж багатьох років церкви в Яблуніві не було. А чи, зрештою, була колись в Яблуніві церква? Спитайтеся про це найсоліднішого за віком яблунівця, і він вам впевнено відповість, що не було. А якщо ще згадає, що в першій половині минулого століття в Яблуніві проживало до 80% євреїв, то додасть, що таки не було ніколи.

Проте, як свідчать архівні документи, забудова містечка не відбувалася стихійно. Засновник поселення Станіслав Влодек розробив план забудови, в якому окрім адміністративних споруд передбачалось спорудження костелу та будинку ксьондза, церкви руської та дому священика. З боку власника земель робилося все, щоб на цих землях осідало якомога більше людей, бо лише від їхньої діяльності він міг мати зиск. Станіслав Влодек добре розумів, що в містечку потрібно побудувати церкву, яка повинна служити не тільки задоволенню духовних потреб мешканців, але й згуртуванню і вихованню громади. І церква ця повинна бути руською (українською), адже містечко заселяли вихідці з навколишніх сіл, які були християнськими. Тому з великою ймовірністю можна зробити припущення, що церква в Яблуніві таки мала бути збудована. Але де ж вона поділася? Чому про неї ніхто не пам'ятає?

Зауважимо, що є лише одиничні випадки збереження дерев'яних церков того періоду, причому в значній мірі реконструйованих. Переважна більшість церковних споруд не «дотягнула» до тієї часової межі, після якої вони ще могли зберегтися в пам'яті людській. Очевидно, що саме до такої часової позначки не досягнула церковна споруда в Яблуніві, і тому про неї забули.

Щоб підтвердити припущення про те, що Яблунів мав колись свою церкву, дослідники історії містечка могли надіятися лише на якісь писемні згадки з історичних архівів. І потрібно сказати, що ця надія не була марною. Такі згадки про яблунівську церкву в архівах знайшлися.

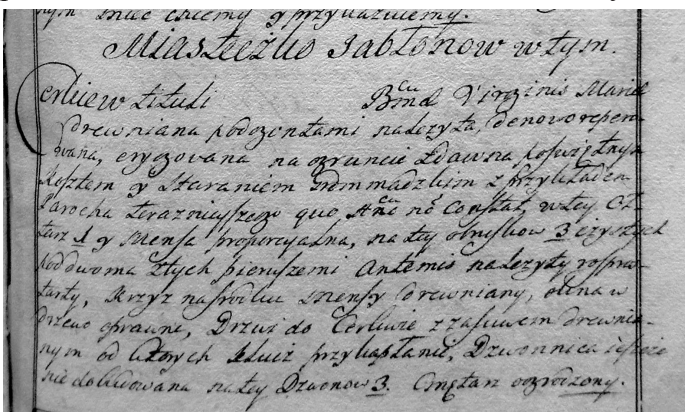
Перша яблунівська церква

Десь приблизно у той час, коли будувалися адміністративні споруди, зводилася і церква. Першу письмову згадку про яблунівську церкву знаходимо в документах фонду магнатів Яблоновських за 1658 рік. Більш повні відомості одержуємо з архівних документів пізнішого періоду. Так, у Львівському Національному музеї ім. Шептицького збе-

рігаються книги Генеральних візитацій Галицького крилосу Львівської єпархії УГКЦ. Представники єпархії, які об'їжджали всі населені пункти, де були їхні церкви, робили у візитаційних книгах записи про стан церков, а також подавали відомості про священників. Записи велися польською мовою зі значною домішкою латинської лексики. Знайдено лише три такі документи про яблунівську церкву: за 1741, 1745, 1748 роки.

Для визначення часу будівництва, створення уявлення про вигляд церкви та її внутрішнє наповнення ознайомимося з цими документами. Так, у записі,

зробленому в 1741 році, читаємо: «Церква Пресвятої Діви Марії дерев'яна, під гонтами, зведена на ґрунті здавна посвяченому, недавно ремонтована коштом і старанням громадським і прикладом пароха. Всередині

Фрагмент акту візитації від 1741 року

церкви – віттар і престол пропорційні, на престолі три обруси чисті, під двома верхніми – антимінс належно розстелений. Хрест посередині престолу – дерев'яний, образів намісних на дерев'яній основі – 4, хоругвів, мальованих на полотні, – 4, хрест процесійний, пушка олов'яна. Вікна в дерев'яних рамах, двері до церкви з дерев'яним засувом, ключ від яких у пароха. Дзвіниця ще не добудована, на ній є три дзвони. Цвинтар обгороджений». Як подається в цьому документі, на той час парохом був о. Матій Терлецький, висвячений митрополитом у 1736 році за представленням княжної Теофілії Яблоновської. Зрозуміло, що він з цього року служив тут на парафії. Згідно запису, церква мала такі церковні книги: Євангеліє (рукописне), Служебник, виданий у Львові, Требник (2 шт.), Епістолі, Трифолой, Шестиднев, Тріод пісна (рукописна), Псалтир, Часословець, Ірмалогіон (рукописний). Серед них, як бачимо, Євангеліє, Тріод та Ірмалогіон – рукописні. Це свідчить про те, що ці книги придбані давно, очевидно ще на початку XVII ст. чи в кінці XVI ст. Слід зауважити, що впродовж XI – XVI ст. церковні книги були рукописними.

У документі також згадуються ґрунти, які належали церкві: «Цей парох для свого забезпечення має площу, на якій стоїть резиденція з

садком і городом на 3 дні оранки. Сіножать в Насараті на 20 косарів, в Ласинім Потоці – на 6 косарів, в Никлі – на 4 косарі». Парафіян тоді було, як подає візитатор, 35 сімей.

Наступний запис зроблено 20 листопада 1745 року такого змісту: «У містечку Яблунові є церква Різдва Найсвятішої Марії Диви, трикупольна, тонтотом покрита, на цвинтарі плотом обгородженім. Колишній отець Матій Терлецький упокоївся в Бозі в минулому році і посада пароха вакантна. В середині церкви є чотири намісні образи, апостоли на полотні мальовані. На престолі великого вітваря розміщені образ Матері Божої і кивот. Пушка для Святих Дарів – олов'яна. Антимінс новий. Келих і всі принадлежності олов'яні. Дзвінок до вітваря один, кадильничка латунна. На престолі хрест скитської роботи. Фелон катамайковий, старий, кармазиновий, не здатний до використання. Дзвонів на дзвіниці, побудованій окремо, – три». Як зазначено в документі, з церковних книг є такі: Службеник, виданий в Уневі; Євангеліє, видане в Києві; Апостол (давній), виданий у Києві; Шестиднев (2 книги), видані в Уневі і Львові; Псалтир, виданий у Києві; Тріоди (два), видані у Львові; Трифологон, виданий у Львові; Полустав, Акафісти. В церкві є метрики, а також книги шлюбів та смертей. Про церковні ґрунти записано так: «Площа при цвинтарі від сходу сонця і півночі, на якій є резиденція пароха і школа, сад великий з левадою на 7 косарів і город на день оранки. Левада друга за потоком Сільським на 5 косарів. Третя сіножать в Насараті на 20 косарів».

Ще один запис зроблено у 1748 році: «Церква Різдва Диви Марії з тертого дерева, трьохкупольна, побудована на ґрунті здавна посвяченому, від кого освячена невідомо. У ній вітвар і престол належно прибрані. На престолі обрусів – 3, між ними – антимінс, посередині престолу – хрест дерев'яний, мальований. Кивот із замочком. Пушка олов'яна. Двері до церкви із засувом, ключ від яких – у пароха. Дзвіниця окрема на цвинтарі, на якій є 3 дзвони. Цвинтар обгороджений. Образів намісних на дерев'яній основі – 4. Деїсус дерев'яний. Апостоли на полотні мальовані. Хоругвів на полотні мальованих – 2. Парох о. Василь Стопчанський, висвячений Львівським єпископом Львом Шептицьким за представленням княжної Теофілії Яблоновської. Парафіян – 40 сімей».

Щодо ґрунтів церковних записано наступне: «Площа, на якій резиденція пароха стоїть з садом і левадою при церкві – на 6 косарів, в другому місці, на Солончуковому – на 6 косарів. Сіножать в Насараті – на 20 косарів».

Візитаційних звітів за більш ранній період не збереглося. Дати будівництва церкви в жодних документах не зафіксовано. Нам відомо, наприклад, рік побудови синагоги – 1659, а про час будівництва української церкви нічого не знаємо. Та

Типова церква кінця XVI – початку XVII ст. (реставрована).

постараємося встановити дату на підставі побічних фактів.

Відомо, що першими жителями містечка були місцеві селяни та стопчатівські ремісники, які працювали на солеварні. Це були, головним чином, українці. Єврейська громада почала зростати вже пізніше, коли потрібно було торгувати, відкривати корчми, винокурні, розвивати солеварний промисел тощо. Отже українська церква мала появиться ще задовго до будівництва синагоги, про яку і не згадувалося в привілеї Станіслава Влодека.

То ж коли побудовано яблунівську церкву і якою вона була? Щоб відповісти на це запитання потрібно взяти до уваги два факти. Перший, що привілей Станіслава Влодека 1602 року дозволяв безкоштовно використовувати ліс на будівництво впродовж 12 років. Вважаємо, що цим парафіяни скористалися сповна. Другий – зі звіту за 1741 рік (згадаймо «недавно ремонтвана»), з якого випливає, що церква дійсно побудована давно, оскільки їй потрібний був ремонт. Те, що дзвіниця не добудована, переконує нас в тому, що церква була типовою для періоду першої половини XVII ст. – зі дзвонами над ганком чи над бабинцем. А оскільки дзвіниця була в стадії будівництва, то ймовірно, що під час ремонту церкви дзвони були винесені і розміщені в новій дзвіниці, що стояла окремо. Такі перебудови проводилися в усіх селах Яблунівщини, що теж було типовим для церков вже XVIII ст. Отже, напрошується висновок, що церкву могли побудувати не пізніше 1614 року. Звісно, церква була маленькою, бо й парафіян було небагато. Якщо у 1741 році в містечку проживало 35 сімей, то, напевно, у 1614 році їх було менше. Проте опис церкви, датований 1741 роком свідчить, що це не та церква, яка була побудована до 1614 року. Це була вже інша церква.

Спробуємо описати, якою могла бути перша церква і чому згадуємо про іншу. За дослідженнями вчених, наприкінці XVII – початку XVIII ст. церкви будувалися з розрахунку 0,33 квадратного метра на особу. При цьому вважалося, що все доросле населення буде відвідувати церкву. Якщо припустити, що в кожній сім'ї було в середньому по три дорослі особи, то виходить, що на кожну сім'ю в церкві потрібно було передбачити не менше одного квадратного метра площі. Оскільки на той час в Яблуніві проживало до 30 українських сімей, то площа церкви, не враховуючи святилища, повинна була становити не менше 30 квадратних метрів. Це могла бути богослужбова капличка у формі шопи, як і більшість тогочасних маленьких церков. Такі богослужбові каплички, правда побудовані значно пізніше, збереглися в Уторопах на цвинтарі, Мишині та в інших селах. Зважаючи на малу кількість парафіян та відсутність підготовлених священників, богослужіння в той час міг відправляти священник зі Стопчатова.

Однак у 1621 році під час татарської навали Яблунів був повністю спалений, очевидно, що згоріла церква. Та вже десь у 1630-х роках вона була відбудована з допомогою нових власників містечка магнатів Яблоновських. Це вже та церква, про яку збереглися записи у візитаційних звітах. Вона була більшою, хрещатою у своїй основі, покрита гонтою і мала три куполи, але дзвони все ж висіли в ганку чи над бабинцем. Яблоновські прихильно ставилися до греко-католиків, сприяли будівництву церков і в інших селах Яблунівського ключа, опікувалися священниками. І аж у 1658 році факт існування церкви зафіксовано в документах, які зберігаються у фондах Львівської наукової бібліотеки. Запис, зроблений у цьому документі засвідчив не так про церкву (вона вже була в Яблуніві), як про священника, який служив тут на парафії. Можливо лише тоді парафія одержала свого пароха.

У звіті за 1745 рік зазначено, що церква трикупольна. В такому ж документі за 1748 рік записано, що побудована з тертого дерева, тобто з плениць. Отже, вже до середини XVIII ст. церква була серед кращих на Яблунівщині, бо мала три куполи, окрему дзвіницю, а стіни – з плениць.

Церква з самого початку була православною, бо лише в 1702 році (через 106 років після прийняття Берестейської унії) на території сучасної Івано-Франківської митрополії було запроваджено греко-католицький обряд. Тому вважаємо, що десь орієнтовно 1702 року яблунівська церква стала греко-католицькою.

Почалися, однак, міграційні процеси, хтось із жителів містечка виїжджав, а хтось прибував. Більше прибувало євреїв, які, зважаючи на

своє становище, активніше вникали в громадське та господарське життя містечка. І вже в другій половині XVIII ст. українська громада почала зменшуватися, а єврейська зростати. Так, наприклад, у 1752 році в Яблуніві проживало 56 українських сімей і 62 – єврейських, а в 1789 році – 36 українських і 126 єврейських. Євреї, як зазначено вище, для задоволення своїх духовних потреб спорудили синагогу, яку постійно розбудовували, покращували інтер'єр і зробили синагогу одною з найкращих у Галичині.

У 1760 році в Яблуніві побудовано римо-католицький костел, хоч поляків було всього кілька сімей. На відправу приїжджав ксьондз з Пістиня, а чи з Коломиї. Богослужіння відвідували також римо-католики з навколишніх сіл. На жаль, окремі українці під впливом поляків переходили на римо-католицький обряд. Українська греко-католицька громада містечка почала занепадати, а з нею і церква. Парафію приєднано до стопчатівської, а церква одержала статус дочірньої і стала філією стопчатівської церкви св. Миколая. Проте в кінці XVIII ст. церква св. Миколая в Стопчатіві згоріла. Тому частина парафіян з горішнього кута Стопчатова відвідувала богослужіння в Яблуніві і старенька церква ожила, хоч і не надовго.

У 1825 році в Стопчатіві введено в дію нову церкву і відправи в яблунівській церкві фактично припинились, хоч кількість населення Яблунова з початку XIX ст. зростала, в т. ч. збільшувалось і число українців, але більшість греко-католиків Яблунова вже відвідувала новозбудовану церкву в Стопчатіві, в якій богослужіння відбувався регулярно. Ймовірно, що княжна Теофілія Яблунівська вмовила яблунівців не ремонтувати свою церкву, а допомагати вилагоджувати стопчатівську, яка вимурувана з цегли, була великою за розмірами і розташована на відстані якихось 500 м від яблунівської. Можливо й була домовленість між двома громадами про одну церкву, оскільки за тодішніми границями між поселеннями її побудовано на межі Яблунова і Стопчатова. Потрібно зазначити, що стопчатівську церкву будувала княжна за віденським проектом при підтримці австрійської держави. Було зведено стіни, накрито оцинкованою бляхою, а всі інші роботи повинна була виконувати громада. Тоді такої церкви яблунівці побудувати для себе не могли. Перспектив для капітального ремонту яблунівської церкви теж не було, тому всі зусилля були спрямовані на завершення будівництва церкви в Стопчатіві. У шематизмах Львівської єпархії за 1836 рік ще згадується яблунівська церква, як дочірня стопчатівської, і вказується число душ греко-католиків – 340, а в шематизмах за 1838 рік про церкву в Яблу-

нові вже не згадується. Що сталося з будівлею яблунівської церкви – не відомо. Допускаємо, що фізичне старіння могло бути однією з причин зникнення церкви і її могли розібрати. Однак не виключено, що вона була знищена пожежею. Так чи інакше, Яблунів залишився без церкви. В скорому часі на церковному ґрунті побіля потічка Сільського появився єврейський цвинтар. Впродовж останніх двох століть парафіяни Яблунів відвідували богослужіння в стопчатівській і в лючанській церквах.

Стопчатівська церква і яблунівська громада

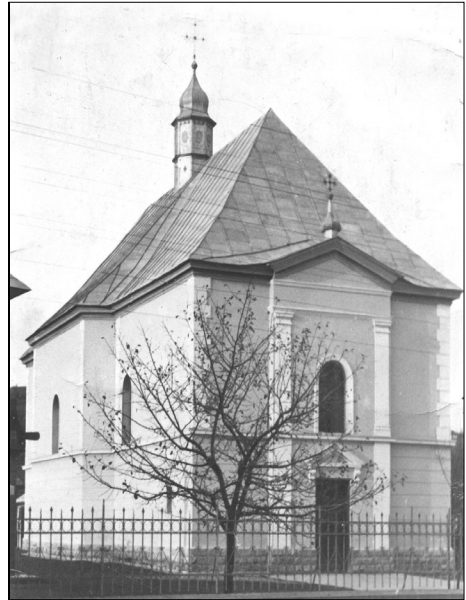
Як уже відомо, в 1825 році в Стопчатові біля самої межі між Яблуновом і Стопчатовом побудовано і освячено церкву св. Миколая. Більшість греко-католиків Яблунова відвідували цю церкву, а також допомагали коштами та власною участю в опоряджувальних роботах. А робіт потрібно було зробити чимало. Достатньо сказати, що лише в 1907 році громада спромоглася провести зовнішні штукатурні роботи.

Стопчатівська парафія об'єднувала три села. Так, у 1832 році до парафії належали 900 жителів Стопчатова, 301 житель Яблунова, 128 – Ковалівки. Рівно через 60 років, у 1892 році, кількість парафіян суттєво зросла. У Стопчатові було 1882 осіб, Яблунові – 714, Ковалівці – 403.

Стопчатів мав дві церкви – св. Миколая і св. Параскеви. Згодом, у 1893 році, жителі Ковалівки побудували собі церкву, але окремої парафії не створили і церква стала дочірньою.

Стопчатівська парафія була однією з найбільших в єпархії, як за територією, так і за кількістю парафіян. Парафія мала добру opinію і сюди обиралися парохі на конкурсній основі, дуже часто з кількох десятків претендентів. Тому тут служили отці, які були відомими громадськими, культурними і релігійними діячами. Серед них оо. Олександр Каратніцький, Микола Січинський, Володимир Стефанович, Теодор Трач, Даниїл та Корнель Бахталовські та інші.

На парафії служили парох і сотрудинок. З 1913 по 1927 рік парохом був о. Даниїл Бахталовський, а з 1927 по 1946 рік – його син

Церква св. Миколая. 1938 р.

*Парох с. Стопчатова о. К. Бахталовський.
Великдень 1936 р.*

Корнелій Бахталовський. Серед найбільш відомих співробітників – о. Стефан Малофій, який активно залучав яблунівську молодь до участі в аматорських гуртках товариства «Просвіти».

Парафіяни брали участь у церковних об'єднаннях, що створювались при парафії: товариство «Апостольство молитви» та «Братство тверезості». В усіх селах парафії були створені читальні «Просвіти». Каса Райфайзена для трьох сіл розміщала в Яблуніві, її очолював парох. У Стопчатіві та Ковалівці створено шпихліри, які перебували під керівництвом громадської ради. В Яблуніві була читальня «Просвіти» (28 чл.), голова парох. У Стопчатіві створено дві читальні. Одна – «Просвіти» (42 чл.),

друга – ім. Михайла Качковського (25 чл.). Обидві теж очолював парох.

Вже за часів польської окупації в Яблуніві проводилося чимало духовно-культурних заходів під керівництвом священників і активістів «Просвіти», створювалися аматорські гуртки, які виростили в художні колективи. Це і хор «Просвіти», і народний театр, і дитячий оркестр народних інструментів тощо.

Хочеться згадати про один культурно-освітній захід, проведений Яблунівською читальнею «Просвіти» у березні 1938 року. А спонукою до цього було те, що у січні 1938 року в польському сеймі посол Б. Войцехівський різко виступив проти глави Греко-Католицької церкви Андрея Шептицького, який вів послідовний курс на захист українства в Польщі. Офіційна Варшава таку політику Шептицького вважала антидержавною, оскільки вона, на їхню думку, не сприяла українсько-польському порозумінню. Українська громадськість захищала Андрея Шептицького. У Галичині пройшли масові маніфестації протесту. Яблунівська читальня «Просвіти» теж приєдналася до цих протестів, про що засвідчив святковий концерт, проведений в березні 1938 року.

Святковий концерт (академія) відбувся 13 березня 1938 року. Запрошено хори з Яблунова, Нижнього Березова, Стопчатова. На сцені – великий портрет Андрея Шептицького. У залі – понад 200 глядачів, серед яких 5 священників. Зі вступним словом виступав Роман Геник – голова Нижньоберезівської читальні «Просвіти»...

Замітимо, що на всякий захід українці мали одержати дозвіл у старості. А щоб одержати такий дозвіл, потрібно було подати докладний сценарій заходу з текстами всіх виступів. Роман Геник відхилився від тексту і, між іншим, сказав наступне:

«Митрополит Шептицький знову піддається нападкам ворогів, які хотіли не тільки його знищити, але й знищити церкву і український народ, проте він не злякався їх. У Познані його арештували поляки, а перед тим був вивезений москалями на Сибір, але він не зрікся українського народу. Ще всі пам'ятаємо рік 1930, коли внаслідок пацифікації проливалася невинна кров українців і публічні шпиталі не приймали чи не хотіли приймати поранених і хворих українців, він тоді не зрікся їх і всіх лікував власним коштом, на що видав біля 4-х мільйонів злотих».

А в кінці промови Геник повернувся до портрета Митрополита Шептицького і закінчив словами:

«Мойсею наш, веди нас далі таким шляхом, а як буде треба, то ми тобі допоможемо». Цей фрагмент виступу Р. Геника подаємо за текстом донесення яблунівського постерунку поліції до Коломийського староства. Над керівництвом Яблунівської читальні нависла велика небезпека. В архіві збереглася апеляція до воєводського уряду в Станісаві, в якій доводиться відсутність вини керівництва читальні. Як це закінчилося для читальні і Романа Геника – невідомо.

Влітку 1938 року в Яблунові на високому організаційному рівні відбулося святкування 950-ліття Хрещення Руси-України. В усіх селах були розміщені плакати-оголошення такого змісту: *«Українське громадянство Яблонівщини святкує в неділю 14 серпня 1938 року 950-літній ювілей Хрещення Руси -України».* На цьому оголошенні, виготовленому друкарським способом, очевидно було подано програму святкування і можливо прізвища високих гостей. На жаль, на фотографії не вдалося розшифрувати написи, зроблені дрібнішим шрифтом. В Яблунів прибули процесії з Ковалівки, Стопчатова, Уторопів, Лючі, Березова, Космача, які потім злилися в одну широку колону. Парафіяни йшли зі своїми священниками. Попереду несли образ Святого Володимира, а зліва і справа зображення Тризуба і символічний знак 950-літнього ювілею. Багатолюдна процесія пройшлася вулицями Яблунова і підійшла до місця свят-

кування в центрі Яблунова. Місцем проведення заходу була площа, на якій зараз розміщено братську могилу. Ця площа в той час була значно більшою, ще не було забудов, які появились вже у наш час. Тут з участю багатьох священників відбулася відправа Служби Божої.

В Яблунівському народному домі при безпосередній участі і керівництві священників відбувалися імпрези з нагоди національних свят та пам'ятних дат.

Та почалася Друга світова війна. У 1944 році мадяри обстріляли стопчатівську церкву мінометними снарядами, згоріли всі дерев'яні конструкції і внутрішнє обладнання. Церква залишилася без даху і всього церковного начиння. Дзвіниця і резиденція, які розташовані поблизу церкви, уцілило.

Після війни ще деякий час на парафії служив о. Корнель Бахталовський. Він не прийняв православ'я і після багаторазових викликів у НКГБ та, передбачаючи наслідки цих викликів, на другий день Зелених свят 1946 року, повідомив парафіян, що ймовірно він служити більше в церкві не буде. І так сталося, на парафію прислали іншого священника о. Федора Столяра, хоч багато вірян ще майже два роки приходили до каплички, яку о. Бахталовський обладнав у своєму домі і відправляв Служби Божі всупереч всяким заборонам. Та влада не давала спокою, його продовжували викликати на допити, погрожували, в результаті чого він захворів і в 1948 році помер. У 1950 році в громади забрано резиденцію з богослужбовою каплицею для розміщення колгоспної контори.

Про відбудову церкви селяни думали вже після закінчення війни. Вони зверталися до райвиконкому та облвиконкому, але дозволу не одержали. Побудували біля церкви капличку, в якій чверть століття відправлялися Служби Божі для жителів горішнього кута і Яблунова. У 1961 році богослужіння в капличці припинено, а саму капличку перевезли в Уторопи на ферму, де її використано в зовсім інших цілях. У 1988 році селяни домоглися повернення каплички, вилагодили її, оновили і, поки ремонтувалася церква, там відправлялись Служби Божі.

У 50-х роках місцевий колгосп накрив розбиту церкву шифером і використав її для складу, а потім і зберігання мінеральних добрив. У 70-х роках зруйновано дзвіницю, яка хоч уцілила під час війни, але в мирний час муляла очі комуністичній владі.

У 1989 році до райвиконкому були подані документи на реєстрацію об'єднаної релігійної громади Яблунова і горішнього кута Стопчатова. Ще кілька років тому керівництво Косівського райвиконкому відповіло б звично: «Відмовити в реєстрації». Але це вже був кінець

1989 року, комуністична влада втрачала позиції. Комуось потрібно було зберегти своє «невинне» обличчя, і для більшої переконливості райвиконком у своєму відношенні просить облвиконком *«зареєструвати релігійну громаду Яблунова, на території якого вже віддавна є стара церква»*. Хоч зрозуміло, що церква розташована на території Стопчатова. 25 січня 1990 року Івано-Франківський облвиконком подає в Київ відношення такого змісту: *«Івано-Франковський облсполком рассмотрел заявления верующих граждан пгт. Яблонов о регистрации религиозного общества РПЦ пгт. Яблонов и предоставления ему культового здания, учитывая просьбу верующих и положительное решение, принятое Косовским райисполкомом, также ходатайствует об этом»*.

29 березня 1990 року з Києва в область надійшла постанова ради в справах релігій при РМ УРСР з коротким висновком: *«Предложения по этому вопросу одобрить»*. Та поки вирішувалася реєстрація, релігійне життя вирувало. Першого січня 1990 року на парафії під керівництвом о. Василя Іроденка урочисто відзначено повернення стопчатівських церков у лоно Греко-Католицької Церкви, 22 травня 1990 року, на храмове свято, відбулася урочиста відправа з великою кількістю людей. Влада вже була безсила щось змінити. Але, на всяке, колишній партійний функціонер, який в цей час перебував на посаді уповноваженого в справах релігій в області, призупинив згадану постанову. На цьому документі і сьогодні можемо прочитати написане чиеюсь рукою: *«Деревянно попросил отложить пока»*.

Напроти церкви, через дорогу, є старий цвинтар, який, принаймні впродовж двох століть був спільним для частини Стопчатова і Яблунова. Там є могили священиків: о. Миколи Січинського, о. Теодора Трача, о. Даниїла Бахталовського, о. Корнеля Бахталовського, о. Романа Мироніва, а також уродженця Стопчатова о. Дмитра Долішняка.

У різні роки в церкві служили священики:

1832 – 1849 рр. – парох о. Семен Сенютович, 1774 р. н., рук. 1803 р.;

1849 – 51 рр. – завідатель о. Юліян Соневицький 1818 р. н., рук. 1842 р.;

1851 – 1871 рр. – парох о. Олександр Каратніцький, 1808 р. н.,
рук. 1833 р.;

1871 р. – завідатель о. Петро Матковський, 1835 р. н., рук. 1860 р.;

1872 – 1880 рр. – парох о. Юліян Левицький, 1818 р. н., рук. 1844 р.;

1874 р. – сотруди́к о. Терентій Доманік, 1847 р. н., рук. 1871 р.;

1874 р. – сотруди́к о. Михайло Руденський (1849 – 1913), рук. 1874 р.;

1878 р. – сотруди́к о. Атанасій Мойсейович, 1849 р. н., рук. 1876 р.;

1880 – 82 рр. – завідатель о. Іван Могильницький, 1845 р. н., рук. 1870 р.;

1882 – 1891 рр. – парох о. Іван Грабович, 1824 р. н., рук. 1848 р.;
1883 р. – сотрудник о. Адам Витвицький, 1856 р. н., рук. 1882 р.;
1887 – 1891 рр. – сотрудник о. Іван Онуцький (1858 – 1934), рук. 1886 р.;
1891 – 1893 рр. – парох о. Миколай Семенович, 1856 р. н.;
1893 – 1894 рр. – парох о. Микола Січинський (1850 – 1894);
1894 – 1895 рр. – парох о. Григорій Козицький, 1866 р. н.;
1895 – 98 рр. – о. Володимир Стефанович (1858 -1939), рук. 1884 р.;
1998 – 1911 рр. – парох о. Теодор Трач (1844 –1911), рук. 1859р.,
штатний шкільний комісар, радник Єпископської Консисторії;
1913 р. – парох о. Даниїл Бахталовський (1856 – 1927), рук. 1880 р.;
1914 – 15 рр. – сотрудник. о. Дмитрій Припхан, 1887 р. н., рук. 1913 р.;
1918 – 24 рр. – сотр. о. Корнель Бахталовський (1892 – 1948), рук. 1918р.;
1925 – 1927 рр. – сотр. о. Степан Малофій (1896 – 1978), рук. 1925 р.;
1930 р. – сотрудник о. Василь Чопей;
1927–46 рр. – парох о. Корнель Бахталовський (1892 – 1948), рук. 1918р.;
1934 – 35 рр. – сотрудник о. Михайло Плав'юк, 1910 р. н., рук. 1934 р.;
1935 – 1939 рр. – сотрудник о. Василь Бартко, 1911 р. н., рук 1934 р.;
1989 – 2005 рр. – парох о. Василь Іроденко, 1958 р. н., рук. 1982 р.;

Про окремих священників розповімо ширше. Це зокрема ті священники, які запам'яталися окрім своєї священничої місії, значною громадською роботою.

Отець Микола Січинський (1849 – 1894) – парох с. Стопчатови з 1891 до 1894 року, громадський діяч, публіцист. З 1883 року був послом до Галицького сейму, фундатором стипендії при товаристві «Просвіта». Член Народної ради, підтримував дружні стосунки з Іваном Франком, один з діячів «Нової ери». «Нова ера» – організація, яка робила спробу налагодити українсько-польські стосунки в Галичині в 1890-х роках у зв'язку з політичним напруженням між Австро-Угощиною і Росією. Його син Мирослав, який на той час був студентом 3-го курсу філософського факультету, у квітні 1908 р. на знак протесту проти виборчих зловживань убив намісника Королівства Галичини і Володимирії (Лодомерії) Анджея Потоцького, який тривалий час виступав проти задоволення національних вимог українського населення у Галичині, підтримував москвофільську течію в громадсько-політичному житті краю. А під час виборів до Галицького сейму в 1908 р. намагався шляхом виборчих порушень та політичного терору не допустити обрання до крайового парламенту представників українських партій національно-демократичного спрямування.

Помер о. Микола Січинський у Стопчатові. Похований на

стопчатівському цвинтарі. Дмитро Павличко згадує, що у 70-х роках минулого століття він приводив сюди Мирослава Січинського, сина священника, який перебуваючи у Львові, шукав можливостей відвідати могилу батька.

Отець Даниїл Бахталовський (21.12.1856, Тернопільщина – 05.07.1927, с. Люча Косівського району). Висвячений на священника 20.10.1880 р. Із 1880 року по 1885р. служив сотрудником у Бережанському деканаті. З 1880 року – парох в Яблунові Гусятинського деканату, декан цього деканату.

З 20 березня 1912 року – парох с. Стопчатова (Пістинський деканат). Обслуговував обидві церкви в с. Стопчатові (св. Миколая і св. Параскеви) та церкву св. Димитрія в с. Ковалівці. До горішньої церкви св. Миколая в с. Стопчатові належала і греко-католицька громада містечка Яблунова. В усіх цих населених пунктах були читальні “Просвіти”, товариства Апостольства молитви, Братства тверезості. О. Даниїл згуртовував молодь, сприяв вихованню в релігійному та національно-патріотичному дусі. Він був радником Єпископської Консисторії.

Його сини Корнилій і Роман теж були священниками. За радянської влади о. Роман, який служив на парафії у Коломиї, був двічі заарештований і засуджений до тюремного ув’язнення. Проте він залишився греко-католицьким священником і московського православ’я не прийняв.

21 червня 1927 року о. Даниїл переведений на парафію в с. Люча (Пістинський деканат), а його син о. Корнилій, який служив на цій парафії, перейшов в с. Стопчатів, де був більший обсяг роботи. Після двох тижнів праці в с. Лючі о. Даниїл помер. Похоронений на стопчатівському цвинтарі.

Отець Володимир Стефанович (26.02.1858, м. Львів – 13.02.1939, м. Кути Косівського району). Висвячений на священника 23.03.1884 кир Сильвестром Сембратовичем у Тисмениці.

Служив на парафії в с. Вашківцях на Буковині, а з 16 квітня 1895 року до 31 березня 1898 року – парох с. Стопчатова. У 1898 році переведений на парафію в м. Кути. Крім виконання обов’язків пароха був посадником уряду ЗУНР у Кутах. Коли в 1918 році у Косові було створено Національну Українську Раду Косівського повіту, яку очолив Анатоль Лепкий, о. Стефанович був обраний його заступником.

Він відстоював інтереси українців і за польської влади, за що був ув’язнений у коломиїській тюрмі.

Його син Теодор Стефанович закінчив Віденську військову академію, служив в австрійській армії, офіцер УГА (1918–1920). З 1944

року – в УПА (полковник «Кропива»), командир юнацької школи «Грегіт», яка готувала новобранців УПА. У 1945 році попав у полон НКВД.

Отець Корнилій-Віктор Бахталовський (02.10.1892, с. Яблунів Гусятинського повіту – 24.11.1948, с. Стопчатів Косівського району). Висвячений на диякона 8.12.1918 р., на священника – 15.12.1918 р. кир Григорієм др. Хомишиним, єпископом Станіславським. З 15 грудня 1918 року по 31 грудня 1923 року служив сотрудником у с. Стопчатові, а з 1 січня 1924 року до 21 червня 1927 року – священником с. Люча і одночасно доїжджаючим сотрудником в с. Березові.

З 22 червня 1927 року і до останніх своїх днів – парох с. Стопчатова. Проводив уроки релігії та здійснював катехізацію дітей з греко-католицьких сімей у Яблунівській школі.

У травні 1934 року о. Корнилій звернувся до воєводського уряду в Станіславі в справі одержання дозволу на будівництво українського католицького Народного дому, який і був збудований через три роки. Ця будівля і зараз служить людям, як Народний дім с. Стопчатова.

18 квітня 1935 року призначений шкільним комісаром на села Іспас, Мишин, Микитинці, Уторопи, Пістинь, Шешори, Прокураву, Брустури, Космач, Стопчатів.

Активно працював в «Просвіті». Організовував і підтримував аматорські гуртки. Разом з цим за вказівкою владики єпископа Хомишина створив паралельну до читальні «Просвіти» читальню релігійного товариства «Скала». Читальня мала бібліотеку для молоді, у фондах якої була література духовного спрямування, а також твори українських письменників та періодичні видання. 27 листопада 1944 року «іменований містодеканом Пістинського деканату».

Його син Любомир, студент Львівської політехніки, під час війни пішов у дивізію «Галичина», влітку 1944 року перейшов до УПА (псевдо «Зенко»), де в серпні 1944 року став чотовим у сотні «Коника» в старшинській школі УПА «Олені». У 1946 році – поручник, а потім хорунжий «Зенко» – призначений командиром підстаршинської школи на Закерзонні. У 1947 році відійшов у рейд на захід з відділом хорунжого Бурлаки. На території Словаччини попав у полон і виданий Польщі, де був засуджений на довічне ув'язнення, а потім розстріляний.

У 1945 році за вказівкою Сталіна почалася ліквідація УГКЦ. І вже в 1946 році у Львові відбувся псевдособор, який приєднав галичан до Російської Православної Церкви. Продовжувався тиск на священників з метою переходу на православ'я, виклики в НКВД, репресії. Отець Корнилій такого знування не видержав і в листопаді 1948 року помер.

Похований на цвинтарі с. Стопчатова поруч з батьком о. Даниїлом Бахталовським.

Отець Степан Малофій (1896, с. Тулова Снятинського повіту – 1978, м. Івано-Франківськ)

Висвячений на диякона 28.12.1924 р., на священника – 24.05.1925 р. кир Григорієм др. Хомишиним, єпископом Станіславським. Учасник визвольних змагань 1918 – 20 років.

З 1 липня 1925 року по 31 травня 1926 року служив сотрудником на парафії в с. Космачі і проживав у Стопчатові. З 1 червня 1926 року по 9 серпня 1927 року був сотрудником на парафії у Стопчатові. Приходив на уроки релігії в Яблунівську школу в групу дітей з греко-католицьких сімей. Брав участь в аматорських гуртках, які організовувались тут при “Просвіті”. Його діяльна участь у просвітницькій роботі сприяла активному залученню селянської молоді Стопчатова і Яблунова до самоосвітньої та виховної роботи, участі в аматорському театрі. Громадська активність отця, пристрасні проповіді, витримані в національно-патріотичному дусі, не подобалися владі. За ним пильно слідкувала Яблунівська поліція і писала донесення у вищі інстанції.

Після смерті о. Даниїла Бахталовського виїхав зі Стопчатова і був сотрудником на парафії в Снятині, Городенці, Чорткові. Згодом – у Жабокруках, Жукові, Устечку, Садах на Тернопільщині, а з 15 січня 1945 року – священником в Устю на Снятинщині. За зв'язки з УПА 19 липня 1949 року заарештований і засуджений на 25 років тюрми. Реабілітований після смерті, 20 листопада 1992 року. Після повернення з тюрми служив на парафії у Ворохті та Гвозді (Надвірнянський район). В скорому часі був вимушений залишити священничу працю і проживав у Крихівцях під Ів-Франківськом, де дружина мала свій будинок. Після смерті дружини поселився з двома дітьми в Ів-Франківську. Його дочка Лілія Степанівна Григорович – була народним депутатом України 5-х скликань, голова «Союзу Українок», директор Центру суспільно-політичної аналітики «Візія». Син Любомир – кандидат медичних наук, доцент кафедри патологічної анатомії Ів-Франківського медичного університету.

Отець Конрад Вергун (1912, с. Хмелева Тернопільської обл. – 1976, с. Стопчатів).

Закінчив Станіславську гімназію (1932), Станіславську духовну семінарію (1936). Висвячений на священника 1936 року. Служив 4 місяці на парафії в Іспасі, а з 1936 року по 1938 рік – на парафії Молодятина і Марківки в Коломийському районі. За перших совітів (1939 – 1941) служив на парафії в с. Текучі, а за німців (1941 – 1944) – у Печеніжині. З

приходом радянської влади в 1944 році переведений на парафію в Лючу і Нижній Березів.

У грудні 1945 року був арештований і засуджений за ст. 54.1а на 10 років таборів і 5 років позбавлення громадянських прав. Перебував у таборах Солікамська і Джесказгану.

19 січня 1955 року був звільнений і висланий в Караганду, де працював на шахті. Але висилки у вирок не було і 16.04.56 р. висилку скасовано.

25 липня 1958 року визнав Православну церкву і одержав грамоту на другого священика в с. Стопчатів. У 1961 році переведений на парафію сіл Кийданч і Нижнє. Короткочасно працював в с. Рогиня Гвіздецького району. А з 1969 року він знову в Стопчатові – настоятель церкви св. Параскеви. Початок 70-х років в Україні був позначений хвилею судових процесів над українською творчою інтелігенцією. Нових переслідувань зазнали і священики. Інспіровані доноси, перевірки і в 1976 році о. Вергун одержує попередження від уповноваженого у справах православної церкви в Івано-Франківській області. В цьому ж році отець Конрад Вергун помер. Похований у Стопчатові.

Спроби будівництва церкви в Яблуніві

У яблунівській громаді роками визрівала думка про будівництво церкви. Проте зробити перші кроки до втілення цієї ідеї в життя вдалося лише у 30-х роках минулого століття. До кінця тридцятих років яблунівська громада зміцніла. Зросла чисельність українського населення. Активну діяльність проводили товариства “Просвіта”, “Сільський господар”, організація “Союз українок” та інші. Саме в середовищі цих патріотичних об’єднань сформувалась думка про будівництво церкви. Активно про це заговорили вже у 1937 році. Отець Корнелій Бахталовський не дуже радо сприйняв таку вістку, але перебуваючи кожного разу на зборах Яблунівської читальні «Просвіти», а також на різних імпрезах та розмовляючи з людьми, зрозумів, що встояти цим намірам яблунівських людей буде важко. 22 серпня 1937 року він зібрав активістів будівництва у стопчатівській церкві. На цьому зібранні було остаточно вирішено будувати церкву. Проте виникло питання щодо вибору місця під будівництво. Одні хотіли бачити церкву біля школи (там, де теперішня фабрика «Левеня») на церковній землі, якою користувався о. Бахталовський, а інші хотіли викупити землю біля читальні «Просвіта» (на розі теперішніх вулиць Франка і Матієва-Мельника, де стоїть будинок Боечка В. Д.), щоб церква була в центрі містечка. Оскільки на цій нараді суперечка не могла вирішитися, то Петро Чукур, який був там присутній

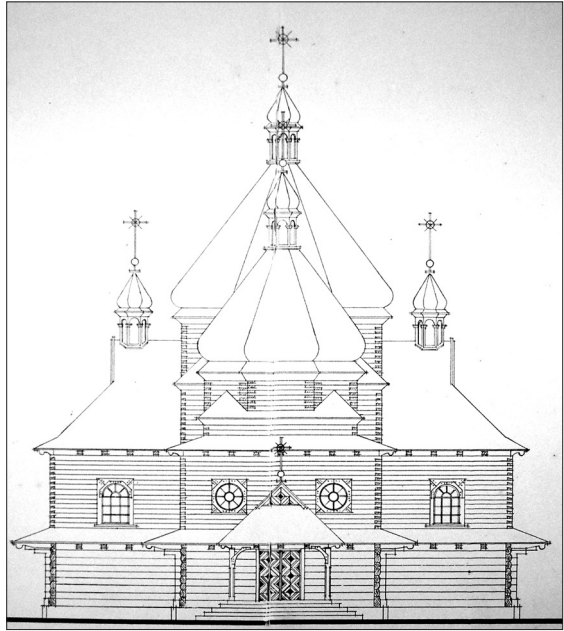
як один з активістів будівництва, запропонував, щоб у наступну неділю всі парафіяни проголосували карточками, на яких напишуть самі, де хочуть бачити свою церкву: «біля школи» чи «біля читальні». У неділю карточки вкинули в скриньку і потім підраховали. Більшістю голосів вирішено будувати церкву біля читальні.

Проте час ішов, а з власником земельної ділянки домовитися не вдалося. Він постійно підіймав ціну. І тоді один з активістів будівництва Слюсарчук Дмитро погодився

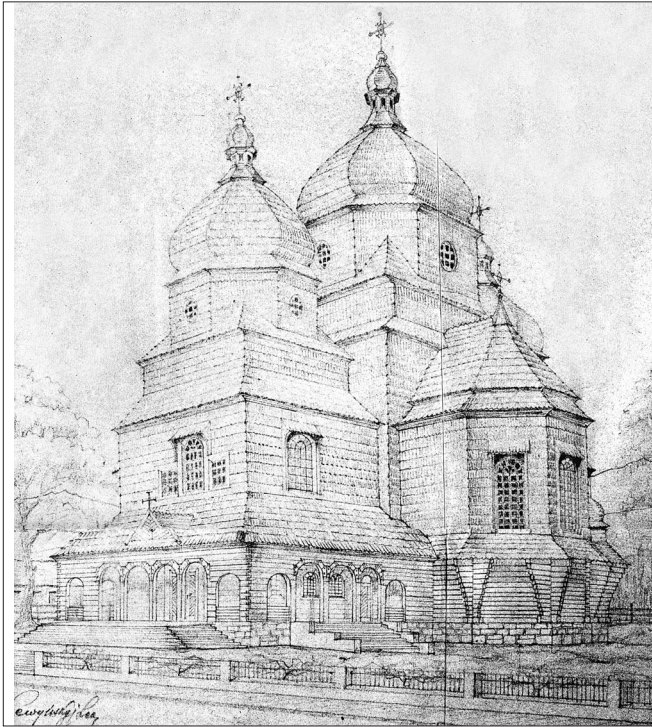
віддати на спорудження церкви свою ділянку землі і навіть розібрати будинок, який почав там будувати. Ця благородна людина разом зі своєю дружиною у 1945 році була розстріляна енкаведистами, які вночі вдерлися до хати. Слюсарчук Дмитро – вітчим відомого лікаря Котлярчука Василя Петровича (1899 – 1952). Площа ділянки була невеличкою, але для церкви достатньою (зараз на тому місці розміщені будинки і земельні ділянки Гаврилківих та Сав'юків).

Організатори будівництва зібрали гроші і замовили в Коломийському повітовому управлінні архітектури і будівництва проектну документацію. А 5 травня 1939 року проект церкви був підписаний архітектором Стефаном Гнатковським, 8 червня 1939 року затверджений Єпископським Ординаріатом у Станіславі. Церква мала будуватися з дерева і покриватися бляхою, її зовнішні розміри 24×18,5 м, а висота разом з хрестом 24,5 м., висота хреста 2,5 м. Проте прихід у вересні 1939 року «визволителів» перешкодив цим добрим намірам громади.

Друга така нагода для будівництва церкви з'явилася вже під час німецької окупації, у 1941 році. Правда, цьому передувала жевріюча надія на національне відродження (згадаймо проголошення 30 червня 1941 року відновлення української державності). Хоч і німці швидко припинили це відновлення, але надія не покидала людей. Тому не дивно, що в умовах воєнних дій люди об'єдналися навколо ідеї будівництва.

Проект церкви 1939 року.

Проект церкви 1941 року.

в Новицях (повіт Калущ). В товаристві з М. Синітовичем ми їхали в справі оглядин дооколичних церков і ця найбільш впала нам до вподоби, котру відфотографували. (В час підготовки будови церкви в Яблуніві). 15.09.1941».

Громада віднайшла нове місце для будівництва церкви. До початку війни на тому місці стояла будівля Яблунівського лісництва, в якій проживав лісничий Рудольф Рубінгер. Це була гарна забудова. На початку вересня 1939 року, коли польський уряд покинув Варшаву, у ній тимчасово розміщався польський Генеральний штаб. Та у перші дні війни, у червні 1941 року, будівля згоріла від прямого попадання німецької бомби. Організаторам будівництва вдалося домовитись про закупівлю земельної ділянки і будівництво церкви на тому місці. 29 листопада 1941 року мірничий Волощук відвів площу під будову церкви.

З різних причин прийшлося їхати аж до Львова і там замовляти проектну документацію. Менш ніж через місяць після відведення площі проектна документація була виготовлена. Підписав її виконавець інженер-архітектор Лев Левинський 18 грудня 1941 року. Розміри церкви 23,6×34,4 м., висота разом з хрестом 34,1 м., висота хреста 3 м. Церква

Активний член ОУН Михайло Солоненко та просвітянин столяр і фотограф Микола Синітович обійшли всю Станіславщину з метою оглянути по селах церковні споруди і вибрати найкращу церкву, яка б стала взірцем для яблунівської новобудови. Їм дуже сподобалась церква в селі Новицях Калуського повіту, вони сфотографували її і запропонували громаді. Збереглася ця фотографія з таким написом Михайла Солоненка на звороті: «Церква

мала бути покрита гонтами. Лише на стіни за інженерними розрахунками потрібно було 985 кубометрів дерева.

Проте, щоб приступити до будівництва, потрібно було одержати ще дозвіл з відділу будівництва генерал-губернаторства у Львові. Прохання на такий дозвіл направив у згадане відомство Лев Левинський 28 лютого 1942 року. Але 3 березня він одержав відповідь про те, що дати дозвіл на будівництво не можуть у зв'язку з постановою про припинення всякого будівництва окрім будівництва воєнних об'єктів. Тому чиновник порадив звернутися «десь, можливо, через півроку». Організатори будівництва вірили, що дозвіл на будівництво буде, і тому розпочали підготовчі роботи: розчищали площу, завозили каміння. Але і через півроку дозволу не було. Тоді Лев Левинський віддав документи громаді.

Йшла війна, а потім прийшла радянська влада, яка проводила масовану антирелігійну пропаганду, закривала існуючі церкви, нищила каплиці. Тому, навіть, думати про будівництво церкви було небезпечно. На тому місці на початку 50-х років збудували середню школу.

У 1946 році комуністична влада заборонила УГКЦ і підпорядкувала всі церкви Російській Православній Церкві. Нові церкви не будувалися, під загрозою закриття опинилися і деякі діючі церкви. Так були поховані всі надії на будівництво церкви в Яблунові при тогочасному режимі.

Мрія здійснилася

За горбачовської “перестройки”, у серпні 1987 року, віруючі на чолі з єпископом Павлом Василюком звернулися до Папи Римського Івана-Павла II з листом-заявою, в якому просили посприяти виходу Греко-Католицької Церкви з підпілля і офіційному визнанню її радянським керівництвом.

Паралельно з цим в органи місцевої влади надходили звернення з проханням реєстрації греко-католицьких громад. А 23 січня 1990 року у Львові десятки прикарпатських священників на чолі з єпископами Павлом Василюком і Софроном Дмитерком взяли участь у церковному соборі УГКЦ, на якому було проголошено повне відновлення діяльності церкви, скасовано рішення Львівського церковного собору 1946 року і заявлено владі вимогу повернення культових споруд та майна УГКЦ, націоналізованих у радянський час.

В січні-лютому 1990 року проходила гаряча передвиборна кампанія, йшла агітація за кандидатів у депутати до Верховної Ради. Відбувалися зустрічі з кандидатами та їхніми довіреними особами. На зустрічах, зокрема з депутатами від національно-демократичних сил, люди прозрі-

вали. З'являлася відвага і гордість за свою націю, за її культуру і духовність. У цей час багато людей навернулося до церкви. У своїй більшості існуючі церкви нашого регіону, які з 1946 року вважалися православними церквами Московського патріархату, повернулися в лоно Української Греко-Католицької Церкви. Саме у цей час знову появилася можливість побудувати церкву в Яблуніві.

Спочатку на будівництво церкви не всі погоджувалися. Була пропозиція долучитися до стопчатівської громади, відремонтувати церкву св. Миколая і мати спільну церкву для Яблунова і горішнього кута Стопчатова, як це було за Польщі.

Спільна громада вже одержала від влади дозвіл на відновлення церкви і створення парафії. В Яблуніві вже збиралися кошти на ремонт стопчатівської церкви. Створено спільний церковний комітет. Та все ж була група людей, яка хотіла побудувати церкву в Яблуніві. Ініціатором будівництва був Петро Полюк. Нелегко було йому переконати яблунівців, щоб вони погодилися будувати церкву. Багатьом ця ідея здавалася нездійсненною. Простіше було відремонтувати уже існуючу церкву в Стопчатові. Та все ж П. Полюкові вдалося переконати односельців. Створили церковну двадцятку і почали домагатися від влади дозволу на реєстрацію громади і будівництво церкви. До Косівської районної ради була направлена така заява:

*Косівській районній раді народних депутатів
від громадян селища Яблунів*

Заява

Для спільного задоволення релігійних потреб ми, віруючі в кількості 20-ти чоловік, що належимо до католиків східного обряду, бажаємо створити релігійну громаду католиків східного обряду.

Район діяльності релігійної громади буде розповсюджуватися на селище Яблунів.

Просимо зареєструвати нашу громаду католиків східного обряду за адресою с-ще Яблунів і дозволити будівництво нової культової споруди.

<i>1. Котлярчук Дмитро Васильович</i>	<i>1922 р. н.</i>	<i>Підпис</i>
<i>2. Синітович Богдан Миколайович</i>	<i>1938 р. н.</i>	<i>- // -</i>
<i>3. Котлярчук Василь Петрович</i>	<i>1941 р. н.</i>	<i>- // -</i>
<i>4. Лютник Любомир Йосипович</i>	<i>1947 р. н.</i>	<i>- // -</i>
<i>5. Котлярчук Дмитро Юрович</i>	<i>1921 р. н.</i>	<i>- // -</i>
<i>6. Михайлюк Іван Дмитрович</i>	<i>1926 р. н.</i>	<i>- // -</i>
<i>7. Бубряк Імре Імрович</i>	<i>1952 р. н.</i>	<i>- // -</i>

8. <i>Іванович Іван Васильович</i>	1925 р. н.	- // -
9. <i>Галатинюк Мирослав Михайлович</i>	1925 р. н.	- // -
10. <i>Яцюк Петро Федорович</i>	1938 р. н.	- // -
11. <i>Никорович Іван Ількович</i>	1924 р. н.	- // -
12. <i>Мельник Мирослав Юрович</i>	1925 р. н.	- // -
13. <i>Полюк Петро Миколайович</i>	1930 р. н.	- // -
14. <i>Мосяк Петро Іванович</i>	1936 р. н.	- // -
15. <i>Дмитрук Юрій Михайлович</i>	1931 р. н.	- // -
16. <i>Романюк Микола Михайлович</i>	1955 р. н.	- // -
17. <i>Николіук Михайло Петрович</i>	1926 р. н.	- // -
18. <i>Стефанко Михайло Васильович</i>	1938 р. н.	- // -
19. <i>Цариняк Іван Васильович</i>	1921 р. н.	- // -
20. <i>Скригунець Микола Юрович</i>	1951 р. н.	- // -

Ідею будівництва яблунівської церкви підтримав парох села Стопчатова отець Василь Іроденко. Здається сьогодні, що якби не його підтримка, то церкви в Яблуніві не було б. Це був сміливий і дуже передбачливий крок отця. Безперечно, для нього було вигідніше, щоб до ремонту церкви св. Миколая долучилася яблунівська громада і тоді разом можна зробити більше і краще, але разом з тим розумів, що чи тепер, чи пізніше питання про церкву в Яблуніві виникне знову. Він посприяв тому, що гроші, зібрані яблунівцями на ремонт стопчатівської церкви, були повернуті, і запропонував їм створити свій церковний комітет в Яблуніві. Комітет було створено, а головою обрано Богдана Синітовича. Отже, знову постала проблема вибору місця під будівництво. Після довгих суперечок прийшли до згоди. Правда, прийшлося знести три старі будівлі. І слава Богу, що це сталося в 1990 році, коли ще була в центрі Яблунова громадська земля. Це ще раз свідчить про передбачливість отця Василя і тих людей, які ініціювали будівництво.

27 вересня 1990 року селищна рада прийняла рішення про виділення земельної ділянки під будівництво церкви. З певними труднощами, але все-таки вдалося вибрати в районній архітектурі план на будівництво, а коломийський архітектор, уродженець Яблунова Мирослав Атаманюк безплатно виготовив проектну документацію. Він був знайомий з проектами церкви 1939 та 1941 років. Розміри церкви за новим проектом були приблизно такими, як за проектом 1939 року – (24,6 × 18,9 м., вис. з хрестом – 24,4 м., вис. хреста – 1,8 м.) але меншими, ніж за проектом 1941 року.

Ось що розповів ініціатор будівництва церкви **Петро Миколайович Полюк**:

На Різдво 1990 року ми пішли колядувати і заколядували 1500 карбованців. Оскільки гроші збиралися на церкву, то ми, зрозуміло, повинні були вкласти їх в ремонт стопчатівської церкви. Та ось в голову мого сина Романа прийшла смілива думка і він сказав мені: «Чого ми маємо носити ці гроші по Стопчатову і думати ще кому їх віддати, щоби вони не пропали? Може би ми в Яблунові церкву збудували...». Я задумався, бо син мав рацію, але чи підтримають люди. Сумнівався, бо яблунівські люди століттями звикли ходити в горішню стопчатівську церкву, і це

їх влаштовувало. Сумніви сумнівами, але я зважився і сказав синові, що завтра ж піду до Петра Солоненка, який збирав гроші на стопчатівську церкву і скажу, що коляду йому не віддаю, бо ми збираємо кошти на будівництво церкви в Яблунові. Так я й зробив. Солоненко мені відповів: «Най вам Бог помагає. Я з Яблунова, але церкви хочу в Стопчатові». Після цього я вже не мав права відступати від задуманого. Я знав, що буде важко. Та потрібно якось починати.

Спочатку вирішив йти до селищної ради, щоб одержати рішення чи підтвердження селищної ради, що в селі є релігійна громада, яка хоче будувати церкву. Але самому було якось не солідно йти до голови і я попросив Івановича Івана, щоб пішов зі мною. Головою на той час був Томащук В. Д. То йшло до виборів. Тому Томащук В. Д. сказав, що поки він ще перебуває на цьому місці, то посприє нам у всьому, дав для початку відношення і я пішов у Косів у районну раду, щоб зареєструвати релігійну громаду і взяти дозвіл на будівництво церкви. Та не так то просто було. Кілька разів мене повертали, бо не так була оформлена заява. Від імені громади до районної ради повинні були звернутися двадцять чоловік, так звана установча громада, або церковна двадцятка. І про цих двадцятьох в заяві потрібно було вказати точні дані: прізвище, ім'я та по батькові, рік народження, місце праці і особистий підпис. А це ще були радянські часи. Люди боялися підписуватись. Знайти двадцятьох людей, на диво, було досить складно. Одні насміхалися, інші відмовлялися, а були й такі, що з хати виганяли. До мене приходили як

яблунівські, так і стопчатівські люди і говорили: «Петре, лишися того воза». На їхній стороні був вже і голова селищної ради Томащук В. Д. і голова осередку Народного Руху Блащук Іван. Я їм відповідав, що церква в Яблуніві буде, і від цього я не відступлю. Півроку я збирав по Яблуніву двадцятку і нарешті громаду зареєстрував. Однак в Яблуніві бесіди про церкву не втихали – від підтримки до повного заперечення.

Якщо вже починати роботи, то потрібно мати допомогу від людей. Тому я попросив нового селищного голову Васкула М. Г. зібрати схід селян, на якому довести людям, що церква в Яблуніві потрібна. Схід селян було зібрано і я між іншим сказав людям: «Шановні громадяни! Ми так довго перебуваємо без церкви і тому серед сторонських людей почуваємо себе незручно. Недавно я був у Косові і мені сказали, що я з пустого села, бо в ньому навіть церкви немає. Якось бисьмо помалу збудували церкву, аби нам не казали, що ми з пустого села». Дехто з присутніх почав виступати, але підтримки не було. Я лише чув, що ми церкву маємо в Стопчатіві, що немає кому будувати, що нам не стане коштів і таке інше. Можливо частина з тих, що мовчали, і мене підтримували, але про те я не знав. Після цього Васкул М. Г. подивився на мене та й каже: «Бачите, пане Полюк, нічого не виходить. Люди не хочуть». Тоді я прошуся ще раз до слова і кажу: «Люди, хто не хоче церкви – встаньте». Ніхто не вставав. Тоді я звернувся до голови: «Миколо Григоровичу, дивіться. Всі хочуть церкви. Ніхто не встає». «То добре, – сказав голова – раз так, то берімося всі до роботи і будуймо церкву». Після цього я вже мав моральне право вибирати необхідні документи, а мій син Роман за кілька днів виробив печатку, бо мене лякали, що на печатку потрібно буде ждати три роки. Постало питання плану на будівництво. Кількаразово я звертався в районну архітектуру, але мені з різних причин відмовляли, або зовсім не реагували. Тоді я звернувся до головного архітектора, який врешті-решт погодився і зобов'язав архітектора, який обслуговував Яблунів, виготовити план на будівництво в триденний термін. Це було виконано. Відвели 27 арів на церкву і 2 гектари вище цегельного заводу на цвинтар. Лісництво нам дозволило зрізати дуба і ми зробили хрест, закопали його на тій площі, де мала стояти церква. Тепер потрібно було подбати про будівельні матеріали. З Пасічної привіз шість камазів каменю. Камінь був дорогий, але мені вдавалося різними шляхами брати його дешевше. В Коломийському лісокомбінаті виписав 35 кубометрів лісу. Нам відвели лісосіку в Космачі аж під Мончалами, там приходилося й ночувати. Впродовж 5-6 днів ми рубали ліс і лісовозами відправляли в Яблунів. В лісі окрім мене працю-

вали Синітович Богдан, Мельник Михайло, Ковалишин Дмитро, Михайлюк Іван, Волощук Василь, Сабадаш Юрій, Николук Богдан. Багато нам допоміг транспортом для перевезення лісу Котлярчук Василь Петрович, який тоді працював директором комунального відділу в Яблуніві. Лісничий Космацького лісництва Волощук Гнат Іванович дав від себе 10 кубометрів лісу і ще виписав нам 30 кубометрів за ціною дров. 10 кубометрів дав директор Кутського лісокомбінату Негрич Микола Васильович. Решту лісу ми брали вже з Яблунівського лісництва. Я тоді думав, що ми будемо будувати дерев'яну церкву. Котлярчук В. П. посприяв у придбанні оцинкованої бляхи, яка обійшлася нам досить дешево. Сьогодні здається, що все і всі сприяли, щоб будувалася церква, але в дійсності було далеко не так. Були труднощі організаційні, матеріальні та, на жаль, не обходилося без інтриг. Не хочу пригадувати тих образ, які сипалися на мене, але коли я побачив, що вже неможливо нікому зупинити будівництво церкви, що мрія моя втілюється в життя, передав керівництво будовою Синітовичу Богданові, який дуже активно брався за працю.

Роботи, хоч і з великими труднощами, але йшли. Після того, як було залито фундамент, я пішов. Головне, що церква будувалася, і це було для мене найважливіше, а образи можна пробачити.

Деякі подробиці розповів син П. Полюка **Роман**, який відзначається своєю рішучістю, запалом, енергією, активною громадянською позицією:

Це було у 1990 році в часі Різдва. Приходжу вечором додому і застаю, що тато з Івановичем Іваном рахують заколядовані церковними колядниками гроші. Нарахували всього якихось півтора тисячі рублів.

– І куди ж ви їх подінете? – запитався я.

– Та віддамо трохи на Лючу, трохи на Стопчатів.

Це якось мене здивувало і навіть обурило, хоч і був готовий до такої відповіді, знаючи настрої селян. Проте, відвідуючи кожної неділі Службу Божу в Лючі, я весь час думав чому у нас у Яблуніві немає церкви. Чому одні люди з Яблунова ходять до церкви в Лючу, а інші в Стопчатів. Тому можливо різко, але я таки сказав те, що думав:

– Та що ви за газди, що не можете побудувати церкву у своєму селі? Дивіться, колись навіть за німців люди зважилися на будівництво церкви, а тепер, коли цей безбожний Союз вже розвалюється, ви хочете гроші віддавати сусідам?

– Та хто буде будувати, та то нема сили. Люди навіть колядувати не радо йдуть. – розвели руками мої співбесідники.

– От ви цього року щось заколядували, а щось на другий рік заколядуєте і ці гроші на купку, на купку і потрохи наставляємо на початок будівництва, а там уже підключаються люди і я впевнений, що будуть допомагати. – настоював я на своєму.

Ми ще довго говорили і радилися, а потім вирішили віддати гроші Івановичу на зберігання. Іванович протримав гроші цілий рік. Правда, дехто цікавився, де поділися гроші, та ми не скривали. І розповідали, що будемо починати будівництво церкви в Яблунові. Чи вірили люди? Мабуть ні. Навколо нас точилися нездорові бесіди, а нас боліла голова, як це все ми маємо починати. Але вийшло на добре, хоч з неймовірними труднощами.

Тоді якраз Богдан Синітович допомагав мені будувати хату. Я покликав його як будівельника і віруючу людину до татової хати і ми сказали йому про наше рішення будувати церкву. Він сприйняв це повідомлення із задоволенням і сказав, що йому відомо, що в Солоненка Петра є готові документи з архітектури, які виготовлені були ще у 1942 році, коли люди збиралися будувати церкву. І, дійсно, Солоненко Петро, який не був прихильником будівництва церкви у Яблунові, передав велику папку з документами Богданові Синітовичу. І вже тоді нам здавалося, що як ми маємо проект будови і всі розрахунки, то далі з документами піде все легко. Та не так то було. Лише, щоб вибрати рішення селищної ради на виділення земельної ділянки під будівництво, прийшлося оббивати пороги близько восьми місяців. А про районну архітектуру вже і не згадую.

На другий рік знову йдемо колядувати. Ми домовилися з Синітовичем Богданом, що він буде збирати гроші тут, у центрі, а ми – за рікою. Пам'ятаю, що як ми дійшли з колядою до останньої хати, і коли там підраховували що ми заколядували, нас відразу, як організаторів, почали питатися, куди дамо ці гроші. Тато сказав, що нікуди, бо в Яблунові будуємо церкву і ці гроші даємо на нашу церкву. І тут почалося:

– А хто буде будувати?

– А хіба це гроші? Та з ними нема куди показуватися.

– А ми так будемо сто років збирати!

– Ходилисьмо у Стопчатів і ходім далі, підтримуймо ту церкву, бо там хоч мур уже стоїть.

Я не витерпів і втрутився у ту бесіду:

– Я лише починаю газдувати, але вже побудував хату, а ви солідні газди, маєте давно хати і навколо хати децю у вас є. Якщо ми віддамо соту частку від кожної хати та ще плюс ці гроші, то щось таки будемо мати і тоді спробуємо потихенько будувати, щоб мати свій храм.

Хтось мене підтримав, хтось ні, хтось висловлював незадоволення, але гроші ті таки пішли на будівництво своєї церкви.

Важко було переконати людей, щоб вони повірили у свої сили. Не згадую вже про схід селян, про ті вбивчі слова, які сипалися на голову мого тата. Не раз в нього опускалися руки: «Нічого з цього відай не буде». А я все говорив: «Заспокойтеся тату, буде!»... Але то вже пройшло.

Коли тато тут виробляв документи, переконував усіх, що потрібно будувати церкву та збирав церковну двадцятку, щоб зареєструвати церковну громаду в державних органах, стопчатівську церкву уже збиралися накривати. І ті люди, які недавно підтримували будівництво яблунівської церкви, пішли ремонтувати стопчатівську, бо вважали, що там спочатку потрібно впорядкувати церкву, а в Яблуніві, мабуть, з будівництвом нічого не вийде. Дехто знав, що і в 1942 році люди на руках мали всі документи на будову, навезли каміння, дерева, але так і нічого з того не звели.

«Лишися того ровера, – говорили татові – бо ти залишився один, як палець». «Нічого – відповів тато – я хоч один, але з Богом. Я буду потихенько заготовляти матеріал, а ви йдіть». За цей час вдалося привезти сім чи вісім машин каменю аж з Пасічної, заготовити трохи дерева. А ті люди, що пішли в Стопчатів, скоро повернулися, бо стопчатівці знайшли собі інших майстрів.

Виникла проблема з печаткою. Богдан Синітович і тато їздили в Ів-Франківськ, але їх звідти відправили та ще й позбавили всякої надії на виготовлення печатки. На другий день я взяв усі документи, поїхав в обласний центр і ввечері привіз печатку. Як це мені вдалося, правдами чи неправдами і що це мене коштувало, розповідати не буду, але з церковних грошей я не взяв ні копійки.

І тепер, коли приходжу до нашої церкви, я радію, що ми маємо свою святиню. А могло її і не бути, бо лише неймовірними зусиллями вдалося відстояти її будівництво. Я горджуся тим, що саме мій тато

приймав на себе цей перший удар і не похитнувся, коли вирішувалася доля: бути, а чи не бути.

Зіставивши все сказане батьком і сином, мимоволі думаєш, що, можливо, слова і дії Романа Полюка у той напружений час були тим доважком на шальках терезів, які схилили їх в бік рішення за будівництво церкви.

Тут потрібно сказати, що до закладання фундаменту Петро Полюк і Богдан Синітович ще працювали разом. А далі їхні плани розійшлися: П. Полюк мріяв і готував матеріал на дерев'яну церкву і навіть

Один звичайний день на будівництві. Весна 1992 р.

було виготовлено проект на дерев'яну церкву, а Б. Синітович почав будувати цегляну. Але побачивши, що будова йде і що церква буде, П. Полюк відійшов від керівництва.

17 серпня 1991 року вже було закінчено закладання фундаменту. Богдан Синітович не тільки очолив будівництво церкви, але й сам працював не покладаючи рук, вніс свої певні зміни до проекту, і будівництво пішло повним ходом.

Завозилася цегла з колгоспного цегельного заводу. А вже 10 жовтня 1991 року розпочали мурувати стіни. Мурували майстри з Надвірнянщини. Їм потрібно було дати нічліг і забезпечити харчуванням. Всі ці турботи взяв на себе Синітович Богдан зі своєю дружиною Анною. До пізньої осені 1991 року, а потім з ранньої весни і аж до літа 1992 року майстри викладали стіни храму. Їм допомагали небайдужі до будівництва храму жителі Яблунова. 12 червня 1992 року мурування стін

було закінчено. Та навіть ще в не домурованому храмі відправлялися Служби Божі. На Великдень 1992 року отець Богдан Рибчук відправив Службу Божу і освятив паски. Це сталося вперше в Яблунові після понад двохсотлітньої перерви. З цього часу в церкві регулярно відправлялися Служби Божі. Перша посвята води відбулася 19 січня 1993 року.

Вигляд церкви в значній мірі залежить від форми покрівлі. Влаштування дерев'яних конструкцій взяв на себе столяр-будівельник і керівник будови Синітович Богдан. Він підібрав собі двох помічників і розпочав роботу, яка продовжувалася до 21 травня 1993 року. Відразу розпочалися штукатурні роботи. Їх очолив наш односелець Николук Михайло. Це був теж тривалий процес. І вже 17 липня 1993 року штукатурні роботи були завершені. 27 липня 1993 року бляхарі розпочали покрівельні роботи і 30 вересня 1993 року закінчили покривати церкву. Зовнішню штукатурку закінчено 15 липня 1995 року. А потім почалися столярні роботи, художнє оформлення.

До вересня 1997 року будівництво церкви було завершено. 21 вересня 1997 року, на Різдво Пресвятої Богородиці, церква була освячена на честь Співстраждання і Різдва Пресвятої Богородиці. Освячував владика Павло Василик.

Разом з будівництвом церкви будувалася дзвіниця. Перший дзвін до дзвіниці масою 250 кг, куплено за гроші Юрія Боєчка з Чикаго (США) і названо ім'ям «Юра». Другий великий дзвін масою 350 кг придбано за громадські гроші і названо «Павлом» в честь владика Кир Павла Василика, який освячував дзвони 17 квітня 1994 року.

Розмовляючи якось з активним прихильником будівництва нашого храму і таким же активним будівельником, чий талант проявлявся не тільки в умінні виконувати будь-яку фізичну роботу, а й у блискучих інженерних рішеннях, **Миколою Дутчаком**, почув від нього такі слова:

«Наш храм є ровесником важливих історичних подій, коли весь світ почав визнавати нашу державу – незалежну Україну, а також коли наша Греко-Католицька церква вийшла з підпілля і відродилась. Тому наш храм Співстраждання і Різдва Пресвятої Богородиці можна вважати достойним пам'ятником цих вікопомних подій. Хтось буде монументи на честь подій, а ми збудували Божий дім».

Важко не погодитися з такими словами. Лиш в незалежній Україні ми змогли здійснити свою мрію – побудувати храм Божий.

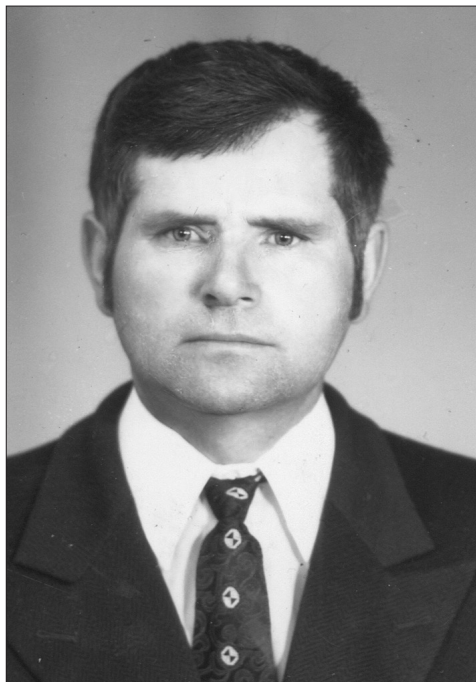
Немає достовірнішої історії, ніж історія, яка базується на фактах, про які можуть розповісти безпосередні учасники тих чи інших подій. З розповідей можна скласти цільну уяву, здавалося б не значної події у сві-

товій історії – всього-на-всього будівництва і становлення церкви. Але як це важливо для нас! Будівництво храму відбувалося на небувалому ентузіазмі і високому духовному піднесенні, без якогось сталого фінансування, з доброї волі людей. То ж продовжимо знайомство зі спогадами організаторів, будівельників, священників.

Ось що розповів старший брат церковного братства, головний керівник, невтомний трудівник і будівничий храму **Синітович Богдан**:

Діялося це в моєму домі. Зібралася церковна двадцятка і обрала мене головою церковного комітету, Полюка Петра – заступником, а його дружину – касиром. Я відмовлявся, натомість погоджувався очолити будівельні роботи і обіцяв робити все, що в моїх силах, проте ставати до керівництва не хотів. Та мене заспокоїли і все-таки вговорили. Петро Полюк до цього часу уже зробив певні організаційні заходи, мав у своїх руках гроші, закладовані у 1990 році, а також здані окремими людьми. А я почав з того, що ми разом пішли в лісництво і лісничий Шеремета дозволив нам зрізати дуба, щоб зробити хрест. Хрест був виготовлений швидко, довго лежав за старою поштою, бо ще не було відведено землю під будову. Петро Полюк вже кілька разів звертався в районну архітектуру, але час ішов, а районна архітектура зволікала з виготовленням плану на будівництво. Приходилося нам не вступатися з кабінету головного архітектора, аж поки він не дав розпорядження своєму підлеглому, щоб той через кілька днів виїхав у Яблунів. Я настояв на тому, щоб він їхав вже сьогодні, пообіцявши, що ми його привеземо і відвеземо. І Осташ Іван машиною, якою ми приїхали в Косів, привіз його в Яблунів, а потім відвіз у Косів. Архітектор відміряв площу і сказав приїхати через тиждень за документами. Через тиждень папери були готові, архітектор виписав квитанцію на 87 карбованців, які я оплатив, і видав мені на руки документи. З цього часу можна було починати будівництво.

І ми почали діяти не зволікаючи. Удвох з Долишняком Михайлом

поїхали в Кутський лісокомбінат, щоб домовитись про ліс на церкву. Директором лісокомбінату працював Негрич Микола Васильович, який мав свою хату в Яблуніві. Він вислухав нас, схвалив наші наміри щодо будівництва церкви і виписав нам 60 кубометрів лісу в Космацькому лісництві. Лісосіку відвели досить далеко, аж під полониною, за 17 кілометрів від центру Космача. Ми тут же організували бригаду з кількох чоловік, в основному це були наші браття з церковної двадцятки, рубали ліс і возили в Яблунів. Возили дві машини з комунального, водіями яких були Татарчук Юрій та Бубряк Імре. Не буду розповідати про всі не цілком приємні пригоди, з якими ми там зустрічалися, але десь через тиждень весь виписаний ліс вже був на пилорамі.

У 1991 році церковні колядники з Яблунова знову віддали гроші у Стопчатів. Це сталося тому, що ще не всі люди повірили в те, що в Яблуніві буде будуватися церква, хоч ми на той час вже мали план на будівництво. Але парох стопчатівської церкви о. Василь Іроденко добре зрозумів ситуацію, він скликав церковну двадцятку, в яку також входили представники яблунівської громади, і повідомив, що яблунівські люди хочуть будувати собі церкву. Тому він запропонував віддати закладовані гроші в Яблуніві яблунівській громаді, а присутнім яблунівцям порадив створити свою церковну двадцятку. В Яблуніві вже була церковна двадцятка, але в ній не було тих, хто входив до стопчатівської, а це були впливові ініціативні люди. Таким чином ми поновили двадцятку, яка взяла на себе важкий тягар будівництва церкви. А щодо грошей, то нам їх повернули і ми змогли вже заплатити за цеглу.

Ранньою весною 1991 року викопали рови, зробили опалубку, залили фундамент, засипали гравієм площу всередині і там склали цеглу. Люди спочатку допомагали досить активно, але з часом ентузіазм потрохи спадав. Мені приходилося бути на будівництві кожен день і працювати навіть тоді, коли нікого не було коло мене, щоб щось допоміг. Добре запам'яталося мурування стін. Мурувала бригада з села Красне Надвірнянського району. Було їх дев'ять чоловік. Мурували півроку, ночували в мене вдома. Ми з жінкою перебралися в літню кухню, а їм відпустили хату. Жінка їм варила їжу в основному з наших запасів, а пізніше харчами потрохи вже допомагали люди.

Дерев'яну частину покрівлі ми робили самі. Працювали втрьох, допомагали мені Осташ Іван та Явдошняк Дмитро. Покривали бляхою теж три майстри (два з Б-Березова і один з Чорних Ослав). Внутрішню штукатурку робив Николук Михайло зі своїми помічниками. Вони працювали і зимою, відповідну температуру їм забезпечувала газова пічка.

Зовнішню штукатурку робив Ливдар Іван зі своїми синами. А підлогу клали гуртом, хто лише розумівся на цій справі.

Проблема була з дзвіницею. Мурували дзвіницю космацькі майстри. Мене пару днів не було біля них, і я не прослідкував за роботою, а вони робили як хотіли і в результаті дзвіниця вийшла низькою. Думалося, що можливо якимось це ще виправить верх, та дзвіниця все одно здавалася якимось карликом, а звук від дзвонів так тиснув на вуха, що стояти на церковному подвір'ї було важко. Прийшлося перебудувувати. Потрібно було домурувати стіни, а дзвіниця була накрита і вже були встановлені дзвони. За допомогою кількох домкратів ми піднімали верх і підмуровували стіни. Багаторазово використовуючи важелі, піднімали дзвони. І ось через деякий час у дзвіниці появився ще один ярус, завдяки чому вона одержала пристойний вигляд.

Церква потрохи набирала свого вигляду, але потрібно було ще провести художні роботи. Я не знав де шукати художників і нам допоміг владика Павло Василик. За його рекомендацією ми запросили художників з Миколаєва, що на Львівщині. Очолював групу художників Хоркавий Орест Богданович. Довго працювали художники і 28 лютого 1997 року художні роботи були закінчені. Впродовж всього цього часу наші люди почергово забезпечували їх триразовим харчуванням.

Іконостас, тетрапод і престол виготовив майстер з Лисця Крутий Ярослав. Ікони для іконостасу малював Вінтоняк Степан.

З кожним роком церква кращає. За останні роки багато зроблено. Замінено вхідні двері на дубові (за кошти Віктора Цимбалюка), які мистецьки оздоблені рельєфними елементами. Виготовлено лавки для сидіння, підключено газ, встановлено центральне опалення, поставлено огорожу і браму, встановлено дашки над дверима, впорядковано площу біля церкви, вимощено доріжки тротуарною плиткою, оздоблено фундамент каменем, збудовано резиденцію. За рахунок іншого фінансування побудовано монастир, а парафіянами – біля двадцяти каплиць.

Більшість коштів на будівництво церкви дала громада, дещо профінансувала місцева влада (Сіреджук Д. Л.), окремими будівельними матеріалами і технікою допомагало АТ «Підгір'я» (Панченко С. І).

Розповідають будівельники

Про будівництво церкви, про те якими почуттями були переповнені серця людей, які брали в цьому процесі участь, найкраще знають самі будівельники, які з шуфлею чи рескалем, сокирою чи пилкою, в робочих рукавицях чи голіруч ставали до праці, відсуваючи свої домаш-

ні справи на другий план. Подаємо спогади лише кількох з них, але як багато міститься тут інформації щирої і правдивої.

Негрнч Василь Іванович. *На роботу ми збиралися щоденно. Якщо і комусь потрібно було залишитися вдома, то так підміняли один одного, щоб кожного дня було не менше 20 осіб. Роботами керував і постійно працював без відлучень і вихідних Богдан Синітович. Він був строгим і вимогливим. Часто повторяв, щоб ми повинні працювати краще, ніж у себе вдома. На роботу ми виходили зранку. Роботу починали зі спільної молитви. Мали перерву на обід одну годину. Не для всіх було звичним працювати на високих риштуваннях і приймати відра з розчином та цеглою...*

Окрім нас працювали фірми Дмитро Котлярчук та Михайло Мельник. Пам'ятаю як на великій блясі вони притягали каміння для бетону, підвозили платви, кізли та інші будівельні матеріали.

На місці майбутнього престолу було закопано і освячено хрест, біля якого стояв стіл і священник відправляв Служби Божі. Спочатку відправляв о. Василь Іроденко з дяком Кашевком зі Стопчатова. Та згодом з єпархії направили до нас о. Богдана Рибчука. Дяком тимчасово служив Василь Дужак, а коли його не було, практикували інші. Ми ще не знали добре Святої Літургії. Іноді помилявся дяк і не те співав. Була серед нас одна Стефанія Мельник, яка добре знала, як має відправлятися Служба Божа і поправляла. Отець Богдан відправляв Служби Божі кожної неділі і в свята не зважаючи не негоду. Церква ще не була накрита, бо лише почали зводити стіни. Іноді люди стояли під парасолями, а над священником ми зробили з целофану навіс. В таких умовах богослужіння відбувалися майже півтора року. До повної готовності церкви було ще далеко.

Дутчак Микола Дмитрович. *Я працював на будівництві церкви від самого початку. Планувалося побудувати церкву з дерева і проект був виготовлений на дерев'яну церкву, та потім вирішили будувати з цегли. З цього приводу між головними організаторами будови виникло непорозуміння. Петро Полюк хотів, щоб церква була дерев'яною, бо й проект передбачав будівництво з дерева, а Богдан Синітович настоював на тому, щоб будувати з цегли, бо цеглу можна було брати*

з колгоспного заводу, який розміщався неподалік. Після цього конфлікту Петро Полюк відмовився від керівництва, а Богдан Синітович все будівництво взяв під свою відповідальність. І тут хочу відзначити вагомий внесок сім'ї Синітовичів, Богдана і його дружини Анни. Пан Богдан працював і як робітник, і як виконроб, він робив технічний нагляд, слідкував за технікою безпеки. Зауважу, що за весь час будівництва ніхто не був травмований – це і Божя ласка, і Богданова заслуга. Нелегко було йому забезпечити фінансування будови в період гіперінфляції. Ми, церковна десятка, не одноразово ходили з «шапкою по колу», як у нашому селищі, так і по сусідніх селах, і люди давали гроші, бо довіряли Богданові і нам.

Окрім фізичної праці при закладанні фундаменту я здійснював інженерний нагляд. Спочатку з нівеліром працював я, а потім Василь Котлярчук. Людей було багато. Був серед нас і найстарший за віком Дмитро Котлярчук зі своїм конем і возом. Допомагали, навіть, люди зі Стопчатова і Лючі. Всі працювали з великим піднесенням і ентузіазмом. Правління колгоспу допомогло нам автобетонономішалкою, що зекономило багато сил і прискорило роботу. Цемент зберігався на складі біля будови. У мішалку спочатку набиралася певна кількість цементу і води, а потім відправлялися на ріку і завантажували піском, доводячи розчин до потрібної консистенції. Ця вся суміш на ходу добре перемішувалася і готовий розчин вже заливався в рови. Перед початком робіт ми кожного дня молилися під хрестом, що був закопаний і освячений на місці майбутньої церкви. Молитву проводив і благословив нас на працю о. Роман Лесюк. Залити фундамент закінчили 17 серпня 1991 року.

При монтажі і демонтажі риштовання потрібні були люди, які не бояться висоти. І тут виручала бригада професійних зв'язківців, якою керував Мирослав Головецький. Дерев'яний каркас покрівлі виготовляв Богдан Синітович з помічниками Явдошняком Дмитром та Осташем Іваном. Їм допомагали Павличко Петро та Романюк Микола. До речі, Микола Романюк один з тих на будівництві церкви, яких в народі називають майстром на всі руки. Він, як муляр, мурував дзвіницю, а потім, як кранівник, висаджував дзвони, а, як столяр, настилав підлогу і виготовляв лавки на хорах.

Коли церква вже була вимурувана, ми з Петром Павличком взяли влаштувати хори. Я робив такі інженерні розрахунки, щоб конструкція витримала вагу не менше 50 осіб при одночасному перебуванні. Дякуючи тому, що в колгоспі був широкий вибір металопрофілю, ми підібрали відповідні балки, поробили в стінах ніші і виготовили міцний і надійний каркас. Столярні роботи виконував Микола Морозюк зі Стопчатова. Хори змонтовані на рівні другого поверху на всю ширину бабинця без ніяких опор. В кутку під хорами я забетонував площадку під сходи. В скорому часі на хори вийшли хористи, які готувалися до цього ще з 1992 року. Я допомагав організовувати і згуртовувати церковний хор, одночасно брав участь і в хорі «Просвіти», який теж вивчив Літургію і супроводжував Служби Божі. Церковним хором керував Михайло Мельник, а хором «Просвіти» – Василь Чукур. Ми вивчили літургійні твори Січинського, Веделя, Бортнянського, Кошиця, Вербицького.

Коли збудували дзвіницю, прийшла черга встановлювати дзвони. За дзвонами Мирослав Головецький їздив у Дніпропетровськ. А я думав як той дзвін закріпити, та так, щоб він коливався, бо дзвін був розрахований на те, щоб осердям бити по його крисах. А в нас прийнято, щоб дзвін коливався і при цьому осердя саме билося об дзвін. Я розробив проект такого кріплення з противагами та підшипниками на валу. Виготовляти цей механізм допомагали токар Михайло Мельник та коваль Петро Полюк.

Ніхто з нашого оточення не мав досвіду будівництва церковної споруди, тому приходилося все робити вперше. Щоб не допустити великих помилок, ми з Богданом Синітовичем їздили по церквах, придивлялися до дахів, куполів, дзвіниць, а потім моделювали, проектували і так будували свою церкву.

Я маю 13 років підземного стажу. Це означає, що в середньому 300 разів на рік я опускався в шахту. І кожен раз в кінці шестигоднього робочого дня я і моя зміна (а це від 5 до 15 шахтарів), за життя яких і обсяг виконаних ними робіт я відповідав, щасливо піднімались «на гора». То кому я маю бути вдячним за це? Звичайно, Небесним Силам! Господу Богу! І цю вдячність зберігаю в серці і досі, і буду все робити на славу Божу поки дозволяє здоров'я.

Мельник Михайло Михайлович. Будівництво церкви розпочалося із заготівлі будівельних матеріалів, і в першу чергу лісу та каміння. Щодо заготівлі лісу, то пам'ятаю таке. Нам виділили ділянку в Космачі аж під полониною. Там пройшовся бурелом і дерева було навалом. Потрібно було все порізати, зібрати докупи і завантажити на лісово-

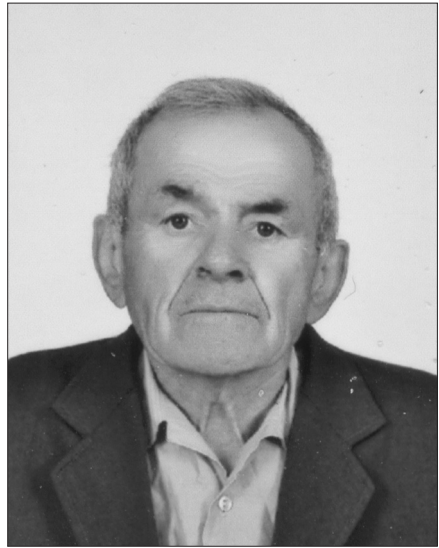

зи. У той день, коли ми вийшли в ліс, у нас не було ні колиби, ні палатки і не було де ночувати. Петро Полюк, який був з нами, пішов у стаю до пастухів і договорився, щоб ми там заночували. Працювали в лісі цілий тиждень. Іноді, щоб добратися додому, приходилося йти пішки з-під тої полонини аж в Космач на автобусну станцію. Ліс возили дві машини з комунального. Вони доставляли дерево на стопчатівську пилораму.

Десь на початку серпня 1991 року, у неділю о. Іроденко посвячував наріжний камінь, а вже в понеділок ми почали заливати фундамент.

Коли було вирішено будувати церкву з цегли, домовилися з правлінням колгоспу про цеглу. Голова колгоспу Панченко пообіцяв дати цеглу безплатно, але в скорому часі колгосп розпався, цегельний завод викупив Петро Томащук, і вже, як приватник, він відпускав нам цеглу за пів ціни. Для забезпечення робіт ми зробили чергування членів церковної двадцятки, щоб кожен день були люди біля бетономішалки. Ще поки мурували стіни до висоти підвіконників, ми подавали розчин на риштування вручну, а потім ставили блоки і тягнули відрами. Пригадую своїх напарників, які зі своєї доброї волі допомагали в будівництві. Це Василь Книшук, Микола Дутчак, Юрко Фальбійчук, Іван Никорович, Іван Федорак, Михайло Долішняк, Олексій Слюсарчук, Петро Павличко, Іван Іванович, Василь Котлярчук, Іван Михайлюк, Мирослав Головецький, Дмитро Явдошняк, Василь Негрич, Микола Романюк, Іван Осташ. Хай не ображаються ті, кого я не пригадав. Працювало також багато жінок: Марія Чернявська, Ольга Сільварівська, Євдокія Цариняк, Марія Стефанко, Анна Синітович та багато, багато інших. Вони і цеглу носили, і розчин подавали, ставали до бетономішалки. Я вже не говорю про тих жінок, які працювали на кухні.

Я також допомагав виготовляти механізм для кріплення та монтування дзвонів. Микола Дутчак провів певні розрахунки, зробив креслення і запропонував поставити підшипники на вал, на якому закріплювався дзвін. Ми домовилися з Петром Томащуком про металічні матеріали і підшипники, які ми одержали зі складу, та розпочали роботу.

Я виготовив корпуси, хомути, нарізав різьби, встановив на вал підшипники і все це передав Богданові Синітовичу для дальшої роботи. Малий дзвін ми також зробили на підшипниках. Все це робилося безплатно, включаючи і матеріали.

Котлярчук Василь Петрович. Пригадую початок будівництва

нашої церкви. Не буду розповідати як вибиралося місце під будову, але не можу не визнати великої допомоги в цьому тодішнього селищного голови Дмитра Сіреджука. З часу, коли селищною радою було виділено ділянку під будівництво, постало питання проекту будови. Архітектор, корінний яблунівець Мирослав Атаманюк виготовив проект типової, в гуцульському стилі дерев'яної церкви. Проте громада підтримала директора школи Миколу Томащука, який доводив, що більш доцільно і більш надійно будувати церкву з цегли. Отже, прийшлося розробляти другий проект і

архітектор, зрозуміло, забажав, щоб ініціатори будівництва описали якою вони хочуть бачити свою церкву. Але ніхто до цього не був готовий. Тоді ми втрьох з тим же архітектором Атаманюком та Богданом Синітовичем поїхали, так би мовити, по селах і містах, щоб знайти таку церкву, яка б послужила зразком для нашої новобудови. І аж в Івано-Франківську, біля леговища, побачили ошатну церкву, яка нам сподобалась. Обміряли, обдивились, щось занотували і вже архітектор мав над чим працювати.

Коли був виготовлений проект і одержані відповідні документи з районної архітектури, приступили до роботи. Я приніс нівелір і теодоліт і ми втрьох з Мирославом Атаманюком та колишнім інженером-будівельником Миколою Дутчаком зробили розбивку фундаменту. Тепер відкрився фронт робіт: копання ровів, заготовка каміння, гравію. Каміння возили з нашої ріки, з Космача, Пістиня, Текучі – хто звідки міг. А потім заливали фундамент. Здавалось, ціле село працювало біля фундаменту. Велику організаторську роботу проводив голова Народного Руху Іван Блащук. Він організовував обіди у шкільній їдальні, забезпечував її продуктами. Щось з харчів приносили люди, а щось давав зі своїх

запасів. Людей було стільки, що в їдальні обідали у дві зміни. Люди радо ставали до праці, бо будували церкву для себе.

Я працював тоді директором комбінату комунальних підприємств і ми всім колективом ходили на толоки. Без жодної оплати працювали обидва наші автомобілі (водії Бубряк Імре і Татарчук Юрій), які возили ліс і каміння, гравій і дошки, працював також екскаватор (тракторист Коломийчук Петро). Ми відпустили бляху на покриття церкви, значну частину вартості якої перекрили своїми коштами. Офірували на церкву 200 штук чавунних блясин на 90 погонних метрів огорожі. Наші майстри (Книшук Петро – бригадир, Ковальчук Петро, Слободян Богдан, Варцаб'юк Юрій) робили двері, гиблили дошки на підлогу, допомагали в інших столярних роботах.

Спільними зусиллями ми побудували храм на радість собі і на славу Божу.

Головецький Євген. На будівництві церкви я працював з часу, коли почали возити каміння. Заготовляли його в основному толокою, а як брали в кар'єрах, то платили. Копали рови і заливали фундамент теж толокою. Коли постало питання з чого будувати церкву: з цегли чи дерева, Богдан Синітович сказав, що ми живемо не в Космачі і не в Акрешорах, щоб будувати з дерева, а оскільки маємо можливість будувати з цегли, тож скористаймося цим. Цегельний завод під боком, та й голова колгоспу пообіцяв посприяти в придбанні цегли. Люди погодилися, а згодом почали завозити цеглу. Організовували людей для розвантаження і складання цегли. Часто допомагали школярі і вчителі. За кілька тижнів цегла була завезена.

Мурували стіни майстри з Надвірнянського району. Кожен день ми домовлялися між собою, хто має прийти наступного дня, щоб готувати і подавати розчин, а також підносити цеглу. Мулярі ночували у Богдана Синітовича, там і харчувалися. Відповідальність за харчування взяли на себе Богдан Синітович з дружиною, але й почергово вулицями в цьому допомагали жителі. Верх церкви Б. Синітович робив сам. Його помічниками були Дмитро Явдошняк та Іван Остап.

Коли були викінчені основні роботи на будівництві церкви, почали будувати дзвіницю. Ніхто не додивився, що дзвіниця будується занизька. Це побачили аж тоді, коли вже був зведений верх. Я запропонував підняти купол домкратами і домурувати цілий ярус. Працюючи у той час начальником відділення лінійно-технічного цеху зв'язку в Яблунові, я попросив своїх працівників, щоб вони у вільний від роботи час технічно забезпечили підняття верха, що і було зроблено. Чотирма чи п'ятьма домкратами хлопці потрохи піднімали верх, а майстри за кожен раз викладали по 2-3 шари цегли і таким способом ми зуміли добудувати ще один ярус і дзвіниця піднялася вище.

Дзвони замовили в якомусь ливарному цеху в Дніпропетровську. Коли вже дзвони були готові, виникла проблема з оплатою і транспортуванням. Та знайшлися добрі люди, які допомогли і ці проблеми вирішити. Грошей позичив нам підприємець Петро Томащук і сам перевів необхідні кошти в Дніпропетровськ. Привезти дзвони допоміг Василь Кур'янський. Він дав свій вантажний автомобіль, який возив у Кіровоградську область дерево, а звідти брав зерно. Заїжджати за дзвонами було не дуже по дорозі, але ми заплатили за солярку і вдвох з водієм Петром Полеком відправились в дорогу. Спочатку на Кіровоградщині розвантажили дерево, а потім поїхали до Дніпропетровська. Там завантажили три дзвони, а на Кіровоградщині – зерно і з Божою допомогою добралися додому. Малий дзвін призначався для церкви, а два великих – для дзвіниці. Потім ми віддали гроші. За малий дзвін заплатив Богдан Синітович, на другий дзвін кошти нам передав з Америки Юра Боєчко, а третій ми оплатили громадою. Були певні проблеми із встановленням дзвонів на дзвіниці, але цим уже займався Микола Дутчак.

У 2002 році з ініціативи о. Дмитра я став помічником Богдана Синітовича з фінансових питань і одночасно скарбником. Якихось великих оборотів церква не має. Доходи церкви складаються з пожертвувань, коляди, виторгу за свічки та від щомісячного збору. Одержані кошти витрачаємо на оплату за газ, за електроенергію, купуємо свічки, вино, ладан, вугілля для кадила. Виплачуємо заробітну плату священикам, дякові, паламареві. Кожного місяця робимо звіт надходжень та витрачання коштів і вивішуємо на дошці оголошень. Витрачаються гроші також на ремонти, єпархіяльні збори тощо. При церкві створено фонд допомоги потребуючим, на який щороку з коляди відкладаємо по 10 тисяч гривень. На жаль, цей фонд є ще недостатнім, але потрохи людям допомагаємо.

Спогади священників

Подаємо спогади священників, які служили чи зараз служать у нашій церкві. Священники розповідають і про себе, і про свій вибір, і про будівництво церкви, і про свої враження від парафії. Дехто до служби в нашій церкві працював на інших парафіях (о. В. Іроденко, о. Б. Рибчук, о. І. Полюк), а хтось відразу одержав місце служби в Яблуніві (о. Д. Погорілий, о. Р. Лесюк). Отець Василь Іроденко починав свою священничу діяльність ще за часів радянської влади, а отець Роман Лесюк пізнав всю «романтику» підпільної церкви. Отці Богдан Рибчук, Ігор Полюк і Дмитро Погорілий здобули духовну освіту в умовах української держави.

Отець Василь Іроденко

За радянської влади на території трьох сіл Яблунова, Стопчатова, Ковалівки діючою була тільки одна церква св. Параскеви в Стопчатові. Більшість яблунівців ходила до цієї церкви, хоч це було неблизько. Хто проживав ближче до Лючі, відвідував лючанську церкву. Яблунів був таким собі релігійним ядром цієї околиці. Не маючи своєї церкви, віруючі йшли до сусідніх, щоб помолитися, віддати Богові славу, честь і хвалу. Разом з тим вони були щирими жертводавцями.

Після сумнозвісного львівського псевдособору 1946 року Греко-католицька церква перейшла у підпілля. Та, не дивлячись на заборони, у Яблунів приїжджало багато греко-католицьких священників. Зокрема єпископ Павло Василик, колишній владика Микола Сімкайло, о. Григорій Сімкайло; приїжджали священники з Тернопільщини, зі Львова від владика Стернюка о. Михайло (теперішній професор Тернопільської академії), а також теперішній владика Василь Семенюк та інші. Тут вони підпільно відправляли Службу Божу в основному в домі Порфирія Атаманюка. Це зміцнювало віру і релігійний дух яблунівців.

Не дивно, що саме жителі Яблунова зініціювали відбудову церкви св. Миколая в Стопчатові. Їх підтримали стопчатівські люди з горішнього кута. Але коли з'явилася можливість побудувати свій храм

у Яблуніві, яблунівці дружно взялися за справу. Стопчатівці вже самі відбудовували церкву.

Влітку 1990 року в Яблуніві на території колишнього КГБ коломийський «Меморіал» проводив розкопки. Кожної неділі відправлялися панахиди за невинно замучених патріотів. Приходило багато людей зі Стопчатова, Лючі, Березовів. Пам'ятаю, як одної неділі на панахиді появився В'ячеслав Чорновіл. Він їхав у Шешори на освячення могили і завернув до нас. Тоді якраз я виступав з промовою, а коли закінчив, то оглянувся кому віддати мікрофон і побачив В'ячеслава Чорновола. Він взяв від мене мікрофон, сказав палкі слова на підтримку національного духу, закликав берегти пам'ять про тих, хто віддав своє життя за Україну, і пішов. Ми подякували йому, він оглянувся і на прощання помахав рукою.

У неділю 12 серпня відбулося велелюдне урочисте поховання жертв більшовицького терору. Було багато священиків. Богослужіння очолював єпископ Софрон Дмитерко.

Коли ми вирішили будувати церкву в Яблуніві, і нарешті визначилися з ділянкою під будівництво, поїхали з п. Богданом Синітовичем до єпископа взяти дозвіл на освячення місця під будову. Єпископ нам дозволив. Закопали хрест і намітили день посвячення місця майбутньої церкви. Наперед заповіли людей, встановили столик, накрили гарним вишитим обрусом, поклали на нього хрестик з розп'яттям, дві свічечки, а людей нема. І раптом люди з'являються то з парку, то з-поза садочка, то від пошти, Народного дому – набралось людей багато. Коли ми почали благословляти місце на будову фундаменту, зродився спів такий піднесений, такий натхненний, ну просто ангельський. Покотилася луна, мелодія піднялася ввись. Відчувалося, що церква постане тут у близькому часі.

А як почали робити фундамент, то людей зійшлося так багато, що не було можливості кожному дати роботу. І не було різниці чи то робітник, чи вчитель, чи лікар, чи молодий, чи старий – всі бралися за роботу в тому числі і жінки, і дівчата. Люди виснажені були духовно, морально, патріотично, релігійно. Це все трималося в душі, в серці, в розумі та раптом проявилось і почало втілюватися в реальні справи. Люди скинули з себе те комуністичне ярмо, яке гнітило їх. І сталося диво. Народ ожив. Яке було духовне піднесення! Який сильний прояв патріотизму! Це повторити не можливо. Те, що я говорив на могилі, чи на розкопках, мимовільно виривалося з душі, з серця, Господь підказував ті слова. Мені вже люди казали: «Отче, не говоріть так, бо нам ще церкву

закриють через Ваші проповіді, а чи десь уб'ють Вас». «Якщо уб'ють, то прийде інший – відповідав їм – і повинен так само говорити, бо ми маємо бути собою, українцями».

Тут, на новій дорозі, проживало бездітне подружжя, колишні в'язні. Коли помер чоловік, то на похорон з'їхалися побратими, які теж мучилися у тих сибірських тюрмах, з Лючі, Ковалівки, Березова, Стопчатова. Їх об'єднувала українська ідея, вони були патріотами.

Пригадую, як ми освячували капличку біля лікарні. Зібралася велика кількість людей, в основному інтелігенція. Союз ще існував, а ідеологічні кайдани вже розпадалися. То було гарне, величне свято. Яблунівцям притаманна порядність, шляхетність, патріотизм.

Отець Роман Лесюк

З дитячих літ я виховувався в любові до Господа Бога і в повазі до нашої Церкви. Мої батьки були глибоко віруючими людьми. На жаль, моє дитинство припало на час розгулу комуністичного безбожництва. Хоч вже на той час був засуджений культ особи Сталіна, а із в'язниць і заслань поверталися репресовані священики, проте войовничий атеїзм набирав обертів. Закривалися церкви, зносилися придорожні каплички і хрести, організовувалися підпали окремих церковних споруд. Колишні греко-католицькі церкви були примусово переведені на православ'я.

В той час по селах було багато людей, які не сприйняли московської схизми, а тому відвідували богослужіння, які підпільно відправляли по селянських хатах греко-католицькі священики. До таких людей належала і моя мама. Вона завжди брала мене з собою, і я ходив з нею на ці незабутні Служби Божі в навколишні села, а іноді і в Коломию. Сповідався перший раз у семирічному віці в отця Романа Бахталовського в Коломиї. З дитинства був знайомий із владикою Павлом Василюком, який неодноразово побував у нашій хаті на богослужіннях, знав і багатьох інших священиків. На таких відправах в хатньому приміщенні всі були на виду, і отець міг розмовляти практично з кожним, донося-

чи Слово Божє до глибокого усвідомлення присутніми. Тому ніяке вже атеїстичне виховання в середній школі та антирелігійна пропаганда, яка сипалася на голову в зрілому віці, і, зокрема, під час служби в армії, мене не зламали.

Великою подією в моєму житті, яка визначила подальшу долю, був приїзд в Україну сестри-монахині Петрунелі, уродженки с. Лючі, з монастиря в Денці (Бельгія). Вона приїжджала з сестрами і я завжди бував у їхній компанії, зустрічався з багатьма отцями, які перебували в підпіллі. У 1972 році за рекомендацією о. Івана Слезюка я поїхав до Львова. Там зустрівся з єпископом Павлом Василюком та священниками, багатьох з яких я уже знав. Мені порадили йти в монастир і я готувався до цього. Пройшов відповідні випробування у формі вступних іспитів і у 1974 році мене прийняли на теологію. Владика Павло Василюк сказав, що буде мене готувати, тобто займатися моєю теологічною підготовкою. Я приїжджав до нього в Микулечин, де проживала його мама, там ми подовгу розмовляли. Він був цікавим і ерудованим лектором, я уважно ловив кожне його слово. Ці розмови врізалися мені в пам'ять і я ще впродовж довшого часу повертався до них, обдумував, узагальнював, вони давали мені багато знань. Іноді слухав його науку і в польових умовах. Відвідував таємні лекції отця, колишнього каноніка, Якова Білоскурського в Коломиї, о. Михайла Сулятицького в Середньому Березові, о. Михайла Косила в с. Дорі. Багато повчального я взяв від о. Михайла Лемішки, який приїжджав у наші краї зі Львова. Їздив на навчання до Ів-Франківська, Львова. Окрім теологічних дисциплін нам читали філософію, психологію, латинську та старослов'янську мови. Лекції були як групові, так і індивідуальні. Пам'ятаю професорів Тимчуків, колишніх викладачів духовної семінарії, що була закрита совітами в 1939 році. Отже, після такого не зовсім систематичного навчання здавав екзамени. У 1983 році був висвячений на диякона. Після цього дияконував, був допущений до термінового хрещення, мав право причащати людей. Все це, звичайно, робилося таємно.

Не дивлячись на те, що УГКЦ перебувала у підпіллі, Служби Божі повинні були проводитися не менше одного разу на тиждень. Проте вони відправлялись майже кожного дня. Відправи відбувались по хатах при закритих вікнах, а не раз приходила міліція і потрібно було тікати, тому виставляли сторожів. В усіх селах Яблунівщини були хати, в яких створювалися умови для богослужінь. В Яблуніві, зокрема, богослужіння проводилися в будинках Порфирія Атаманюка, Богдана Синітовича, Марусів (Стефанко Марії), а також на Іванівці – в Якова Долішняка

та Миколи Руткового. Відправлялися богослужіння і в церквах, які були закриті. Селяни, на щастя, мали від них ключі, і коли приїжджали священики, відчиняли двері. Люди збиралися миттєво. Такі церкви були в Тлумацькому районі в с. Надорожна, у Надвірнянському районі в с. Тарновиця та в інших селах. Ми їздили з хлопцями і прислужували. На богослужіння приїжджали єпископи Павло Василик чи Софрон Дмитерко. Щоб перешкодити цьому, влада намагалась переобладнювати закриті церкви для інших цілей: під музеї, під спортзали, під склади тощо.

На жаль, моє навчання перервала тривала хвороба. Та в час хвороби я працював з літературою і готувався до екзаменів. Перед солідною комісією, до якої входили владика Павло Василик, теперішній владика Миколай Сімкайло, теперішній митрополит Володимир Війтишин, о. Григорій Сімкайло, я склав екзамени за теологічну освіту. А 27 квітня 1989 року мене висвятили на священика. На початках збирав підписи за відновлення УГКЦ, відправляв богослужіння по хатах та каплицях. А коли йшли розкопки в Дем'яновому Лазу, сповідав людей під закритою церквою. Разом з владикою Павлом Василюком їздили на освячення церков.

В кінці 1989 року мене направили на парафію у Стопчатів помічником о. Василя Іроденка. Тоді Яблунів належав до стопчатівської парафії. Ще коли була горішня церква, то у ній було більше людей з Яблунова, ніж зі Стопчатова, бо стопчатівці мали ще долишню церкву. А коли яблунівські люди вирішили будувати свою церкву, владика Павло Василик направив мене в Яблунів. У той час в Яблунові відбувалися розкопки на території колишнього КГБ. Я був там від самого початку. Розкопки тривали місяць і 12 серпня 1990 року відбувся похорон 74 жертв більшовизму. Службу Божу відправляв єпископ Софрон Дмитерко з участю багатьох священиків. У 1992 році на парафію в Яблунів прийшов о. Богдан Рибчук і я був у нього помічником. На цей час припало будівництво церкви, але богослужіння не припинялися. З 2000 року я служу разом з о. Дмитром Погорілим. З жовтня 2001 року виконував обов'язки духовного настоятеля Згромадження Сестер Милосердя св. Вінкентія і настоятеля каплиці Воздвиження Чесного Хреста. Та після хвороби перейшов на посаду сотрудирика в яблунівську церкву Співстраждання і Різдва Богородиці.

Отець Богдан Рибчук

Я був висвячений на священика 8 лютого 1992 року. Єпархія мене направила в Космач, де була сформована греко-католицька громада. Коли в Яблунові почали будувати церкву, то спочатку на яблунівській

парафії був стопчатівський парох о. Василь Гроденко. Оскільки одночасно йшла відбудова горішньої церкви в Стопчатіві та будівництво в Яблунові, о. Василь вирішив зосередитись тільки на одній парафії і вибрав Стопчатів, де була вже сформована громада, яка дуже активно взялася за відбудову церкви. Добре йшло будівництво і в Яблунові, але священника там не було. Одним з тих кому запропонували парафію в Яблунові був я. Тому мені прийшлося служити і в Яблунові, і в Космачі. В Яблунові вже були зведені стіни майбутньої церкви, а в Космачі побудовано лише капличку, де під час Служби Божої міг перебувати тільки священник. Але

як і в Космачі, так і в Яблунові в час негоди люди мокли і мерзли під відкритим небом. В холодну пору людям приходилося тепло одягатися, а іноді брати з собою парасолі. Але це не спиняло їх, бо як одні, так і другі вірили в Бога і в те, що з Божою допомогою у них буде свій храм і всіляко сприяли цьому.

Кожної неділі я спочатку їхав в Космач відправляти Службу Божу, а потім – в Яблунів. То для мене був великий труд, але я старався вчасно прибувати на Богослужіння. Їздив своїм «Запорожцем», який мене не підводив. Мене приємно вразило в Яблунові те, як люди повірили в свої сили, як дружно підтримували будівництво, як вони тішились тим, що йде будова. Датки, які збирали кожної неділі, витрачали на будівництво. Я старався у своїх проповідях згуртовувати людей, зміцнювати їхню віру, заохочувати їх до пожертвувань на церкву. Щонеділі зачитував список жертводавців, і в їхню честь звучало багатоголосе «Многая літа». Я мав добрі зв'язки зі школою, в якій у свій час навчався. Там проводив уроки релігії. В Богослужіннях мені допомагав о. Роман. Я знав, що рано чи пізно прийдеться залишити одну парафію. В погодженні з єпархією я залишив парафію в Космачі і перейшов у Яблунів. Космацькі люди теж дуже жертовні, побожні, і я мав з ними повне порозуміння. Вони не сподівалися, що я виберу Яблунів, але я проживав у Стопчатіві і мені зручніше було служити в Яблунові.

Серед духовенства були побоювання чи вдасться в Яблуніві сформувати єдину церковну громаду, адже тут корінного населення мало. Багато приїжджих, і в основному інтелігенція, яка виховувалась в атеїстичних радянських вищих навчальних закладах. Були побоювання, що може вийти якийсь протистояння, бо люди, здавалось, мали різні погляди. Але на щастя цього не сталося. В Яблуніві люди інтелігентні, мудрі, об'єдналися і мудрість перемогла. Всі стояли заодно, всіх об'єднувала одна ідея, одна ціль – мати свою церкву. Всі горнулися до церкви і все це відбувалося щиро. Добре віднісся до будівництва церкви і голова селищної ради п. Дмитро Сіреджук. Коли я був на парафії, відбулося перепоховання воїнів-повстанців, які загинули від рук енкаведистів в Космачі. Як уже згадувалось вище, я тоді служив у Космачі. Через певні непорозуміння захоронити останки полеглих в космацькій землі не вдалося, і тоді за домовленістю з головою Яблунівської селищної ради та громадськими організаціями селища, ми зробили перепоховання у Яблуніві у спільній могилі жертв комуністичного терору.

У 2000 році я виїхав у США, там мені запропонували місце священника у Чиказькій єпархії. Тоді я попросив у владика Павла Василика відкріплення. До речі у 2011 році ця єпархія відзначила своє 50-річчя. Нас відвідав Блаженніший Святослав Шевчук.

В мене залишилися добрі спогади про Яблунів, про людей. Я радий, що Яблунів має зараз доброго священника, що все йде добре.

Отець Ігор Полюк

Мені пощастило один рік служити на парафії в Яблуніві, про що я згадую з приємністю і задоволенням. Сталося так, що мій попередник о. Богдан Рибчук взяв відпустку на пів року і виїхав в Америку, а оскільки згодом він попросив у єпархії відкріплення, то я працював ще пів року, аж поки на парафію не прийшов о. Дмитро Погорілий. Я особливо любив працювати з яблунівською молоддю. Вона дуже відкрита, всім цікавиться, здатна до згуртування. Разом з березівською молоддю ми організували паломництво до Зарваниці, вирушали на Хресну Дорогу по Яблуніву. Все це було вперше. Я відчував ці благородні прагнення молоді і те велике духовне піднесення, яке панувало тут. Тому старався бувати в молодіжному та дитячому середовищах. Мені дали уроки релігії в школі, і я проводив їх із задоволенням. Діти дуже цікаві, допитливі, перестривали мене і допитувалися: «А коли Ви ще до нас прийдете?».

Кожного дня в Яблуніві відправляв богослужіння. О 8-й годині – утренняя, о 9-й – Служба Божя, а потім на 11-ту їхав у Нижній Березів і там проводив Службу Божу. Окрім цього я ще мав обов'язок їхати

в Лючки до греко-католицької громади.

Пам'ятаю, як ми співпрацювали з хором «Просвіти». Відомий музикант і диригент Василь Чукур організував хор «Просвіти» і вивчив з ним Святу Літургію. Я послухав цей колектив, хор звучав професійно. Було в мене бажання запросити їх на недільну Службу Божу, але відчув, що ті хористи, які вже співають у церкві щонеділі, будуть ображатися. Тоді ми порадилися з Василем Чукуром, з дирекцією школи-інтернату і вирішили, що було б добре, якби відправляти ще одну Службу Божу для дітей о 13-й годині. Саме в цей час діти були вільними. Щоб від-

правляти другу Службу Божу у той самий день, мені прийшлося просити дозволу у владика, і владика такий дозвіл дав. На цій Службі Божій, організованій для дітей, дали можливість хору «Просвіти» показати свою майстерність. Під час відправи я бачив і дорослих людей, які приходили, можливо, тільки тому, що там співав хор «Просвіти».

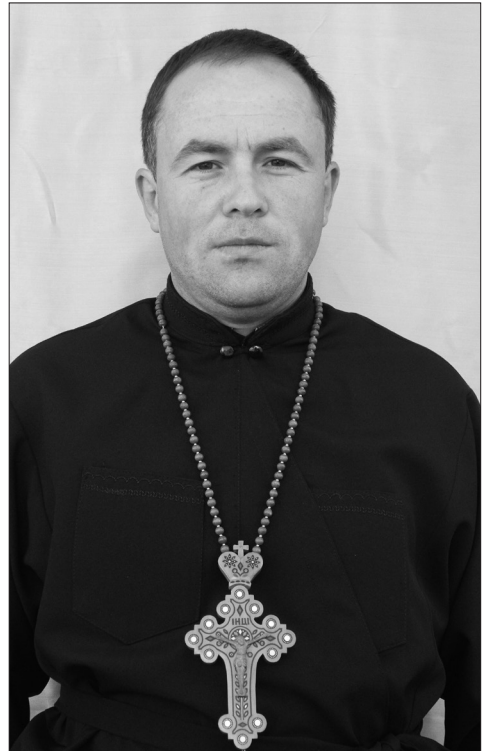
Пригадую як відбувалося будівництво резиденції. Почалося все з того, що владика Павло Василик запропонував будувати резиденцію. Проте коштів було обмаль, люди лише недавно закінчили будівництво церкви, і ще залишалось багато робіт з упорядкування території та іншої господарської роботи. Серед людей можна було почути, що о. Богдан скоро повернеться, що він має власний будинок та іншу забудову і йому резиденції не потрібно. В таких умовах починати будову було важко, але ми поговорили зі старшим братом Богданом Синітовичем і зважилися на такий крок. Взяли готовий проект хати Михайла Сулятицького, яка мала розміри 10 м × 12 м, позабивали кілки, підготували площу і запросили владика Павла Василика, щоб заложив камінь і освятив. Владика приїхав, подивився і сказав, що резиденція замала, бо коли до священика прийдуть люди, то вони не повинні тіснитися в цих малих коридорах. Сам відміряв кроками довжину і ширину, сказав перебити кілки і аж тоді освятив. Резиденція вийшла 14 м × 14 м. Зробили толо-

ку, викопали рови, поставили опалубку, але великої активності людей у допомозі не помітили. Тому попросили окремих членів братства з Нижнього Березова і спільно залили фундамент. З фінансами було сутужно, але ми попросили допомоги у людей, підприємців, а також залучили заколядовані гроші, чим оплачували будівельні матеріали та окремі роботи і будова потрохи посувалася. Впродовж року резиденція вже була накрита, хоч і без столярних робіт. Я ще встиг оформити документи на допомогу з Німеччини, яка, очевидно, надійшла, і надіюсь, що подальші роботи із завершення будівництва вже були профінансовані добре.

Рік мій в Яблуніві минув швидко, але було цікаво і враження дуже хороше.

Отець Дмитро Погорілий

Я прибув у Яблунів на Провідну неділю 2001 року і був представлений парафіянам нашим отцем-деканом Романом Шкабрієм. Він зачитав грамоту про призначення і з того моменту почалося моє служіння. Фактично я приїхав у суботу надвечір. Неподалік від церкви нам уже була підготовлена квартира, в якій ми мешкали впродовж півтора року. В суботу мені вручили ключі від церкви, і я став, так би мовити, господарем парафії. Ввечері готувався до своєї першої проповіді і думав про завтрашній день. Хвилювався, звичайно, переживав чи мене добре сприймуть люди, як піде мені перша Служба Божя у цій церкві, і тому в неділю раненько пішов до церкви без ніяких супроводів і церемоній. Хотів ознайомитися з церквою і попробувати себе в ролі священика. Помолився, підготувався до Служби Божої, підшукав собі на свій смак ризи. Вибрав найкращі, найсвітліші, щоб справити на людей гарне враження. Багато людей, які заздалегідь приходили на утренью, були здивовані, що я вже був у церкві. Вони сподівалися, що мене підвезуть машиною, я вийду, а вони мене процесійно зустрінуть. Проте відбулося не так. З мого погляду, відбулося цілком просто і природно. Та, зрештою, я і сам не знав як це має відбутися.

Щодо місця священика в Яблуніві, то воно було вакантним. Отець Богдан Рибчук, який тут служив, взяв відпустку на півроку і виїхав до США. Та ще до закінчення відпустки отець попросив відкриття і єпископ погодився дати. Згодом о. Богданові передано і особову справу. Священика в Яблуніві тимчасово заміщав о. Ігор Полюк з Нижнього Березова. Йому було дозволено служити і в Яблуніві, і в Нижньому Березові.

Перед своїм призначенням у Яблунів я був архidiaконом при єпископові Павлові Василюку. Мені з ним було добре і досить цікаво. Ми з єпископом подорожували по цілій Європі, декілька разів були в Римі. Були на зустрічі з Папою Іваном Павлом II. Безперечно, я знав, що піти на парафію - це означає взяти на себе велику відповідальність і ще до того мати багато обов'язків. Я, навіть, посмів попросити, щоб мене залишили на службі в єпархії. Але владика Павло Василик сказав, що рано чи пізно мені потрібно йти служити до церкви і так з'явилася грамота про моє призначення в Яблунів. Коли я прийшов на парафію в Яблунів, мені минуло лише 23 роки, а канонічний вік священика 24 роки. Оскільки мені бракувало до 24-х років менше року, то тут єпископ скористався тим, що в окремих випадках своєю владою він має право порушити цю норму.

Першою господарською справою, з якою я зустрівся, – це було будівництво резиденції. Ініціював цю будову владика Павло Василик. До мого приходу вже було багато зроблено: фундамент, стіни і докривався дах. На мій час припали всі оздоблювальні роботи всередині приміщення. Так впродовж півтора року вилагодили одну кімнату, кухню, коридор, санвузол. Серед літа 2003 року ми перейшли жити в нове помешкання. Коли вже там поселилися, то потроху впорядковували і інші кімнати. Церква вже на той час була повністю впорядкована. Парафія велика, громада сформована. Однією з проблем, яка видалася мені дивною, – це була відсутність діяльного церковного братства. Я звик бачити з дитинства ще у себе вдома, що всі роботи біля церкви робилися гуртом, на допомогу приходили люди майже з кожної хати, а тут – старший брат Богдан Синітович з одним помічником. З цього приводу я розмовляв з владикою і він порадив мені омолодити церковне братство. Я так і зробив, розіслав запрошення до багатьох людей, які, на мою думку, могли би своїм досвідом, порадою та особистою участю діяльно допомагати церкві. Запрошені зійшлися, і на сьогоднішній день маємо при церкві активний дорадчий орган. Люди, які входять до теперішньої церковного братства, не тільки радять, але й активно допомагають, беруть на

себе виконання певних робіт, організують їх виконання. Серед найініціативніших братів назву пп. Ігоря Габорака, Петра Івановича, Мирослава Головецького, Валерія Гембарського, Дмитра Табахарнюка, які складають ядро всього братства, від яких є відчутна допомога.

За останні роки в церкві, на мою думку, багато зроблено. Відремонтовано ринви, покрівлю. Встановлено двоє нових вхідних дверей та дашок над сходами. Виставлено паркетом святилище і солею, оновлено прищвинтарну огорожу. Церква поповнилася новими хоругвами, фелонами та іншими речами. За цим всім стоїть воля Божя і жертвна праця парафіян.

Знайомство з церквою

Ту неповторну ауру святості, яка панує в церкві, підтримують своєрідна форма храму, ікони, мистецьки розписані стіни, іконостас та інше сакральне багатство храму.

Суттєві елементи християнських церков перейнято з юдейської традиції, однак упродовж століть облаштування храму зазнавало певних змін доки набуло звичного для нас вигляду.

Познайомимося ближче зі своєю церквою Співстраждання та Різдва Пресвятої Богородиці. Церква збудована у традиційному візантійському стилі. В основі храму лежить грецький хрест, утворений пропорційними бічними раменами. З обох боків за раменами, зі східної сторони – прямокутні захристії. На середхресті, над двосхилими дахами здіймається високий цегляний восьмигранник з вікнами на кожній грані, увінчаний банею зі сліпим ліхтарем і куполом, на якому підноситься хрест висотою 2,5 м. Ще чотири куполи на таких же сліпих восьмигранних ліхтарях встановлені на гребенях двосхилих дахів рамен хреста.

Стіни тиньковані митою крихтою і прорізані вікнами, які мають округле завершення.

Зовнішня північна стіна нави. У нішах розміщені ікона та статуя Божої Матері.

Фасад храму прикрашено образами, намальованими на полотні і розміщеними у спеціальних нішах на рівні вікон.

Внутрішній простір храму за формою і призначенням розділено на три головні частини: притвор, храм вірних і святилище. Зовнішнього притвору (паперті) немає, але над сходами на ажурних металічних опорах змонтовано пластиковий дашок.

Центральні входні двері розміщені із західної сторони, другий вхід – з південної і веде безпосередньо до храму вірних.

Через центральний вхід ми відразу попадаємо в **притвор**, який ще називають бабинцем. У цій західній частині церкви здійснюють литію. Литія – це богослужіння в складі всенічної, що його відправляють у притворі та під час якого здійснюють обряд освячення хліба, пшениці, вина та елею. У притворі відправляють повечір'я, опівнічницю та обряд оголошення. Там священник відчитує молитву жінці-породіллі перед введенням її в храм. У притвор під час чину похорону заносять домовину з тілом покійника.

Тетрапод

Наступною функціональною частиною святині є **храм вірних**. Її ще називають навою (від лат. «навіс» – корабель). Центральна частина нави підноситься до самого верха церкви, звідки звисає величний павук (панікадило), а над найвищою точкою під центральним куполом у так званому ліхтарі розміщено малий дзвін, який своїм звуком сповіщає, що під час Літургії співається чи читається «Символ віри» («Вірую...»). Зліва розміщена **казальниця** (проповідальниця), до якої є приставні сходи. Вона призначена для виголошування проповідей священнослужителями. У католицьких храмах казальницю називають амвоном.

У передній частині храму вірних розташовано стіл, який називають **тетраподом**. На ньому покладено ікону для почитання, яку змінюють відповідно до празників церковного року, хрест та свічки. Для ікон виготовлено інкрустовану підставку

високої мистецької вартості. Під час певних богослужінь на тетрапод кладуть Євангеліє або литійник (посудину для освячення хлібів, пшениці, вина та елею). Храм вірних символізує землю та Церкву Христову. Він має найбільшу площу. У ньому є ліве і праве крило. За прийнятим звичаєм у правому крилі стоять чоловіки, а у лівому – жінки. Але це не означає, що мусить бути тільки так. Скажемо, подружня пара може стояти поруч у центральній частині храму. Проте прохід навпроти царських воріт не займають, щоб був доступ до тетраподу.

Дещо підвищену частину храму вірних між тетраподом й іконостасом називають **солеєю**. А частина солеї перед райськими дверима називається **амвоном**, з цього місця священик читає Євангеліє, виголошує проповіді тощо. Правий і лівий краї солеї переходять у **крилоси**. У лівому крилосі отець сповідає вірних, а в правому крилосі відведено місце для церковної обслуги, зокрема для скарбника та всякої церковної документації. Крилосом також називають підвищення у правому крилі храму вірних, призначене для дяка та співців.

Ми неодноразово зауважували, що в нашому храмі під час архиєрейської Служби Божої до церкви заносили спеціально виготовлене підвищення (рундук), яке застелялося килимом і на ньому відбувалося облачення архиєрея. Це підвищення теж називається амвоном (архиєрейським амвоном). Тут архиєрей не тільки вбирається в архиєрейські ризи, але й здійснює частину богослужіння. На архиєрейському амвоні для архиєрея ставиться спеціальне крісло – «трон». У катедральних храмах і у великих соборних церквах такі архиєрейські амвони є невід'ємною частиною інтер'єру.

Святилище (вівтар), яке розташоване у східній частині церкви, відгороджене від храму вірних **іконостасом**. У центрі святилища міститься **престол**, на якому звершується Євхаристія. Ліворуч від престолу стоїть **проскомидійник** – стіл, на якому готують Дари під час проскомидії.

Головний престол у святилищі покритий трьома покривалами (обрусами). Спідній обрус називається **катасаркос**, верхній обрус зветься **індітїон**. На середині Престола є лляна чи шовкова серветка із зображенням похорону Христа Спасителя, чотирьох євангелистів і зняття Христових страстей. У цій серветці є зашиті мощі одного із святих. Ця серветка називається **антимінсом** і під нього підстеляється другий обрус, який називається **ілітоном**. Антимінс є дуже важливою частиною нап্রেстьольного покривала. Без нього не дозволено служити Божественну Літургію.

Престол, на якому розміщено кивот, а також Євангеліє, хрест і молитовник.

На престолі лежать Євангелія та напрестольний хрест, а також стоїть **кивот** (дарохранительниця), у якому в золоченій посудині зберігаються часточки Святих Дарів для причащення хворих. За престолом розміщено **семисвічник**. На східній стіні святилища розміщено запрестольний образ Співстраждання Пресвятої Богородиці – це храмовий образ.

Святилище (вівтар) – це найсвятіше місце у храмі Божому, місце перебування Бога. Тому до святилища не дозволено нікому входити, окрім духовенства та церков-

ної служби. Святилище символізує небо і спільноту святих.

Ліворуч від вівтаря розміщено допоміжне приміщення – ризниця, яке ще називається захристієм, а праворуч – приміщення для паламаря.

Іконостас – це перегородка, яка складається з ікон, розміщених у кілька рядів, які називаються ярусами. В іконостасі є троє дверей: центральні, які називаються царськими й бічні – дияконські. Через царські, як правило, входять під час богослужінь єпископи і священники, а через дияконські – диякони і церковна служба (прислуга).

На царських дверях є ікони Благовіщення Пресвятої Богородиці й чотирьох євангелістів, над царськими дверима – ікона Тайної Вечері, справа – ікона Спасителя, зліва – Пречистої Діви. Ці ікони називаються намісними. Ісус Христос зображений, як небесний учитель, з Євангелієм у руці, а Пречиста Діва – як Мати Божа з дитятком Ісусом на руках. На дияконських дверях зображені архангели. Цей ряд ікон є основною частиною іконостаса й називається першим ярусом. Такий іконостас у нашій церкві, а в церквах, в яких є більші іконостаси в цьому першому намісному ярусі зліва розміщують ще ікону св. Миколая чи св. Івана Хрестителя, а справа ікону святого, на честь якого освячено церкву.

У другому ярусі розташовані ікони дванадцяти найважливіших свят року:

Фрагмент святкового ярусу.

1. Різдво Пресвятої Богородиці.
2. Воздвиження Чесного Хреста.
3. Різдво Господа нашого Ісуса Христа.
4. Богоявлення Господнє (Йордан).
5. Стрітєння Господнє.
6. Благовіщення Пресвятої Богородиці.
7. Воскресіння Господнє.
8. Вхід у храм Пресвятої Богородиці.
9. Преображення Господнє.
10. Успіння Пресвятої Богородиці.
11. Зіслання Святого Духа на апостолів.
12. Вознесіння Господа нашого Ісуса Христа.

У третьому ярусі на іконах зображено дванадцять апостолів. А між ними – велика ікона Христа-Царя. Композиційна цілісність апостольського ряду складається із шістьох ікон, на кожній з яких зображено по два апостоли.

Після Свого хрещення Господь Ісус Христос пішов у міста та інші поселення єврейської землі проповідувати основи християнської релігії. Багато людей увірували в Нього і натовпами ходили за Ним, слухаючи Його Божественне вчення. Серед них були учні Спасителя, яких Він Сам покликав за Собою. Якось у Галилеї, провівши в молитві всю ніч, Він покликав учнів Своїх, обрав із них дванадцятьох, назвав їх апостолами (посланцями), а згодом розіслав їх для проповіді Свого вчення. Апостолам Господь дав силу зціляти хворих, виганяти бісів і воскрешати мертвих. Подаємо короткі відомості про них.

Фрагмент апостольського ярису.

Апостол Петро (Симон), брат Андрія Первозваного, з міста Віфсаїди, син Йони, проповідував спочатку в Юдеї, потім в Антиохії, у Вифанії, в Асії, в Іліпії, на Понті, в Галатії, в Каппадокії, а також по всій нинішній Італії і в самому Римі, де був розіп'ятий вниз головою за часів імператора Нерона, похований у Римі 29 червня 67 р. Петро написав два соборних послання. Він був найревнішим наслідувачем Христа. За найбільший внесок у поширення і ствердження Христової Церкви найменований ПершOVERХОВНИМ. Апостол Петро першим із учнів прийняв перед Спасителем його віру і визнав, що Він є Христос, Син Божий. Господь похвалив Петра і сказав: «Ти – Петро, тобто камінь; і на цьому камені Я збудую Церкву Мою, і врата пекла не здолають її. І дам тобі ключі Царства Небесного».

Апостол Андрій Первозваний, перший серед апостолів прийшов до Христа, колишній учень Івана Хрестителя, брат Петра, проповідував на берегах Чорного моря в багатьох країнах, у тому числі й на наших землях. У Візантії він рукопоکлав у єпископи Стахія, одного із сімдесяти Христових учнів. У Патрах Ахейських (Греція) за наказом царя Егеата був розіп'ятий на хресті особливої форми, на подобу літери Х, який став називатися андріївським хрестом. Там і похований.

Апостол Яків Зеведей, брат апостола Івана, проповідував Науку Христову в Єрусалимі усім дванадцятьом колінам (племенам) євреїв, що були в розсіянні, і першим з апостолів постраждав за Христа. За те, що не побоявся навіть Ірода, юдейського тетрарха, йому було відтято мечем голову і там же, в Юдеї, був похований.

Апостол і євангеліст

Іван Богослов – брат Якова Зеведеїва. Цих двох братів, Якова та Івана, за їхню полум'яну ревність Спаситель назвав синами грому. Іван, що припав до Ісусових грудей на Таємній вечері, проповідував в Азії (тепер – у Туреччині). Римський цар Траян звелів заслати його після мук у Римі на Патомський острів, оскільки вороже ставився до його благовістя. Там Іван написав Євангеліє і віддав написане Гаєві, який з любов'ю приймав усіх подорожніх, надаючи їм притулок. Прожив понад сто років, найбільше від усіх апостолів, і мирно спочив в Азії на горі Ефес, де і був похований.

Під час страждань Ісус Христос, побачивши Матір Свою та Івана, що стояли біля хреста, сказав Матері Своїй: «Жоно! Це – син Твій». Потім сказав Іванові: «Це – Мати Твоя». З цього часу Іван узяв Матір Божу до себе у дім і піклувався про Неї до кінця Її життя. Іван Богослов, крім Євангелія, написав три послання й Апокаліпсис, або Одкровення, де виклав долю Церкви Христової і всього світу.

Апостол Филип походив з Віфсаїди, Петрового та Андрієвого поселення, проповідував у гірській Фригії разом з апостолом Варфоломієм і сестрою своєю Маріам. У Єраполі ж за часів цезаря Доміціана його розіп'яли головою донизу, і в тому місті послідовники Христа урочисто поховали апостола.

Апостол Нафанаїл, син Фоломея, і тому названий Варфоломієм, проповідував спочатку разом з ап. Филипом у Сирії й Азії, потім перебував в Індії і переклав Євангеліє від Матея місцевою мовою; потім проповідував у Вірменії, де й прийняв мученицьку кончину в місті Алфенії: за одними даними, він був розіп'ятий вниз головою, за іншими – був засічений до смерті. Там і похований.

Апостол Фома, названий також Дідимом, що означає Близнюк, як свідчить передання, був родом з галілейського міста Панаеда і проповідував Христову науку багатьом азійським народам, дійшов до Індії, де був проколотий списами, а потім порубаний мечем. З усіма вро-

чистостями похований у місті Каламій.

Апостол і євангеліст Матей, інакше Левій, колишній митник, євангеліст, був родом з Єрусалима і там написав Євангеліє Христове єврейською мовою, яке грецькою переклав Іван Богослов. Проповідував довгий час у Юдеї, а потім по всій Ефіопії. У парфійському місті Єраполі був проколотий мечем і помер. Він написав і про своє життя, і як раніше був митарем, а згодом апостолом, і був першим, хто написав про святі тайни Господа нашого Ісуса Христа.

Апостол Яків, син Алфея (по-іншому Клеопа), брат Матфеїв, називався Меншим на відміну від Якова Зеведеєва. Проповідував Христа у Сирії, Єгипті та інших країнах. В одній з них через відважність у благоговістунні був повішений на хресті, прийнявши мученицьку смерть. Написав соборне послання, тобто лист до християн усього світу.

Апостол Юда Яковів, що в Діяннях названий Юдою, а в Матеевому та Марковому Благовісті – Тадеєм та Левеєм, був родичем Ісуса Христа; він проповідував у Месопотамії, а згодом був повішений невірними на дереві, де й прийняв кончину, уражений багатьма стрілами. Написав соборне послання, в якому вчив, як треба вірувати і жити за вченням Христа.

Апостол Симон, названий також Кананіт, по-іншому Зилот, тобто ревнитель (в Івановому Благовісті – Нафанаїл) – був з Кани Галілейської; обійшов усю Північну Африку, дійшов до Британії. Він був розп'ятий на хресті, за одними даними – в Грузії, за наказом іверійського царя Аверкія, а за іншими – у Персії.

Дванадцятим апостолом був **Юда Іскаріотський**, який згодом зрадив Спасителя. Його місце зайняв **Матфій**, один із сімдесяти учнів. Він проповідував на берегах Адріатичного моря, був супутником і сподвижником ап. Петра. Прийняв мученицьку смерть в Олександрії.

Апостол Павло хоч і не входить до числа дванадцяти учнів Хри-

стових, але за ревне й винятково важливе служіння Церква вшановує його як апостола і він теж був названий ПершOVERХОВНИМ. Коли він отримав наказ від юдейського первосвященика і вже був у дорозі в Дамаск, щоб віддати на смерть усіх, що визнавали ім'я Христове, несподівано був осяяний небесним світлом і почув голос, який промовляв до нього про те, що неможливо йому як людині здолати силу Божу. І там йому було звелено йти в Дамаск до учня Христового Ананії, який охрестив його. З того часу він прийняв апостольство. Почав своє благовістя з Єрусалима, потім дійшов до Іллірії, Італії й Іспанії, де проповідував Христову науку. Відтак дійшов до Риму і там навчав багатьох людей, а потім з наказу імператора його посікли на смерть за межами міста. Його тіло було покладено поряд з Петровим. За найбільший внесок у проповідування Церква йменує їх обох ПершOVERХОВНИМИ. Апостол Павло написав чотирнадцять послань до окремих Церков і осіб.

Апостоли Христові своїми проповідями, з натхнення Святого Духа, за короткий час навернули до Христа велику кількість язичників, як простих і незнатних людей, так і вчених, і самих царів. Багато праці доклали апостоли для цієї святої справи.

Фрагмент пророчого ярусу.

У четвертому ярусі зображено дванадцятьох пророків по два на кожній іконі. Біблія у Старому заповіті подає книги трьох великих пророків і тринадцяти малих пророків. Назвемо імена цих пророків: Ісайя, Єремія, Єзекіїль, Даниїл, Йоїл, Йона, Амос, Осія, Михей, Наум, Огій, Софонія, Авакум, Овдій, Захарія, Малахія. Тут не згадується пророк Ілля, пам'ять якого ми шануємо 2 серпня. Він у цей перелік не ввійшов, оскільки належить до ще раніших пророків (до VIII ст. до н. е.). На іко-

ностасі зображено лише 12 пророків. Їх часто зображають із сувоями паперу в руках чи книгами, де написані цитати з їхніх пророцтв.

Над іконостасом є хрест, під яким зображено Бога Отця на фоні рівнораменного трикутника, що символізує Триєдиного Бога.

Над царськими дверима (воротами) звисає вічна лямпада, яка світиться цілодобово. Як згадувалося вище, на царських дверях симетрично вмонтовані ікони чотирьох євангелістів. Два євангелісти Іван Богослов та Матей були апостолами і відомості про них подані вище. Подаємо відомості ще про двох євангелістів Марка і Луку.

Євангеліст Лука походив з поганської сім'ї. Християнство прийняв правдоподібно в Антіохії від учнів Христа. В Антіохії познайомився з апостолом Павлом і залишився з ним аж до його смерті.

Св. Лука мав добру освіту і свою Євангелію написав добірною грецькою мовою. Із всіх євангелістів найліпше дотримується історичності. Час написання Євангелії біблісти визначають роком 70. Симеон Метафраст (X ст.) твердить, що св. Лука був і малярем та перший намалював ікону пресвятої Богородиці.

Св. Лука помер у віці 84 років у місті Тебен у Беотії, там і був похований. У другій половині IV століття його мощі перенесено у церкву 12 Апостолів у Константинополі, а з XII століття його мощі – у Падуї, у церкві святої Юстини.

Євангеліст Марко народився в Єрусалимі, там познайомився з апостолом Петром. Марко супроводжував св. Петра в першій його апостольській подорожі з Антіохії у Малу Азію. Марко перебуває з апостолом також і під час його ув'язнення в Римі у 60-61 роках. Пізніше Марко, нерозлучний супутник верховного апостола Петра, був, так би мовити, його секретарем.

Марко записував, стараючись нічого не пропустити, ані не сказати чогось неправдивого. Тим то маємо в цій Євангелії проповідь св. Петра в цілості, написану так і в тому ж порядку, як її проповідував апостол Петро.

Після смерті апостолів Петра і Павла Марко проповідував у Єгипті, заснував Олександрійську Церкву. Там він і помер мученицькою смертю. Моці євангеліста Марка зберігаються у Соборі Святого Марка у Венеції.

Крім головного престолу в церкві є три малі престоли. Справа від іконостасу – престол Пресвятої Трійці, зліва – престол Матері Божої, а на північній стіні храму вірних – престол Матері Божої Зарваницької.

Іконостас і бічні вівтарі є найкращою оздобою храму. І малярські роботи, і різьба витримані у стилі класицизму з використанням елементів бароко (декоративна пишність, акантовий лист тощо).

Стіни храму прикрашені малюнками, які зветься стінописом. Тематика стінопису взята зі Святого Письма. Правда, на північній і на південній стінах храму вірних намальовані ікони за мотивами хрещення України-Русі святим Володимиром Великим. На південній стіні над іконою хрещення України-Русі – стінописна ікона Різдва Пресвятої Богородиці. Всі малюнки виконані традиційно, у стилі візантійського малярства, званого також іконографією. Це малярство відрізняється від інших форм оптичних зображень тим, що воно намагається підкреслити духовність, а форми тіла відсуваються на другий план. Тому тіла святих на іконах закриті крім рук, ніг і обличчя. Тіло лише служить тлом, на якому відбивається вічна і безсмертна душа, її спрямування до небесних висот. Якщо зображено святого, то з обох сторін його голови зроблено скорочений напис, хто на іконі зображений. У нижній частині стін на висоті росту людини розміщено ікони, зокрема у храмі вірних – образи Спасителя на Хресній Дорозі – це 14 ікон, що символізують 14 стацій Хресної Дороги.

На аркових стінах четверика зліва і справа зображено чотирьох святих. Зліва – ікони священномученика Йосафата та св. Веляміна, а справа – преподобних Антонія і Теодосія Печерських. Це наші україн-

Елемент стінопису під арочним склепінням у північній частині нави.

ські святі. Вони шануються українськими церквами і українським народом. Маємо нагоду розповісти тут про них.

Святий Йосафат (у світі Іван Кунцевич) народився близько 1580 року в древньому українському містечку Володимирі-Волинському. В юнацькому віці опановував купецьке ремесло. Але під впливом отців-професорів Папської академії Іван Кунцевич залишає купецьку справу та, йдучи за Божим покликком, у 1604 році під іменем Йосафата вступає до василіянського монастиря.

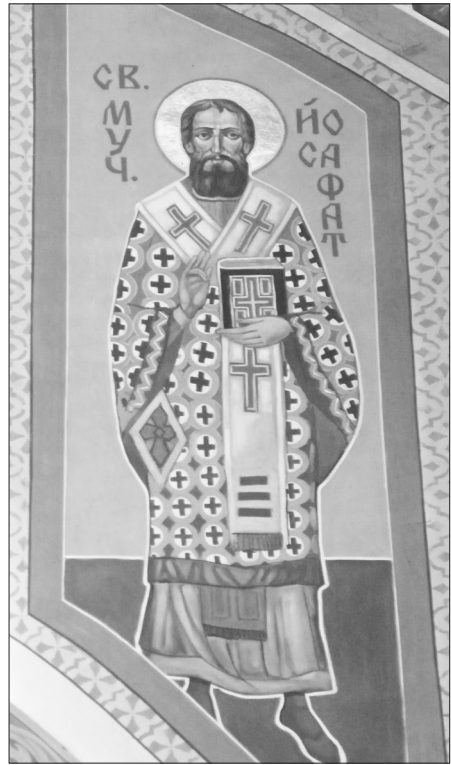
Він ревно плекав чесноту убожества та аскетизму. Будучи архиєпископом, завжди скромно називав себе «убогим ченцем», спав на долівці, ходив босоніж навіть взимку, оперізувався залізним поясом, а під чернечою рясомою завжди носив волосяницю.

Свої строгі покути, впокорення плоті та щирі молитви Йосафат офірував за єдність Церкви та навернення грішників. Він вивчав теологічні та історичні праці, писав свої твори, доклав багато зусиль з реформування Василянського Чину.

Величезну роль в утвердженні єдності української церкви з Римом відіграв і «Катехизис» Йосафата Кунцевича. Наполеглива проповідь ідеї єдності та очевидні успіхи на цьому полі зробили Йосафата Кунцевича дуже небезпечним для багатьох тогочасних влад імущих.

12 листопада 1623 року підбурений натовп увірвався в архиєпископську резиденцію та почав бити слуг. Архиєпископ Йосафат заступив собою слуг та звернувся до розлюченої юрби: «Діти мої! Чому

вбиваєте невинних моїх слуг? Якщо маєте щось проти мене, то ось я». Натопи на мить роззубився, але раптом вискочили двоє фанатиків. Один вдарив архієпископа Йосафата палицею, а інший – розрубав йому сокирою голову. Злочинці поглумилися над тілом мученика, а потім прив'язали до нього каміння та вкинули у води Двіни. На шостий день після вбивства Йосафата, над місцем, де на дні ріки покоїлось його тіло, з'явилася ясність. Так відшукали тіло мученика. Прикметно, що після злочинного вбивства Йосафата, чимало запеклих противників унії з Римом почали навертатися до з'єднаної церкви. Серед найпомітніших постатей, які навернулися до з'єднаної Церкви, був видатний український богослов, філолог, митрополит Мелетій Смотрицький. У народі утвердилося переконання: «Бог хоче показати, що святий Йосафат після своєї смерті може навернути тих, які не хотіли слухати його за життя».

У 1641 році папа Урбан VIII підписав беатифікаційний декрет, що проголошував Йосафата Блаженним, Папа Римський Пій IX в 1867 році зарахував його до лику святих, а Папа Римський Іван-Павло II назвав Кунцевича «апостолом єднання», покровителем України.

Боже провидіння розпорядилося так, що у 1949 році нетлінні останки священномученика Йосафата було перевезено з Відня до Риму та поміщено у головній католицькій святині світу – базиліці святого Петра.

Йосиф Велямин Рутський (у світі Іван Велямин) – Митрополит Київський, Галицький та всієї Русі (1614 – 1637 рр.), Предстоятель УГКЦ. Він народився в Руті біля Новгородка в Білорусі у 1574 році. Походив з кальвіністської родини, але під час навчання в Празькому університеті під впливом єзуїтів перейшов на католицький обряд і склав ректору єзуїтської колегії католицьку ісповідь віри.

У 1593 – 1596 роках студював філософію у Вюрцбурзі, а в 1603 році закінчив богослов'я в Грецькій Колегії св. Атанасія в Римі.

У Вільнюсі Рутський вступив до Святотроїцького монастиря (1607 р.). Коштом своєї спадщини та разом з св. Йосафатом Кунцевичем він розбудував монастир, одночасно працюючи над відновленням чернечої дисципліни та вихованням монашого доросту. За ці й інші заслуги митрополит Потій іменував (1611 р.) Рутського святотроїцьким архимандритом і того ж року висвятив на свого наступника. По смерті Потія (1613 р.) Рутський став митрополитом. Він домагався зрівняння уніятських шкіл з єзуїтськими, щоб відтягнути молодь від полонізації, і щоб випускники богословської школи мали можливість продовжувати навчання в папських колегіях. Рутський відкрив два монастирі: в Жировицях і в Битані, в яких

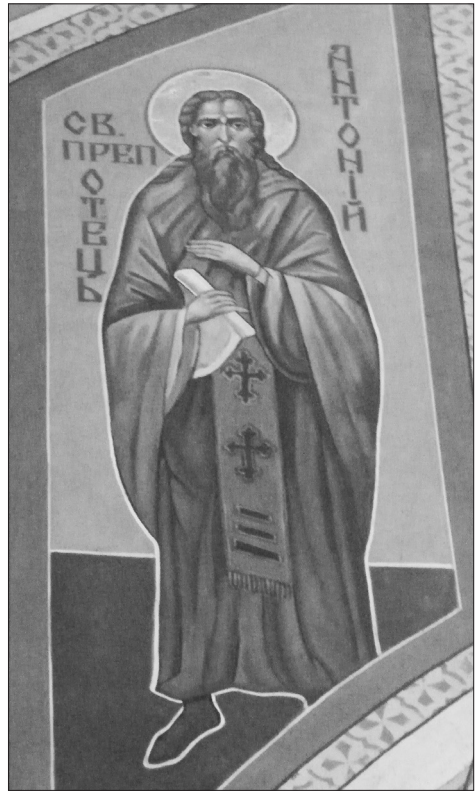
у 1616 році заклав перше послушництво, довіряючи опіку над ним єзуїтам.

У 1616 році Рутський остаточно завершив реорганізацію уніятського чернецтва на підставі відповідно опрацьованого уставу св. Василя розпочав об'єднання монастирів Київської митрополії в одному Василіанському Чині під проводом виборного протоархимандрита, щоб мати в ньому головного рушія церковного життя з'єднаної Церкви. При тому Рутський намагався підвищити рівень світського духовенства, засновуючи і реорганізовуючи школи під проводом Василян заснував духовну семінарію в Мінську.

Рутський ставав на захист з'єднаної Церкви і домігся від апостольської столиці заборони перетягати вірних на латинський обряд чи переходити на нього без дозволу папи. Одночасно, щоб злагіднити ставлення православних після відновлення їх ієрархії (1620 р.), Рутський розпочав спільні розмови з її владиками (митрополитом Іовом Борецьким, архієпископом Мелетієм Смотрицьким, митрополитом Петром Моголою) для порозуміння «однієї Русі з другою» і можливого створення київського патріархату. Рутський помер у 1637 році в Дермані, похований у Вільнюсі, звідки 1655 року московські війська вивезли його домо-

вину в невідоме місце. Ще за життя Рутського його називали «колоною Церкви», «Атлантом Унії» тощо. Великі заслуги Рутський має в розвитку освіти й організації Церкви за західними зразками.

Преподобний Антоній Печерський походив з Любеча на Чернігівщині. У молодому віці він пішов на гору Афон, там постригся в ченці й отримав ім'я Антоній. У Божих планах було, щоб він служив народові на рідній землі. Тож одного дня ігумен звернувся до нього: «Антонію, вертайся на Русь, щоб там бути корисним для інших. І нехай благословення святої Гори буде з тобою». Антоній дослухався того голосу, наче голосу Божого. У 1051 році він повертається на Русь і поселяється в печері села Берестова недалеко

від Києва, де колись перебував митрополит Іларіон. Бажанням Антонія було жити самотно в молитві й покуті. До нього починають приєднуватися ідейні юнаки. Згодом їх було вже 12 осіб, і серед них священник Никон, Теодосій та Варлаам, син боярина. Однак преподобний Антоній надає перевагу життю самотника, тому переходить до іншої печери. Там він дожив до глибокої старості. Спочив у Бозі в 1073 році на 90 році життя. Його пам'ять наша Церква святкує 10 липня.

Преподобний Антоній своїм життям у печері коло Києва дав початок Києво-Печерському монастирю. Тим він заслужив собі ім'я первоначальника всіх руських монахів. Літописець Нестор називає преподобного Антонія великим і славним.

Преподобного Антонія тривалий час після смерті не вписували у список святих, не було празника на його честь, бо на його гробі не діялися чуда. Одною з вимог канонізації у Східній Церкві є якраз творення чудес за життя або після смерті. Коли в першій половині XII ст. творився Пролог (життєписи святих) Руської Церкви, то вишанування пам'яті преподобного Антонія там ще не було. Зате Печерський Патерик, який написано в першій половині цього століття, багато разів називає

преподобного Антонія святим. Тож причислення його до сонму святих і встановлення на його честь празника відбулось десь у кінці XII або XIII століття. Пустинне життя, що його практикував преподобний Антоній, ніколи не було популярним в Україні.

Преподобний Теодосій Печерський народився у Василькові коло Києва. Вирослав у Курську, де його батько був княжим урядником. Юнаком він прибуває до Києва, де його приймає преподобний Антоній, а священник Никон постригає в ченці. Теодосій від самого початку стає добрим, ревним і зразковим монахом. Після відходу преподобного Антонія до іншої печери монахи вибирають Теодосія своїм ігуменом. Він мав тоді лише 30 років. Під проводом Теодосія монастир у печері скоро росте і не-

забаром число монахів доходить до ста осіб.

Преподобний Теодосій – будівничий Києво-Печерського монастиря та організатор українського чернецтва в монастирях. Історія нашої Церкви слушно називає його батьком українського чернецтва. Літописець Нестор називає його «другим великим світилом на руському небі після преподобного отця нашого Антонія».

Києво-Печерський монастир, отримавши завдяки преподобному Теодосію добру організацію і дисципліну, скоро стає головним центром і вогнищем релігійного, наукового й культурного життя для всієї Русі-України.

Приблизно в 1062 році Теодосій з монахами виходить з печери, а в 1073 році закладає основи під нову церкву й монастир. Та йому не судилося закінчити будівництво храму Успення Пресвятої Богородиці, бо після короткої недуги він передчасно покидає цей світ 3 травня 1074 року. У 1091 році його мощі перенесли з печери до храму Успіння Пресвятої Богородиці.

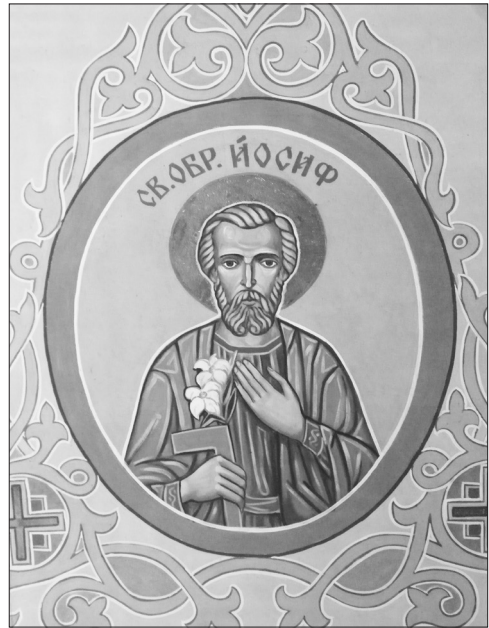
Преподобні Антоній і Теодосій — це слава нашого українського

чернецтва, нашої Церкви й народу. Вони наші постійні заступники перед Богом, дають нам добрий приклад любові, жертви й посвяти Богові, Церкві й народові.

Розглядаючи стінописи нашої Яблунівської церкви, бачимо на північній арковій стіні між іконами святих Веляміна і Йосафата ікону Преображення Господнього, а на південній – між святими Антонієм і Теодосієм – ікону Вознесіння Господнього. Над іконостасом, на арці – ікона Страшного Суду. Є ще кілька стінописних ікон у храмі вірних та притворі. У притворі, до речі, є ще ікони двох святих – св. Йосифа Обручника та св. апостола Юди-Тадея. Про св. апостола Юду-Тадея відомості подані вище, а про св. Йосифа Обручника розповімо.

Святий Йосиф Обручник

народився в Палестині, походив з роду царя Давида, але перебував у бідності. Проживаючи в містечку Назареті, одержав освіту, яка на той час полягала у читанні та розумінні Святого Письма. Йосиф мав стати дбайливим опікуном Ісуса Христа і Його Матері, тому з ласки Духа Святого він готувався до цього щирою та глибокою побожністю. Люди бачили перед собою вбогого тихого теслю Йосифа, а Бог бачив у ньому Свого вірного й великого слугу. Його серце горіло бажанням побачити Спасителя, не передчуваючи, що він сам буде займати таке високе становище в земному житті Ісуса Христа.

Йосиф був заручений з Дівою Марією, після чого він дізнається про її вагітність. Він був чоловіком праведним і, не бажаючи її знеславити, хотів тайкома відпустити. Та через деякий час ангел Господній з'явився йому уві сні й мовив: «Йосифе, сину Давида, не бійсь узяти Марію, твою жінку, бо те, що в ній зачалось, походить від Святого Духа. Вона породить сина, і ти даси йому ім'я Ісус, бо він спасе народ свій від гріхів їхніх».

Згідно «Житія Святих», св. Йосиф помер у віці близько ста років, мабуть незабаром після відвідування Єрусалиму з 12-річним Ісусом Христом, так як про нього після того вже не згадується.

Св. Йосиф вважається покровителем католицької церкви, а також Нового Світу.

Докладніше і глибше про святого Йосифа Обручника та Святу Родину можна дізнатися з книги Марії Влад «Святий Йосиф Обручник». (Івано-Франківськ, «Нова Зоря», 2009).

До іконопису належать також Плащаниця, фани і хоругви. У святиниці зліва, на стіні, розміщено Плащаницю. Плащаниця – це ікона Ісуса Христа під час покладення Його до гробу. Хоругви розміщені в крилосах з обох сторін. Хоругви – це священні ікони, завішені на дрівках, які супроводжують хресні походи, процесії. Тут ще є кілька фан, які під час Служби Божої тримають вірні перед тетраподом разом з процесійним хрестом і патерицями. Фани не використовуються у східному обряді, але вони традиційно ще з польського періоду залишилися у наших церквах.

Нещодавно для церкви виготовлено **феритрон**, який інакше називають ще дівочим образом, бо під час урочистих богослужінь його тримають четверо дівчат. Образ двосторонній, із зображенням Співстраждання, в гарно оздобленій рамці з чотирма ручками.

Заглянемо в ризницю

У візитаційних звітах, які склалися колись за результатами інспектування церков, а вони у XVIII – XIX ст. проводились регулярно, візитатори детально описували, яка є в церкві священнича одежа (ризи), її кількість, колір, матеріал. Проте, наше завдання зовсім інше. Ми хочемо ознайомитися з назвами риз, з їх призначенням та використанням. То ж яку одежу ми бачимо в ризниці.

Стихар – пряма, довга, широка, із широкими рукавами біла сорочка, яка покриває все тіло. Її називають ще підрысником, бо на неї можна одягати рясу, якщо така є.

Дальматика – це стихар для піддияконів і дияконів. Дальматика дещо старанніше зшита, ніж стихар, з кращого матеріалу, з кращим хрестом на плечах. Її одягає і хлопчача прислуга під час богослужінь.

Фелон – це довга і широка накидка, з коштовного матеріалу, яка не має рукавів. Священик одягає її на себе через голову поверх стихаря. Фелон одягають тільки священник або єпископ під час богослужінь. Фелони є кількох кольорів:

золотисті, які священник одягає в неділю та на Господні свята;

світлі – одягаються на Різдво та Великдень;

голубі – одягаються на Богородичні свята;

зелені – одягаються на Зелені свята;

червоно-багрянні – одягаються в Страсну П'ятницю, на похорони.

Єпитрахиль – це широкий пояс з коштовного матеріалу, зшитий до купи так, що залишається отвір, через який священник вбирає його через голову. На кінцях, які звисають до колін, вишито по три хрести, а один хрест – на шийній частині. Без єпитрахіля священник не може відправляти будь-яке богослужіння.

Пояс – виготовлений з тканини, ним священник підперізується поверх стихаря і єпитрахіля.

Нарукавники – частини священничої одежі, які священник надіває на руки, щоби стягнути рукави стихаря. Нарукавники, фелон, пояс і єпитрахиль становлять комплект риз, які виготовляються з однієї тканини.

Ковпак – головний убір.

Потрібно зазначити, що одягаючи кожну частинку одежі священник відмовляє приписані молитви, знаменує їх знаком святого Хреста. Якщо священник готується відправляти Святу Літургію, то вже одягнений, умиває руки на знак чистоти серця й думок і підходить до проскомидійника.

Що розміщено на проскомидійному столику

У святині, ліворуч від престолу, розміщений проскомидійний столик, на якому є священні посудини. Коротко опишемо їх.

Дискос – позолочена мала тарілка, на яку священник кладе викроєного з просфори Агнця під час проскомидії. Це та частина просфори, що на Літургії після призвання Святого Духа перетворюється на правдиве Тіло Христове. Дискос має підставку, яка дозволяє переносити Агнця і частинці на Престол.

Чаша (потир) – священна посудина особливої форми, в яку під час проскомидії вливається виноградне вино, з'єднане з водою, що на Літургії з призиванням Святого Духа перетворюється на правдиву Кров Христову. Чаша і дискос під час Літургії переносяться з жертівника на Престол для звершення Євхаристії.

Звіздця (зірка) – складається з двох металічних дуг, складених навхрест і з'єднаних гвинтиком. Вона служить для того, щоб на дискосі не змішувалися часточки просфори, які розкладені в певному порядку, і охороняє їх від доторку покривців, якими священник покриває дискос переносючи Святі Дари на Престол під час великого входу.

Спис (копіє) – священний ніж з ручкою у формі малого списа, яким священник виймає Агнця з просфори і викроє маленькі частинки.

Проскомидійний столик

Ложечка (лжиця) – служить для подавання вірним Пресвятого Тіла і Крові Господньої. Вона виготовлена з того самого металу, що чаша і дискос і має на кінці ручки хрестик.

Покровці – це три платки, якими священник покриває одним чашу, другим – дискос, а третім – чашу і дискос разом. Цей третій більший від двох перших і має назву воздух. Під час Символу Віри на Літургії священник зворушує повітря, що символізує землетрус, який стався під час Воскресіння Ісуса Христа, а також символізує віяння Святого Духа.

Після Служби Божої дискос, чаша і звіздця закладаються у спеціальний футляр і зберігаються в окремому місці.

Окрім цих основних священних посудин є ще інші посудини і церковні речі, які використовуються під час богослужінь. Подаємо їх опис.

Кадило – невеличка посудина для розжареного вугілля, на яке священник кладе тиміам і ладан та обкаджує престол, іконостас і вірних перед найважливішими частинами богослужінь. Ця посудина звисає на трьох ланцюжках і має зверху накривку теж з ланцюжком.

Мирниця – посудина для зберігання святих елей, які вживаються при святому таїнстві Хрещення (елей оголошених), миропомазанні (святе миро) та маслосвятті (елей для недужих). Мирниця складається з трьох малих, з'днаних між собою посудин.

Литійник (або всеночник) – це посудина на вино, елей, пшеницю та п'ять хлібців, що їх посвячують на вчистій вечірні з литією.

Кропильниця – посудина, в якій зберігається свячена вода, а для кроплення служить кропило.

Вінці (корони) – вживаються під час вінчання. Вони виготовлені з дорогоцінного металу.

Священики яблунівської церкви

До середини XVII ст. та наприкінці XVIII ст. і початку XIX ст. яблунівська церква вважалася філією стопчатівської церкви. Тому в ній служили переважно священики стопчатівської парафії. Із 1658 року і до середини другої половини XVIII ст. яблунівська парафія була окремою і мала своїх парохів. Проте з того періоду архівні документи доносять відомості лише про двох священиків: о. Матія Терлецького, який служив на парафії з 1736 до 1744 року і о. Василя Стопчанського, який служив після 1745 року. У 1658 році зафіксовано, що в Яблунові був священик, але імені його не вказувалось. З побудовою і освяченням у 1825 році церкви св. Миколая в Стопчатові і закриттям церкви в Яблунові наші односельці, як уже згадано вище, відвідували стопчатівську церкву.

Від часу подання заяви на реєстрацію яблунівської громади (1989) на молебні та Служби Божі під відкритим небом приходив священик зі Стопчатова о. Василь Іроденко, а вже в 1992 році єпархія направила на парафію о. Богдана Рибчука. Подаємо відомості про священиків нової яблунівської церкви:

Отець Василь Іроденко (11.01.1958, м. Надвірна Івано-Франківської області). Закінчив Надвірнянську середню школу (1975), Одеську духовну семінарію (1982). Висвячений на диякона 05.03.1982 року, на священика – 27.03.1982 року Митрополитом одеським Сергієм. Служив на парафії в селі Лукавець Вишнівський (1982-86).

З 12 липня 1989 року – парох с. Стопчатова. 25 грудня 1989 року в церкві с. Микитинці Тисменицького району склав присягу перед єпископом Павлом Василюком і був прийнятий до лона Греко-Католицької Церкви. На його долю випала відбудова церкви св. Миколая в Стопчатові і початок будівництва церкви в Яблунові. Він активно підтримував ідею будівництва Яблунівської церкви і всіляко сприяв реалізації цієї ідеї.

Разом із сільськими активістами Стопчатова організував громаду до участі у важливих громадсько-політичних подіях: освячення і підняття національного прапора в Стопчатові (1990), перезахоронення жертв більшовицького терору (1990) в Яблунові, похід з образом Божої Матері і хоругвами на референдум 1 грудня 1991 року. Мав тісні зв'язки з Яблунівською ЗОШ I-III ст., проводив катехізацію школярів.

У травні 2005 року переїхав на Надвірнянщину. І вже 8 травня цього ж року призначений на посаду священика церкви св. Миколая в с. Стримба Надвірнянського деканату. Нагороджений Хрестом з Прикресами (2006).

Отець Роман Лесюк (13.10.1949, с. Нижній Березів).

Закінчив Космацьку середню школу (1966). Пройшов службу в армії, працював електриком у колгоспі, таємно студіював релігійну літературу і під опікою владики Павла Василика засвоїв програму духовної семінарії. 10 травня 1983 року висвячений на диякона, а 27 квітня 1989 – на священика.

З 1990 року проживає в Яблунові, надає духовну підтримку хворим, вмє вислухати, порадити, заспокоїти. У різних духовних потребах до нього звертаються не тільки яблунівські люди, а й жителі навколишніх сіл. Його щира молитва та добрі настанови допомагають людям, сприяють очищенню від гріха.

На парафії служив разом зі священиками о. Василем Іроденком та о. Богданом Рибчуком, а зараз служить сотрудником з о. Дмитром Погорілим у Яблунові. Нагороджений Хрестом з Прикрасами з нагоди 2000-літнього ювілею Різдва Христового.

Отець Богдан Рибчук (03.06.1957, с. Стопчатів). Закінчив Яблунівську середню школу (1974), Сторожинецький лісний технікум. Працював в Яблунівському лісництві, а потім майстром озеленення м. Коломиї. У 1990 році вступив до Івано-Франківського теологічно-духовного інституту, який закінчив у 1995 році. 8 лютого 1992 року висвячений на священика владикою Софроном Дмитерком у катедрі Воскресіння Христового в м. Івано-Франківську.

Служив на парафії в с. Космач (церква св. Параскеви) і одночасно на парафії в Яблунові. В той час лише починалося будівництво яблунівської церкви Співстраждання і Різдва Пресвятої Богородиці. Отець Богдан регулярно, кожної неділі і у свята, проводив богослужіння з часу закладки фундаменту церкви. Впродовж кількох років під палючим сонцем і в тріскучі морози, в дощову погоду і в сніжні завірюхи доносив Слово Боже до вірян.

Він всіляко сприяв будівництву церкви, забезпечував освячення дзвонів, Престолу і, нарешті, освячення новозбудованої церкви владикою Павлом Василюком. У 2000 році виїхав у США, де зараз обіймає посаду священика у церквах св. Йосафата та св. Володимира (штат Мічиган).

Отець Ігор Полук (12.03.1970 р., м. Коломия). Закінчив Чернівецьке культурно-освітнє училище (1989), служив в армії. У 1991 році поступив на навчання в Івано-Франківську духовну семінарію. У 1993 році висвячений на диякона і кілька місяців служив у Верховині, а на

Зелені свята 1994 року прийняв священниче свячення і 17 вересня цього ж року призначений сотрудником на парафію в Нижній Березів.

Оскільки о. Богдан Рибчук, який був адміністратором в яблунівській церкві, взяв на пів року відпустку і виїхав у США, о. Ігор був тимчасово призначений на його місце. Але о. Богдан ще до закінчення відпустки взяв відкріплення, то о. Ігор служив на парафії повний рік. На цей рік припало будівництво резиденції, якому він всіляко сприяв і допомагав.

У 2002 році його призначено парохом нижньоберезівської парафії, на якій він служить і сьогодні. Там він відремонтував стареньку церкву, поновив інтер'єр, здобув собі добру опінію серед парафіян.

Нагороджений Хрестом з Прикрасами (1996 р.), багатьма грамотами і серед них грамотою від Глави УГКЦ, кардинала Любомира Гузара за співпрацю з молоддю (2009 р.).

Отець Дмитро Погорілий (23.04.1978), смт. Обертин Тлумецького району). Закінчив Обертинську середню школу (1995), Івано-Франківський теологічно-духовний інститут (2001). Висвячений на диякона у 2000 році і був призначений архидияконом біля ординарія Коломийсько-Чернівецької єпархії Кир Павла Василика.

Висвячений на священника 22 квітня 2001 року, а 29 квітня цього ж року призначений на парафію в смт. Яблунів парохом церкви Співстраждання і Різдва Пресвятої Богородиці.

З єпископом Павлом Василюком відвідали Рим з нагоди 2000-річного ювілею Різдва Христового і були на аудієнції у Святого Отця Івана Павла II, від якого о. Дмитро одержав благословення.

Постійно дбає про створення духовно-естетичних умов для віруючих. Зумів об'єднати навколо себе церковне братство, яке вирішує багато фінансово-господарських проблем. Користується авторитетом серед парафіян.

З його благословення при церкві відкрито парафіяльну бібліотеку. Має тісний зв'язок з монастирем згромадження сестер милосердя св. Вікентія та зі школою. При церкві створено спільноти «Матері в молитві» та «Рух Назаретських родин». Регулярно для дітей шкільного віку під час літніх канікул організовує відпочинковий табір «Канікули з Богом». Нагороджений Жовтим Хрестом з нагоди 2000 річниці Різдва Христового, Хрестом з Прикрасами з нагоди 10-ї річниці заснування Коломийсько-Чернівецької єпархії.

Дяки

Впродовж кількох років після освячення церкви постійного дяка в церкві не було. Обов'язки в різні часи виконували Мостов'юк Микола, а пізніше Дужак Василь, який раніше служив в лючанській церкві. Обидва вони були самоуками.

З 2002 року на посаді дяка служить Михайло Мельник. І хоч він не має відповідної теологічної освіти, проте своїм добре поставленим голосом, набутими вміннями і побожністю завоював авторитет серед парафіян і є добрим партнером священникові в усіх богослужіннях.

М. Ю. Мельник народився 4 червня 1949 року в Яблунові. У 1977 році закінчив Чернівецьке музичне училище, а з 1978 року працює вчителем теоретичних дисциплін Яблунівської дитячої музичної школи. Він соліст-вокаліст художніх самодіяльних колективів. Під час навчання в музичному училищі співав в ансамблі разом з відомими співаками Павлом Дворським, Василем Мотруком. Співав у хоровій капелі «Гуцульщина», яка представляла область на фестивалі в Румунії. Був одним із засновників ансамблю «Дзвони Карпат» (1978), який згодом став лауреатом Всесоюзного конкурсу вокалістів, а зараз носить звання народного самодіяльного ансамблю. Він соліст народного аматорського чоловічого ансамблю. З 1992 року керує церковним хором.

Паламар та церковна прислуга

Відколи в новій церкві священник почав правити Служби Божі, обов'язки паламаря ретельно виконував активний будівельник церкви Іван Никорович. Після його смерті ці обов'язки перебрав Лишак Микола. Коли і Микола Лишак відійшов у вічність, отець Дмитро підібрав собі молодших паламарів: Сулятицького Павла, а потім Бойчука Івана, згодом Михайла Сабадаша, які ще в дитинстві разом зі своїми однолітками прислугувували священникові під час Служби Божої. Тепер ці обов'язки виконує Синежук Назарій, який одночасно навчається в 11-му класі. Не раз у різних потребах ранками хлопці спочатку йшли до дзвіниці дзвонити, а потім сідали за парту.

Кожен раз під час Служби Божої священнику прислугують від

Парох о. Дмитро, дяк М. Мельник з паламарем і прислугою (фото М. В. Сабадаша).

двох до чотирьох хлопчиків. І так було впродовж років. Тут вони на наших очах росли і мужніли, їх замінювали молодші. Через школу прислуги проходила верства за верствою. Тепер ми бачимо вже дорослих Сулятицького Павла та Бойчука Івана, які, здається, ще недавно подавали кадило, носили засвічені підсвічники, уважно стежили за богослужінням, а сьогодні після закінчення навчальних закладів працюють в народному господарстві. А в церкві бачимо вже інших хлопчиків в прислузі, одягнутих в дальматику, яка на декому хоч і торкається підлоги, але той, хто її носить – всім єством з Богом.

Церковний хор

Перші панахиди, молебні та Служби Божі, які служилися під відкритим небом ще на початку 90-х років минулого століття в Яблунові, супроводжувалися співом невеликої кількості активних вірян, які співали, як уміли, і своїми голосами допомагали дякові. У 1992 році на парафію призначено священника о. Богдана Рибчука. Отець відразу взявся за організацію церковного хору, бо, зрозуміло, що без доброго хору не може якісно відправлятися Божественна Літургія. Отець Богдан попросив вчителя музики Яблунівської музичної школи М. Ю. Мельника взятися за створення церковного хору і переконав його в тому, що це повинен зробити тільки він. Таким чином М. Ю. Мельник став керівником церковного хору. Допомагав йому в цій справі колишній інженер і скрипаль-самоучка п. Микола Дугчак, який і став старостою хору.

Прийшлося докласти чимало зусиль, щоб вивчити Божественну Літургію, адже співаки не мали музичної освіти. Працюючи над вивченням Божественної Літургії, хтось залишав колектив, а хтось приєднував-

ся і таким чином формувався церковний хор. Спочатку співали на три голоси, а згодом – на чотири. Тепер – це мішаний чотириголосний хор і налічує біля 30 активних учасників, які співають душею і не уявляють свого життя без духовної пісні. Хор бере активну участь у житті парафії, співаючи Божественну Літургію, акафісти, панахиди, молебні, маївки, колядки. Роки біжать невпинно, склад хору поповнюється новими силами, бо хтось залишає хор за станом здоров'я, а хтось відходить за обрій, залишаючи нам добру згадку про себе.

Склад хору

Мельник Михайло – регент	Кашевко Марія
Негрич Василь	Лазарович Ганна
Панисько Василь	Вербюк Олена
Васкул Антон	Левандовська Ганна
Дутчак Микола	Резуняк Ольга
Дутчак Тарас	Григорчак Марія
Романюк Микола	Коломийчук Люба
Бодруг Микола	Фальбійчук Марія
Марчук Юрій	Фенюк Ганн
Стефанко Петро	Романюк Юлія
Абрам'юк Віталій	Гойло Марія
Клим'юк Михайло	Волошенюк Юлія
Федорак Ярослава	Граб'юк Ірина.

Парафіяни пам'ятають і щиро вдячні тим односельцям, які співали в хорі багато років, а зараз вийшли на пенсію, або відійшли в інші світи. Серед них зокрема:

Бойчук Ганна	Боєчко Ольга
Полюк Ганна	Стефанко Параска
Мельник Параска	Волощук Олена
Мосюк Марія	Романюк Антон
Мельник Стефанія	Гривняк Юліан
Бойчук Гафія	Одокійчук Михайло
Мельник Марія	Фальбійчук Михайло
Мельник Михайло	Мельник Дмитро
Мельник Юрій	Лесюк Стефан
Кашевко Петро	Галанджій Михайло
Котлярчук Дмитро	Слюсарчук Олексій
Лисишин Марія	Полюк Петро.
Абрам'юк Василь	

Хор «Просвіти» співає Літургію

Просвітянський хор, який має звання народного (керівник Василь Чукур, староста Микола Дутчак), на початку 2000 року поповнив свій репертуар Святою Літургією і попросився до церкви супроводжувати Службу Божу. Та не так це просто було здійснити, хоч хор співав на відповідному професійному рівні. Потрібно було так поступити, щоб не образити той хоровий колектив, який співав у церкві щонеділі. Та керівник хору Василь Чукур разом з отцем Ігорем Полюком, який тоді служив на парафії і підтримував цей колектив, вирішили, щоб хор співав спочатку Служби Божі для учнів школи-інтернату, а потім якось все уладнається.

І ось, 25 травня 2000 року хористи вже співали свою першу Службу Божу в яблунівській церкві. Віряни із вдячністю і задоволенням прийняли це професійне виконання духовних пісень і високо оцінили майстерність співаків.

Слава хору вийшла за межі Яблунова. Його почали запрошувати до церков багатьох сіл. Впродовж 2000-2010 років майже кожного місяця хористи брали участь у богослужіннях. Найчастіше співали Літургію в яблунівській церкві. Проте їх з вдячністю приймали парафіяни у Космачі і Тюдові, Нижньому Березові і Стопчатові, Текучі і Лючках, Баня-Березові і Микуличині. А 29 червня 2003 року хор «Просвіти» співав Службу Божу в Зарваниці, в церкві Божої Матері.

Склад хору «Просвіти»

Гойло Марія	Клим'юк Михайло
Боднар Михайло	Клим'юк Світлана
Бодруг Микола	Марчук Галина
Бойчук Наталія	Марчук Юрій
Боєчко Олена	Одокійчук Мирослава
Васкул Ганна	Семчук Юрій
Васкул Микола	Струк Михайло
Галанджій Володимир	Сулятицький Ігор
Геник Михайло	Тацюк Ганна
Григорчак Роман	Ткачук Євгенія
Гургулович Лариса	Федорак Ярослава
Гургулович Михайло	Цимбалюк Оксана
Дутчак Ганна	Яковенчук Марія
Дутчак Микола	

Дитячий хор

Своїми чистими і щирими голосами приємно здивував дитячий хор, який став сюрпризом для вірян і був ними захоплено сприйнятий. Цей подарунок для парафіян зробила сестра-монахиня Міріам.

Після Служби Божої. Керівник хору сестра Міріам з хористами.

Склад дитячого хору

Орешкіна Олександра
Цимбалюк Емілія
Граб'юк Анна
Кур'янська Оля
Курищук Уляна
Шеремета Тетяна
Стенчук Юлія
Сидорак Микола
Абрам'юк Ярослав
Долішняк Вікторія
Ткачук Юлія
Гулей Аліна
Абрам'юк Романа
Курищук Ярема
Симчич Софія
Стефанко Наталя

Лабачук Марія
Лабачук Софія
Абрам'юк Наталя
Бойчук Христина
Михайлюк Василь
Яцюк Роксолана
Яцюк Петро
Марчук Світлана
Фіцич Орест
Руссо Андріана
Руссо Алесія
Ковальчук Романа
Ткачук Анастасія
Мельник Анастасія.
Петрованчук Дмитро
Стефанко Петро

Сестра Міріам зібрала школярів молодших класів і зуміла з ними вивчити Божественну Літургію. Діти співають легко і впевнено. Появу дитячого колективу радо сприйняли їхні старші побратими на чолі з регентом п. Михайлом Мельником. Радіють парафіяни, що росте молода зміна, яка вчиться розуміти Слово Боже, серцем сприймає мелодію духовної пісні і так натхненно своїми ангельськими голосами доносить її до всіх присутніх на богослужінні.

Церковний комітет

Велику допомогу в організаційній та господарській діяльності церкви надає церковний комітет, який працює під загальним керівництвом пароха. Комітет сприяє в ремонтних роботах, в забезпеченні будівельними матеріалами та організації людей на допомогу в опорядкуванні території, а також у створенні фондів та поповненні дохідної частини церковного бюджету.

Список членів церковного комітету

Синітович Богдан – голова	Ленько Володимир
Граб'юк Богдан – заступник	Іванович Петро
Головецький Мирослав – скарбник	Заячук Юрій
Габорак Ігор	Одокійчук Дмитро
Капчук Роман	Кравчук Василь
Цимбалюк Василь	Арсенич Микола
Гембарський Валерій	Васкул Микола
Сабадаш Михайло	Стефанко Петро
Дутчак Сергій	Сулятицький Роман
Полюк Роман	Кушнірчук Микола
Фальбійчук Юрій	Волошин Михайло
Боєчко Василь	Боднарук Микола
Кіщук Петро	Гойло Богдан
Курищук Ярослав	Негрич Володимир
Боєчко Юрій	

Члени церковного комітету проявляють достатню активність та ініціативу, вишуковують різноманітні шляхи для здешевлення ремонту чи при виконанні інших робіт, залучення спонсорів. Всі вони заслуговують на подяку і шану від людей. Та не задля слави чи похвали трудилися і трудяться церковні брати і сестри, вони працюють за покликом свого сумління і вважають свою працю християнським обов'язком. Персо-

На хресній дорозі

нальний склад братства час від часу поновлюється, приходять молоді, більш ініціативні брати, які не тільки можуть організувати, але докладатися до господарських чи інших справ як коштами, так і своїми вміннями.

Церковний комітет ми звикли називати братством, а голову церковного комітету називаємо старшим братом. З братством тісно співпрацює сестринство. Це група жінок, ревних християнок, які взяли на себе обов'язки бути господинями церкви. Вони прибирають і прикрашають храм, приносять свіжі квіти, слідкують за станом доріжок, підтримують чистоту ризниці і рушників, здійснюють обслуговування храму під час богослужінь, проводять благодійну діяльність. Особливо багато зусиль прикладають в підготовці храму до святкування Різдва Христового, Великодня, Зелених свят та храмових празників.

Організовує роботу сестриць старша сестра. Сьогодні ці обов'язки виконує **Мочернюк Надія**, а в попередні роки – **Чернявська Марія**, **Явдошняк Анна**, **Левандовська Анна**. Серед найбільш активних сестриць: **Мельник Зоряна**, **Микитюк Марія**, **Мельник Людмила**, **Гулей Марія**, **Заячук Галина**, **Боєчко Ярослава** та інші.

Сестри залучаються до обговорення важливих господарських проблем, які вирішуються під керівництвом пароха.

Жертводавці храму

Вище ми згадали людей, які з першого дня працювали на будівництві, а також тих, які пізніше приєдналися чи виконували окремі спеціальні роботи. Всі вони своєю працею засвідчували благородні душевні поривання, щирю безкорисливість, глибоку побожність – риси властиві ревному християнинові. Серед них були люди, які окрім своєї праці вкладали кошти чи закупували потрібні для церкви речі, облагороджували інтер'єр. Більшість з них відкликала не на просьби, а на поклик свого сумління, і не претендували на похвалу чи якесь інше моральне заохочення. Ми впевнені, що Бог їх помітить і не обмине своєю ласкою. Та наважимося все-таки згадати тут окремих жертводавців.

Ще в період будівництва достатньо великі грошові пожертви зробили: **Кур'янський Василь, Сальварівська Ольга, Сулятицький Дмитро, Томашук Юрій, Цариняк Іван, Сіреджук Дмитро.**

Коли церква вже була побудована, виникли нові потреби в коштах для опоряджувальних робіт, придбання церковного майна тощо. Стараннями багатьох жертводавців придбано Євангеліє і комплекти риз, патериці і хрести, Євхаристійний посуд і образи, побудовано дашки над сходами та виготовлено престол і нові дубові двері, придбано та виготовлено також і інші необхідні для церкви речі.

Серед цих добрих людей є багато тих, які не хотіли, щоб їх тут згадувати. Однак, хай вибачають, ми порушимо їхню просьбу і насамперед згадаємо таких:

Полюк Роман, Синітович Богдан, Габорак Ігор, Гембарський Валерій, Капчук Роман, Цимбалюк Василь, Цимбалюк Віктор, Табахарнюк Дмитро, Ленько Володимир, Босчко Василь, Левандовський Роман, Заячук Галина, Волощук Любомир, Мельник Зоряна,

Образ Божої матері (Оранта), вишитий Миколою Симчицем.

Гулей Руслан, Гулей Марія, Івасюк Анна, Івасюк Ігор, Лазарович Микола, Стефанко Петро, Геник Степан, Бурдуланюк Юстина, о. Василь Кіцелюк, сестри Уляна, Наталя та Галина Томашуки.

Знаємо, що це далеко не повний перелік, але будьмо певні, що всі жертводавці в Бога на обліку є.

Разом з цим потрібно відмітити, що умільці Яблунова своїми руками багато зробили для естетичного вигляду церкви, примноження її сакрального багатства. Заслужують на увагу мистецькі роботи, подаровані церкві авторами. Це зокрема роботи **Михайла Голинського** (образ Різдва Ісуса Христа та Плащаниця), **Миколи Яцка** (образ Ісуса Христа на Оливній горі), **Заячука Любомира** (образ св. Миколая), **Симчича Миколи** (вишитий образ Матері Божої та Плащаниця), **Самойлової Марії** (вишитий образ Матері Божої), **Галатинюк Катерини** (вишиті фани). Церкві подаровано багато рушників, вишитих талановитими вишивальницями.

Монастир Згромадження сестер Милосердя св. Вікентія

Монастир є окремою структурою, але співпрацює і узгоджує свою діяльність з церквою і, як і церква, підпорядковується єпархіальному урядові.

Цікавою є історія заснування монастиря. Вона бере свій початок з першої половини минулого століття. Ще перед Другою світовою війною Олена Котлярчук, дівчина з достатньо забезпеченої яблунівської сім'ї, вихована в любові до Господа Бога, просилася до Згромадження сс. Милосердя св. Вікентія в Станіславі. З певних причин їй було відмовлено, але вона залишилася вірною своєму вибору впродовж всього свого життя. Та попри це вона одружується з Порфирієм Атаманюком, склавши обітницю чистоти. Їх єднала щира молитва і важка селянська праця. Дивувалися сусіди, мовляв, для кого вони стараються. А вони тихо і злагоджено працювали, мали корів і коней, побудували собі добротний будинок, допомагали людям. А коли Греко-Католицька Церква перебувала в підпіллі, у цьому домі служилася Свята Літургія священиками оо. Василем Семенюком, Павлом Василюком, Володимиром Шафраном.

Порфирій Атаманюк був достатньо грамотною людиною. Він тратив гроші, зароблені важкою працею, не тільки на різні господарські потреби, але й на придбання книжок. Разом з Миколою Котлярчуком, своїм однодумцем, створили бібліотеку духовної літератури, яка була розміщена в домі Атаманюка. Пан Порфирій виготовив іменний штамп для бібліотеки, за яким і сьогодні десь між людьми можна розшукати

книжки з цієї бібліотеки. Деякі книги з цієї бібліотеки зберігаються в будинку Миколи Котлярчука.

Перед смертю, у 1988 р., Порфирій Атаманюк зробив заповіт на тодішніх семінаристів Тернопільської семінарії о. Володимира Шафрана і о. Василя Пастуха. А старенька Олена Котлярчук довгий час проживала сама. І коли вже їй була потрібна допомога, вона звернулася до Згромадження сестер милосердя св. Вікентія і одержала цю допомогу, опіку і любов.

У вересні 1997 року с. Єрмія Побуринна і с. Володимира Федак приїхали до Яблунова, щоб заопікувати

Оленою Котлярчук. З часом вони оформили право власності на будинок, а через півроку зареєстрували статут Згромадження сс. Милосердя св. Вікентія в Коломийсько-Чернівецькій єпархії УГКЦ.

Сестри провели капітальний ремонт та реконструкцію будинку, зробили благоустрій подвір'я, побудували капличку. На другому поверсі будівлі в достатньо просторому приміщенні обладнано богослужбову капличку, яку 4 липня 1998 року владика Павло Василик освятив на честь Воздвиження Чесного Хреста. Тепер у цій капличці кожного тижня парох яблунівської церкви відправляє Служби Божі. В капличці є престол з антимінсом та кивот зі Святими Дарами.

З появою монастиря в містечку оживилося релігійне життя. Сестри-монахині подають добрий приклад служіння Богові і людям. Вони проводять катехизацію в школі-інтернаті, доглядають хворих в Яблунівському реабілітаційному центрі. Щотижня до них приходять дошкільнята, яких в доступній формі знайомлять з Біблією, навчають молитов, розповідають про святих. Подібну роботу проводять і з учнями 3 – 4

Кивот у богослужбовій капличці монастиря

класів. З ініціативи сестер створено дитячий церковний хор. А в неділю до них навідуються старшокласники та молоді люди, які вже давно закінчили школу, і відбувається цікавий невимушений діалог про Закон Божий, про духовність і високу мораль, про підготовку до подружнього життя. Вміння знаходити цікаві теми і вести діалог з учнівською молоддю привело сестер до співпраці з районним Центром дитячої творчості.

Парафіяльна бібліотека

У червні 2005 року з ініціативи сестер Милосердя та за згодою і благословенням о. Дмитра створено парафіяльну бібліотеку духовної літератури. В січні 2006 року відбулося її відкриття. Першу значну пожертву вніс підприємець О. П. Яворський, що дозволило закупити багато книг. За згодою церковного братства отець Дмитро теж виділив певні кошти з церковного фонду для поповнення бібліотеки новою літературою. Цінну літературу передала бібліотеці дочка уродженця Яблунова, письменника Миколи Матієва-Мельника Софія Мельник-Бура з США.

Деякий час бібліотека розміщала в дзвіниці, а в серпні 2007 року її перенесли до однієї з кімнат резиденції. Тепер у світлому просторі приміщенні сестри мають можливість проводити зустрічі з дітьми, молоддю та іншими відвідувачами. В бібліотеці налічується понад 600 книг. Серед них є цікаві ілюстровані книги для дітей, з історії церкви, про життя святих, на біблійну тематику, література для подружніх пар і молоді. Бібліотека постійно поповнюється новими надходженнями.

Спільнота Руху Назаретських родин

При церкві створено парафіяльну спільноту Руху Назаретських родин. Спільнотою керує світський аніматор п. Богдан Граб'юк, який тісно співпрацює в усьому обсязі духовних справ з парохом о. Дмитром Погорілим. Щотижневі зустрічі членів спільноти включають читання духовного тексту, ділення (обмін думками) та молитву і покликані до освідчення виявів безмежного Божого Милосердя в особистому житті. Члени руху в своїх міркуваннях проймаються найсвятішими істинами Святого Євангелія, конкретизують бачення дороги до святості. Найповнішим взірцем дороги до святості є Діва Марія, тому особливе значення для Назаретських родин має наслідування Її життя у Святому Сімействі в Назареті.

Апостольська місія членів руху спрямована передусім на особистий шлях до святості, далі – на евангелізацію сім'ї та найближчого оточення. Рух прагне виховувати у своїх членів такий стиль життя, завдяки

якому ідеали християнської родини стали би близькими і зрозумілими сучасній людині.

Хоч у русі основна увага приділяється формуванню християнських засад в родині, у ньому беруть участь також і самотні особи, молодь, діти. Та, зрештою, кожен, кому близька духовність, яку сповідує Рух Назаретських родин, може без обмежень взяти у ньому участь.

Фундаментальним принципом руху є спрямування до єдності зі Христом-Спасителем. А єдність означає: любити Бога і людей любов'ю Христа.

Група членів руху разом з п. Богданом Граб'юком була запрошена на регіональні реколекції руху, що проводилися в Гошеві при монастирі Преображення Господнього з 31 січня по 2 лютого 2014 року. Темою реколекцій було «Християнське життя у світлі нагірної проповіді Ісуса».

Спільнота Матерів в молитві

При церкві створено також спільноту «Матері в молитві», які збираються на свою молитву щотижня після недільної Служби Божої. Матері вчаться довіряти Богові та одна одній, прагнуть разом служити Богородиці та бути світлом для світу. Моляться спільно з наміром духовного порятунку власних дітей. Зорганізували спільноту слугині Господні Параска Ключевська та Ганна Генік.

Кожна молитовна зустріч є постійним спілкуванням з Богом. Матері моляться до Святого Духа, щоб Він провадив їхні спільні молитви на захист від всякого зла, прощення гріхів, молитву за єднання серця та розуму, молитву прослави Бога. На таких зустрічах завжди відбувається читання Святого Письма та подяки за дар материнства.

Всі матері під час молитовних зустрічей моляться не тільки за своїх дітей, але за кращу долю для дітей сиріт, дітей вулиці, за Боже благословення для нашої багатостраждальної Батьківщини, за владу, за добрий духовний провід, за добре християнське виховання дітей і молоді та за родини.

Тільки молитвою, сердечною материнською молитвою і особливо спільною молитвою матерів, ми можемо випросити в Бога кращу долю для всіх дітей, бо сила молитви ще ніким переможена не була. Молитися повинна вся християнська родина. Бо хто ж випросить щастя-долі для дітей, як не батьки? Спільна молитва родини – це найкращий фундамент для побудови міцної, здорової сім'ї, це найкраща вакцина проти гріховного падіння членів наших родин.

Обидві спільноти беруть активну участь у справах парафії.

Канікули з Богом

З ініціативи пароха о. Дмитра Погорілого впродовж останніх років для дітей молодшого та середнього шкільного віку організовувався відпочинковий табір «Канікули з Богом». На посади виховників запрошувалися члени молодіжної організації «Світло Христа», організованої при церкві св. Йосафата у Львові.

«Канікули з Богом» – це своєрідна місія чину згромадження отців-редемптористів. Метою роботи табору є прищеплення дітям цінностей християнської моралі і переконання їх в тому, що з Богом у серці потрібно приступати до всіх добрих починань. Діти заохочуються до відвідування церкви, вчать розуміти Святу Літургію. Кожен день у таборі починався зі Служби Божої.

Під час гри, чи під час виконання якоїсь іншої корисної роботи виховники скеровують дитячу запальну енергію на прославу Божу, сприяють тому, щоб діти вчилися робити щось корисне, щоб гралися в такі ігри, які б здружували їх і згуртовували. Так під час таборного періоду 2013 року діти навчились грати в канадську гру «Метання тарілок». Це командна гра, яка служить цій високій меті.

Під час згаданого періоду під керівництвом о. Михайла Будника (с. Голдашівка Вінницької області) для дітей проведено ряд конференцій: «Ісус – найкращий друг», «Про гріх», «Зустріч з Ісусом», «Розкажи другові».

У таборі, в межах можливого, проводилися також заняття з катехізації, розучуються духовні пісні. З кожним роком батьки прихильніше ставляться до табору, а кількість дітей в ньому збільшується.

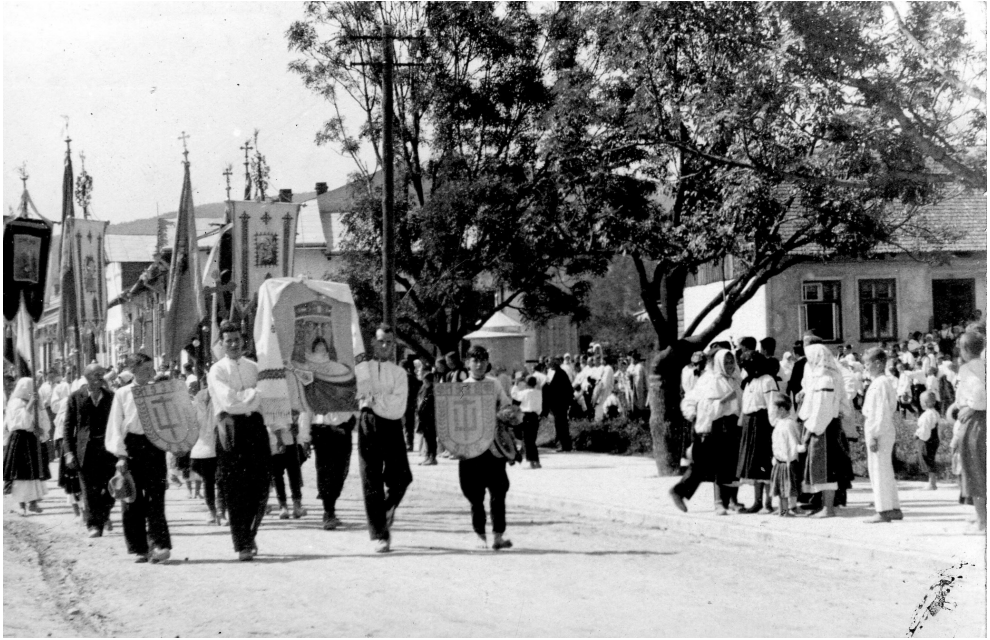

**Хронологія
найважливіших подій релігійного життя
та будівництва церкви в Яблуніві**

1. Перша церква в Яблуніві як філія
стопчатівської парафії – 1614
2. Відбудова і реконструкція церкви
після татарської навали і пожежі – 1630-ті роки
3. Створення окремої парафії
та призначення пароха – 1658
4. Побудовано синагогу – 1659
5. Побудовано римо-католицький костел – 1760
6. Закрито недіючу українську церкву
у зв'язку з побудовою горішньої
церкви в Стопчатові та приєднання
яблунівської громади до
стопчатівської парафії – 1837
7. Затверджено Єпископським ординаріатом
у Станіславі проект будівництва яблунівської
церкви, виготовлений коломийським
архітектором Стефаном Гнатковським
(не реалізований у зв'язку з приходом
атеїстичної радянської влади 17 вересня
1939 року) – 08.06.1939
8. Другий проект яблунівської церкви,
виготовлений львівським архітектором
Левком Левинським (не реалізований у
зв'язку з війною і другим приходом
радянської влади у березні 1944 року) – 18.12.1941
9. Реєстрація громади і надання їй права
використовувати і ремонтувати розвалену
стопчатівську церкву св. Миколая – 29.03.1990
10. Прийнято рішення Яблунівською
селищною радою про виділення площі під
будівництво церкви – 27.09.1990
11. Закінчено закладання фундаменту під
нову церкву – 17.08.1991
12. Освячення наріжного каменя владикою
Павлом Василюком – 17.08.1991

13. Обгороджено церковне подвір'я	– 1991
14. Закінчено мурування стін	– 12.06.1992
15. Встановлено вхідну браму, зведено надбрамний дашок та прибрамні споруди	– 1992
16. Перше освячення пасок в Яблунові (о. Богдан Рибчук)	– 26.04.1992
17. Перше освячення води (о. Богдан Рибчук)	– 19.01.1993
18. Закінчено внутрішні штукатурні роботи (штукатур Михайло Николук)	– 17.07.1993
19. Закінчено покрівлю церкви бляхою	– 30.09.1993
20. Освячення дзвонів владикою Павлом	– 17.04.1994
21. Закінчено зовнішню штукатурку (штукатур Ливдар Іван)	– 15.07.1995
22. Закінчено художні роботи (Орест Хоркавий з групою художників)	– 28.02.1997
23. Освячено церкву владикою Павлом Василюком на честь Співстраждання і Різдва Богородиці	– 21.09.1997
24. Відкрито монастир згромадження сестер Милосердя св. Вікентія	– 1998.
25. Вимощено тротуарною плиткою доріжку до церкви	– 2002
26. Побудовано резиденцію	– 2003
27. Освячено статую Божої Матері на подвір'ї церкви (офіра Юстини Бурдуланюк)	– 21.09.2008.

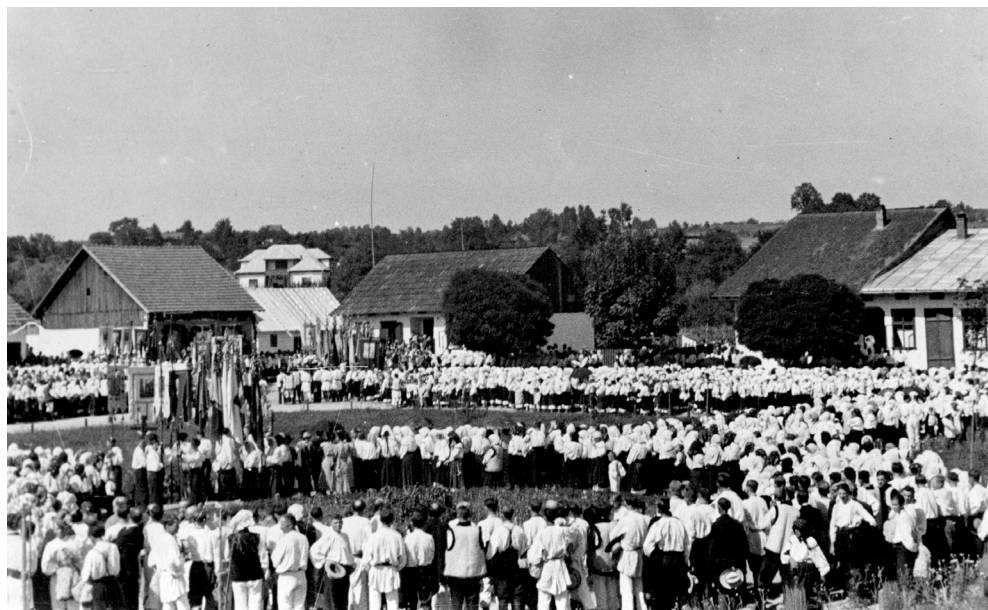
*Святкування 950-ліття хрещення Руси-України.
Процесія наближається до місця проведення Служби Божої.*

*Святкування 950-ліття хрещення Руси-України.
Службу Божу розпочинає о. Корнелій Бахталовський.*

*Святкування 950-ліття хрещення Руси-України.
До парафій звертаються священники, присутні на святі.*

Святкування 950-ліття хрещення Руси-України. Панорама святкового велелюддя.

Піша проца парафіян з парохом о. Корнелем Бахталовським до монастиря на Ясній горі в Гошеві. Літо 1939 р.

Керівник драматичного гуртка о. Степан Малофій з аматорами

Освячення місійного хреста 6 листопада 1994 року

Будівельники закінчили мурування церкви

Додатки

Коротко про Божественну Літургію

Пригадаймо зі святого Євангелія від Матея, як на Тайній Вечері Ісус Христос взяв хліб, розламав, подав його учням і апостолам кажучи: «Прийміть і їжте, це є Тіло Моє...». Подібно поблагословив чашу і сказав: «Пийте з неї всі, це є Кров Моя Нового Завіту...». А потім звернувся до апостолів зі словами: «Це творить на Мій спомин...». Святі апостоли йшли в народ і творили «ламання хліба» на Господній спомин. Такою була первісна Божественна Літургія. Тому апостолів можна вважати першими священиками.

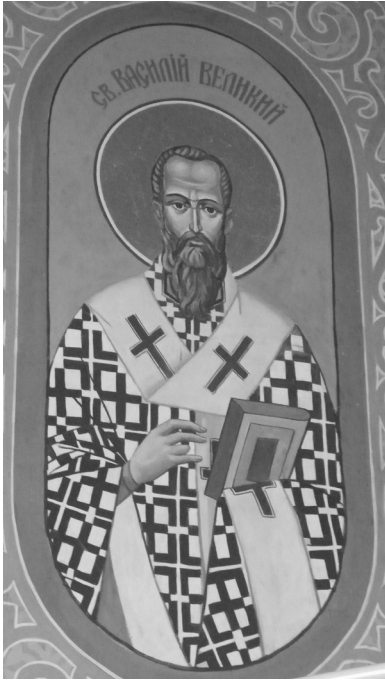
Свята Церква навчає, що на кожній Божественній Літургії те чудо повторяється, хліб і вино перетворюються в Тіло і Кров Господню, зберігаючи тільки зовнішній вигляд хліба і вина. Так, як колись на Тайній Вечері споживали Христові учні й апостоли Тіло і Кров Христову, так і тепер подається в Святій Причасті те Тіло і Кров вірним на спожиття. Чудо перевтілення діється в одній молитві, але це не означає, що тільки той момент є важливий. Важливою є ціла Божественна Літургія, а також і кожне вимовлене слово. Святе Причастя наближає нас до Ісуса Христа і охороняє від гріха.

Наша Свята Літургія в сьогоденнішому вигляді – це твір від Бога і від людей. Від Бога вона має основне: освячення хліба і вина та Святе Причастя, а від людей – інші обряди, молитви і спів.

Оскільки освячення хліба і вина та Святе Причастя, які складають основний зміст Святої Літургії, даний від Бога, то ніхто не сміє тут нічого змінювати. Щодо обрядів, церемоній, молитов, які є від людей, то церковна влада (не священики) може вносити певні зміни, скорочення чи додатки. Обряди Святої Літургії почали творитися ще в апостольських часах. Вони творилися і змінювалися впродовж сотень років в залежності від обставин, місцевих і головних церков, єпископів і священиків, від звичаїв народу.

Найбільша літургійна й обрядова різноманітність процвітала в IV-му і V-му ст., коли прийшла свобода віри. Тоді обряди поділилися на східні і західні, або обряди Церкви Східної і Західної. На Заході панівне місце зайняла римсько-латинська Літургія, а на Сході – візантійська Літургія. З часом візантійська Літургія змінювалася, а в IV ст. її записано в такому порядку, в якому вона збереглася до сьогодні у нашому обряді.

Божественну Літургію, яка служиться зараз у наших церквах, записали три святі отці. Вони удосконалили її, внесли в зміст ще свої

молитви. Тому тепер маємо три варіанти Божественної Літургії: св. Івана Золотоустого, св. Василя Великого і св. Григорія Двоєслова.

Потрібно сказати, що з Візантії обряд і Літургія поширилися на інші країни Сходу і на слов'янські землі. Однак впродовж століть різні народи облагороджували обряди, пристосовували їх до своїх культурно-етнічних особливостей, і тому зараз ці обряди мають певні відмінності. Візантійський обряд літургисти поділяють на: візантійсько-грецький, візантійсько-мелхитський, візантійсько-албанський, візантійсько-румунський, візантійсько-грузинський, візантійсько-слов'янський.

Візантійсько-слов'янський обряд, створений святыми Кирилом і Мефодієм, поділяється ще на: візантійсько-український, візантійсько-московський, візантійсько-болгарський, візантійсько-сербський, візантійсько-мадярський, візантійсько-словацький.

Обряд візантійсько-український найкраще відповідає психіці, ментальності й культурі нашого народу. Тому ми його любимо, цінуємо і ним дорожимо.

Наша Свята Літургія має певну визначену структуру. Вона складається з трьох частин: *проскомидії*, *Літургії слова*, *Літургії вірних*.

Проскомидія – це приготування Дарів (хліба та вина), які будуть освячені. У цій частині бере участь лише священник.

Літургія слова (*Літургія оглашених*) розпочинається виголосом священника: «Благословенне Царство...». Закінчується ця частина літургії читанням Апостола та Євангелія. Оглашені – це люди, які колись могли перебувати тільки на цій частині літургії, оскільки вони ще не прийняли християнства і підготовлялися до цього, слухаючи Євангеліє, а також повчальні проповіді і після цього вони покидали церкву. Однак у наш час всі, хто відвідує церкву, є християнами і тому вони є присутніми як на літургії Слова, так і на літургії Жертви.

На **Літургії вірних** (*Літургії Жертви*) звершується Євхаристійна Жертва. Назва цієї частини літургії походить від того, що колись на ній могли бути присутніми тільки вірні.

Найчастіше в українських церквах відправляється Божественна Літургія св. Івана Золотоустого і десять разів на рік – Василя Великого.

Василій Великий народився в Кесарії Кападокійській, що в Малій Азії 329 року і помер 379 року. Походив зі святої родини. Його прадіди, діди, батько, мати, брати і сестри були святими. Згодом він став архієпископом у Кесарії Кападокійській. Василій Великий мужньо обороняв святу віру, був знаменитим проповідником і письменником, уклав монаші правила для монахів. Його правила з часом прийшли і на Русь-Україну. І в наш час ті правила є чинними у василіянських монастирях Української Католицької Церкви.

Велика заслуга Василя Великого й в тому, що він здійснив реформу Літургії і богослужінь. За основу взяв Літургію св. Якова, скоротив її і склав свої молитви. Його Літургія тепер правиться в нашій Церкві в Навечір'я Христового Різдва, на св. Василя Великого, в Навечір'я Богоявлення, у п'ять перших неділь Великого Посту, у Великий Четвер і Велику Суботу.

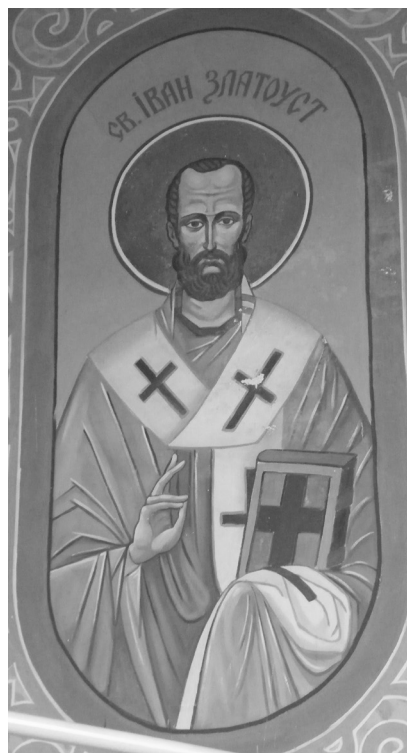
Іван Золотоустий народився 349 року в Антіохії і помер на вигнанні 407 року. Був священником у своєму місті Антіохії, прославився як знаменитий проповідник. Тому його було названо Золотоустим. 398 року він став Царгородським патріархом.

Іван Золотоустий скоротив і уклав короткі молитви Літургії св. Василя Великого. Коли наш народ прийняв християнську віру, то прийняв також Св. Літургію Василя Великого й Івана Золотоустого у візантійському обряді.

Ікони Василя Великого та Івана Золотоустого намальовані на лівій і правій стінах у святилищі нашої яблунівської церкви.

Святи Кирило і Мефодій – апостоли слов'янського обряду

Появу візантійсько-слов'янського обряду завдячуємо двом братам: св. Кирилові і св. Мефодієві. Вони - апостоли слов'ян і творці слов'янського обряду. До них богослужіння правилися на Сході грецькою, а на Заході латинською мовами. Ані греки, ані римляни інших мов

до богослужінь не допускали. Св. Кирило і св. Мефодій виходили з того, що народ повинен розуміти свої відправи, тому в богослужіннях повинна бути вживана народна мова. Вони і потрудилися над тим, що слов'янські народи почули у богослужіннях слов'янську мову. Цією мовою св. Кирило і св. Мефодій переклали Св. Письмо і церковні книги, створили слов'янський обряд. Впродовж багатьох років у наших церквах Служби Божі правилися церковнослов'янською мовою. Лише окремі найбільш вживані молитви подавалися мовою близькою до народної, а Євангеліє українською мовою почало читатися в наших церквах аж за часів української незалежності. Хоч були спроби і раніше. Так, член «Руської трійці», просвітитель і священник греко-католицької церкви о. Маркіян Шашкевич ще у 1842 році переклав народною мовою Євангеліє, і в церквах, де він служив, богослужіння провадив українською мовою. Однак цей почин поширення не набув через переслідування з боку австрійської влади. Другою спробою запровадити богослужіння українською мовою відбулося в часі створення Української Автокефальної Православної Церкви у 1918 році за часів УНР. Цьому поспривав переклад Євангелія українською мовою культурним діячем і вченим, митрополитом Іларіоном (Іваном Огієнком). Тоді українською мовою відправлялися богослужіння в усіх храмах цієї Церкви. Першу Службу Божу українською мовою відслужено 9 травня 1919 року в Києві. Однак після створення Радянського Союзу, в який ввійшла і Україна, УАПЦ була заборонена і знову все повернулося на «круги своя».

Божественна Літургія – це святий, великий і цінний Божий дар, дар Божої любові до нас. То ж нехай кожна Свята Літургія вчить нас любити Господа Бога.

Кожне богослужіння відбувається за своїм обрядом і кожна дія священнослужителя є символом якоїсь релігійної події. Вечірня символізує події Старого Заповіту і має покайний характер. Утреня – прихід Спасителя і відкуплення, прославлення його і Богоматері.

Поради богомольцю

Як поводитись в церкві

Перебуваючи у багатьох церквах різних населених пунктів, можна зробити висновок, що богослужбові звичаї відрізняються між собою. Відмінності мають не тільки обрядово-літургійний характер, але й виражаються в різній благочестивій поведінці вірян від часу, коли вони переступили поріг храму, до закінчення Служби Божої. Чи існують якісь правила поведінки в Божому Храмі? Скажемо, що чітко окреслених церковних приписів не існує, але поведінка кожного вірянина повинна відповідати святості Божого Дому і піднесено-урочистій Божественній Літургії. Різноманіття, які спостерігаються в поведінці вірних у різних церквах свідчать про багатство нашого благочестя. З усього баченого, з бесід з вірянами і священниками та, беручи до уваги окремі публікації з цього питання, можна скласти певні рекомендації для богомольця.

Насамперед скажемо, що богослужіння є подією небуденною. До участі в цій події потрібно готуватись тілесно й духовно. Святе письмо вимагає примиритись з ближнім перед тим, як маємо відвідати храм, що повинно підкреслити незвичайність того, що відбувається під час богослужіння. Пам'ятаймо, що якщо ми не дбаємо про стан своєї душі, то зовнішні прояви нашої релігійності є нещирими.

Отже, до церкви потрібно приходити завчасно. Ввійшовши, зупиняємось недалеко від дверей і тричі хрестимося. Підходимо до тетраподу, на якому покладено ікону і, двічі перехрестившись, цілуємо її, а тоді хрестимося ще раз. Можна поставити свічки, подати записки за здоров'я чи упокій наших близьких і встигнути помолитися до початку святої Літургії, тихо проговоривши свої молитви (традиційно «Отче наш») чи молитви, які говоряться під час приготування до причастя або інші молитви, які знаємо.

Якщо запізнюємося на початок Служби Божої, а це знаємо заздалегідь, то рекомендується говорити молитву в дорозі до церкви, а переступивши поріг, своїх молитов вже не мовимо, а приєднуємося до спільної церковної молитви, бо ми не глядачі, а учасники відправи.

Ставши в храмі, з присутніми вітаємось тільки поклоном, але ніколи за руку.

Не можна руки держати в кишенях чи заклавши їх за спину.

Недоречно перед дверима храму одягати на голову хустину, якщо інший одяг далеко не відповідає святості місця, в якому людина має намір перебувати.

Розмови, сміх, шум під час перебування в храмі зневажають святість Божого дому й не сумісні з християнським благочестям.

На церковному подвір'ї палити не можна, а в церкві потрібно перебувати з вимкнутим мобільним телефоном.

Оскільки ми є учасниками відправи, то співаємо разом з усіма, особливо загальновідомі тексти: «Святий Боже», «Вірую», «Отче наш» тощо. Не слід, однак, повторювати вголос тих слів, які має промовляти лише священник. Пам'ятаймо, що Богослужіння має форму діалогу, в якому одні молитви призначені лише для священнослужителів, а інші для всієї зібраної громади.

Коли священник благословляє людей рукою хрестоподібно, то віруючим хрестися не потрібно, а треба схилити голову і скласти руки під благословення.

Якщо священник благословляє вірних Євангелієм, хрестом, чашею або якимось іншими речами, то тут уже треба хреститися.

Коли священник кадить, то хреститися також не потрібно, а тільки схилити голову, бо коли кадило звернуте до людей, то це свідчить, що Дух Святий сходить на всіх вірних, тому прийнято нахилити голову у відповідь на кадіння.

Нахилиємо голову, коли відкриваються царські ворота, виноситься Святе Євангеліє та Святі Дари.

Чи можна сидіти під час літургії?

У храмі прийнято молитися стоячи але, зважаючи на стан здоров'я, можна сідати, бо «краще сидячи думати про Бога, ніж стоячи думати про ноги». Сідати можна на час читання Апостола або виголошування проповіді. Якщо є більші проблеми зі здоров'ям, то можна сидіти впродовж всієї Літургії, за винятком важливих частин (читання Євангелія, великого входу, освячення Дарів, причащення вірних).

Колінопреклоніння

Відвідуючи церкву, ми щоразу бачили, що сестри-монахині на Святий Літургії стоять в той час, коли ми навколішках. Чому воно так, чи може ми чогось не розуміємо? Як поступати правильно?

Щоб краще в цьому розібратися, зачитуємо слова з книги «Як поводитися у храмі», виданої Українським літургійним центром (Львів, 2010. – С. 30).

Постава навколішки означає покаяння, прохання прощення, тому не клякають в суботу, в неділю та в празники, коли радість пере-

бування з воскреслим Спасителем не сумісна з постом і покаанням. Хоч у нашому обряді не прийнято на спільному богослужінні ставати на коліна (за винятком кількох випадків), однак існує традиція клякати у певні моменти літургії. Це допускається у будні дні, тоді клякають після виголошення: «Благодарім Господа...» і до «Тебе оснівуєм». У неділю і дванадцять п'ятидесятниць, від Різдва до Богоявлення та в пасхальний період (до П'ятдесятниці) колінопреклоніння не практикують.

У деяких парафіях побутують інші звичаї щодо колінопреклоніння, які не у всьому відповідають викладеному тут.

Отже, сестри-монахині поступають відповідно до викладених вище, достатньо обґрунтованих, міркувань, а ми поступаємо інакше, бо дотримуємось давніх традицій. Тут всі по-своєму праві. У більшості церков нашого регіону щодо колінопреклоніння існують такі ж традиції, як у нас. Отже, ще раз підкреслимо, що тут строгих приписів не існує, але кожен вірянин повинен усвідомлювати для чого він прийшов до церкви, розуміти Святу Літургію і благочестиво поводитись.

Як готуватися до сповіді та Святого Причастя

Таїнство покаання (сповідь) – це таїнство, в якому через священика ми отримуємо від Господа Бога прощення вчинених гріхів, визнаючи їх на сповіді та щиро обіцяючи виправитись.

З розмов зі священиками, а особливо з о. Романом Лесюком, який має великий досвід сповідання вірних, можемо окреслити ті перші необхідні кроки, які потрібно здійснити, щоб підготуватись до таїнства покаання і Святого Причастя.

Готуючись до сповіді, християнин перш за все повинен усвідомити свої гріхи, покаятись у них та постановити собі, що більше їх не повторюватиме. При цьому потрібно критично проаналізувати свої думки, слова та вчинки, щоб з'ясувати, що саме належить змінювати. Але найкраще – переглянути десять Божих заповідей і оцінити чи відповідає їм наше життя. Це буде нашим іспитом сумління.

Перед іспитом сумління потрібно попросити Бога, щоб просвітив розум, щоб пригадати і зрозуміти свої гріхи, щоб Дух Святий оживив любов до Бога.

Зрозуміло, що внаслідок такого перегляду власного життя, виявимо багато недобрих вчинків, слів, думок, почуттів та бажань, яких слід уникати, а також багато добрих справ, які ми мали можливість вчинити, але не зробили цього.

Виявивши таким способом свою гріховність, потрібно розбудити в собі почуття щирого жалю. При цьому не можна виправдуватись, що це, мовляв, я вчинив через свою неміч, темперамент, через збіг обставин, під впливом чогось чи когось тощо. Не можна піддаватися таким виправданням, бо згоди на гріхи ніхто ніколи не може одержати – це завжди справа людської волі.

Якщо людина у своєму серці визнає, що в усіх вчинених гріхах винна сама, то у ній починає народжуватись почуття розкаяння, і вона має постановити собі виправитись. Водночас людина повинна бути впевнена, що зможе отримати силу виконати свою обіцянку і що її гріхи можуть бути прощені. Для цього потрібно повірити в те, що за гріхи кожної людини наш Спаситель помер на хресті, а також розбудити в собі міцну впевненість, що в таїнстві покаяння та Євхаристії їй буде дана сила для виконання обіцянки навернутися на праведний шлях.

Однак не тільки потрібно проводити сповідь совісті перед тим, як іти до священика. Це потрібно робити кожен тиждень, кожен день, бо не відомо, що очікує людину завтра. А вона повинна стати перед Богом очищеною від гріхів.

Після цього можемо йти до священика на сповідь. Прийшовши, робимо знак хреста і вітаємо отця-сповідника словами: Слава Ісусу Христу! Останній раз я сповідався (і тут кажемо коли); я зневажив Бога такими гріхами...

Перелічуємо гріхи, так як їх собі пригадали в іспиті сумління. Відтак кажемо:

Жалую з цілого серця, що я своїми гріхами зневажив Бога.

Священик навчає і накладає покуту. Відтак подає розрешення (спеціальна молитва священика), а ми, хрестячись тричі, молимося:

Боже, милостивий будь мені грішному. Боже, очисти мої гріхи і помилуй мене. Без числа нагрішив я, Господи, прости мені.

Коли священик уже дав розрешення, робимо знак хреста і, подякувавши, відходимо та відбуваємо завдану покуту.

Після сповіді ми приступаємо до Святого Причастя. Згідно зі стародавньою традицією, причащаємося стоячи. Такий спосіб приписує і сам текст Літургії, у якому до нас звернені заклики: «*Станьмо гідно, станьмо зі страхом, будьмо уважні, щоб святе приношення в мирі приносити*» та «*Зі страхом Божим і вірою приступіть*». А після причастя священик виголошує: «*Прости (тобто, станьмо просто, побожно), прийнявши...Христових таїн, достойно благодарім Господа*».

Як бачимо, в Літургії не сказано про причастя навколішки, нато-

мість виразно приписано наближатися до чаші стоячи. **В нашій Церкві, ще з польських часів, під впливом латинського обряду закорінився звичай причащатися на колінах, однак тепер, коли після II Ватиканського собору навіть у латинському обряді причащаються стоячи, дивно було б продовжувати практику причастя навколішки.** Тим більше, постава навколішки має покаянний характер, який не відповідає радості євхаристійної учти, учасником якої стаємо, причащаючись.

Йдучи в черзі до чаші, з якої священник причащає вірних, можна проговорювати таку молитву:

«Ісусе, сьогодні Ти прийдеши до мене у Святому Причастті. Я побачу тільки маленьку часточку хліба, намочену у вині, але я буду пам'ятати, що у тому хлібі присутній Ти, Ісусе. Я щасливий (-ва), що зустрінуся з Тобою».

Або ж, якщо співає хор, співати разом з ним: *«Ісусе, Ісусе, сину Божий, помилуй, помилуй нас...».*

У Святій Літургії передбачено літургійні молитви перед Святим Причастям і після нього, тому подану вище молитву причасник може говорити тоді, коли він не співає разом з хором, або коли для такої молитви з'являється якась інша можливість.

Типи календарів

(Матеріали цього розділу подаємо за книгою

І. А. Климишина «Основи пасхалії», Ів-Франківськ, 2005)

Труднощі, які виникали під час розробки календарів, зумовлені тим, що астрономічні прообрази календарних одиниць лічби часу (зміна фаз Місяця, прихід весняного та осіннього рівнодення тощо) містять дробову кількість діб, тоді як календарні одиниці (місяць і рік) – цілу. Найбільш відомі календарі: місячний, місячно-сонячний та сонячний.

1. Місячний календар

За цим календарем рік триває 12 місяців. Тривалість кожного місяця зіставляється зі зміною фаз Місяця. Тому такий рік триває 354,367 доби. А це на 10,875 доби (майже на 11 діб) менше від тривалості тропічного (астрономічного) року. Непарні місяці мають по 30 діб, парні – 29 діб, а рік при цьому має 354 доби. Залишок 0,367 доби спричинює набігання за кожні три роки в середньому одну добу. У зв'язку з цим кожного третього року вводиться одна доба до його тривалості і рік тоді має 355 діб. Місячний календар використовують у країнах, де сповідується іслам. Як бачимо, за цим календарем початок місячного року – 1-ше Мухарама – зміщується на 11 діб назад щодо нашого календаря.

У місячному календарі не беруться до уваги зміни пiр року. Через кожних три роки день Нового року наступає все в новому місяці.

2. Місячно-сонячний календар

У цьому календарі, як і в попередньому, тривалість календарного місяця узгоджують зі зміною фаз Місяця. А щоб узгодити середню тривалість календарного року з тривалістю тропічного року, кількість місяців у календарному році беруть 12 або 13. 13-й місяць вставляють 7 разів за кожних 19 років. Короткий рік, в якому є 12 місяців, має 353 чи 354 дні. Продовжений рік (13 місяців) має 383 або 384 дні. Середня тривалість року за 19 років дещо більша від тропічного (астрономічного). Тому за кожні 231,5 року початок року зміщується вперед на одну добу щодо дат григоріанського календаря.

Такий календар офіційно використовують лише в Ізраїлі. У наш час день Нового року єврейського календаря випадає між 5 вересня і 4 жовтня, а Пасха – між 26 березня і 25 квітня за новим стилем.

3. Сонячний календар

Майже всі народи світу користуються сонячним календарем, успадкованим від давніх римлян. Цей календар ввів у 45-му році до н. е. Юлій Цезар, тому згодом календар назвали юліанським. В календарі вдало підбрано середню тривалість року. Це дозволило у трьох з кожних чотирьох років лічити по 365 дiб, у четвертому ж – 366. Цей 366-й день вставляють в лютому, а рік прийнято називати високосним. Проте тривалість року дещо більша від тропічного року, і за кожні 128 років весняне рівнодення та інші явища тропічного року зміщуються на більш ранні календарні дати на одну добу. Якщо, скажемо, весняне рівнодення у 325 році випало на 21 березня, то у 1582 році – на 11 березня юліанського календаря. Зміщення відбулося на 10 дiб!

У 1582 році, щоб ліквідувати таку невідповідність календаря явищам тропічного року, папа Григорій XIII провів реформу юліанського календаря. Він спеціальною буллою наказав вилучити з лічби днів 10 дiб. Таким чином весняне рівнодення було повернуте у календарі на 21 березня.

А щоб ця помилка не нагромаджувалася, було прийнято викидати три доби з кожних 400 років: вважати простими роками (365 дiб) роки, що завершують століття, число сотень яких не ділиться без остачі на 4. Тому 1700-й, 1800-й, 1900-й в юліанському календарі були високосними, у григоріанському – простими. Відповідно різниця між датами у цих календарях з 1582 до 1699 рр. становила 10 дiб, з 1700 до 1799 рр. – 11 дiб, з 1800 до 1899 рр. – 12 дiб, з 1900 до 2099 рр. – 13 дiб. Тому не дивно,

наприклад, що у 1900 році Різдво Христове святкували 6 січня, а в 1901 році і до 2100 року – 7 січня.

Григоріанський календар найточніше відображає «астрономічні події». Похибка на одну добу нагромаджується за 3300 років.

Чому Різдво святкуємо тепер 7-го січня, а Великдень не має сталої дати?

Не завжди Різдво Христове святкувалося і буде святкуватися 7-го січня (див. вище «Типи календарів», п. 3). У 2101 році його святкуватимуть вже 8-го січня, а в 1900 році святкували 6 січня.

Воскресіння Ісуса Христа один з небагатьох біблійних фактів, який точно зафіксовано в просторі і часі. За євангелистом Йоанном впливає чітко й однозначно: у рік розп'яття Ісуса Христа єврейська Пасха припадала на суботу. Напередодні, у п'ятницю, Христос був розп'ятий, а воскрес на світанку в неділю.

Як і тоді, так і тепер святкування Пасхи євреї пов'язують з астрономічними явищами. Вони святкують її в день весняної повні (повного місяця), тобто повні, яка настає після весняного рівнодення. Але не так просто можна точно передбачити і час весняного рівнодення, і час повні, а отже і скласти наперед календар, який би відповідав цим природним явищам. Реальна повня може наступити на кілька діб швидше, або запізнитися. Вона може наступити напередодні весняного рівнодення, тоді євреї не вважають її весняною і ждуть наступної, яка наступить аж через 29,53 доби. І на цей період відсувається святкування Пасхи. А якщо повня наступить на наступний день після рівнодення, то святкують цього ж дня. Але за біблійними законами євреї відзначають Пасху лише у вівторок, четвер, суботу і неділю. Якщо повня випадає на понеділок, середу чи п'ятницю, Пасха пересувається на наступний день.

Християни всіх конфесій теж намагаються якомога точніше розмістити Воскресіння Христове в календарях. Коли говорити про час події, то, здавалося б, час мав би бути один і для євреїв, і для католиків, і для православних. Так могло б статися, якби не було відхилень у часі приходу рівнодення та появи повні, якби можна було узгодити календар з астрономічними явищами, якби були єдині підходи до визначення часу святкування Воскресіння Христового. Однак це далеко не так. Православні, наприклад, керуються такими умовами:

1. Щоб Пасха була після весняного рівнодення.
2. Після повні, що за ним.
3. В першу за нею неділю.

4. Щоб не співпадало це свято з єврейською Пасхою.

Ці умови були прийняті на Вселенському соборі в Нікеї (325 р.). Разом з цим було вирішено вважати 21 березня за старим стилем першим днем весни. Тобто, 21 березня за юліанським календарем зафіксовано в календарі як час весняного рівнодення.

Чому в одні роки у православних і католиків

Пасха співпадає, а в інші – ні?

У наш час реальна астрономічна повня настає в середньому на чотири доби швидше, ніж «таблична» православної Пасхалії. Тому виникає два варіанти:

- Реальна повня у неділю – вівторок, таблична у четвер – суботу. Але в обох випадках неділя та ж. На неї випадає як православна, так і католицька Пасха.

- Реальна повня у середу – суботу, відповідно таблична (православної Пасхалії) в неділю – середу наступного тижня, тож католики святкують Пасху в першу, православні – в наступну, тижнем пізніше.

В яких календарних межах можлива Пасха?

За юліанським календарем (старим стилем) у православних і католиків календарні межі однакові – від 22 березня до 25 квітня. Але оскільки католики святкують за новим стилем, то у них ця межа «4 квітня – 8 травня». Отже, числа місяця, спільні для обох Пасхалій, є лише у квітні з 4-го до 25 квітня. Саме у цьому проміжку реалізується оте «Пасха співпадає» або православна тижнем пізніше», залежно від тижня, на який випаде повня.

На скільки ж у принципі можливе відтворення євангельської ситуації у християнських Пасхаліях: «єврейська Пасха в суботу, напередодні, у п'ятницю – Розп'яття і в неділю після неї – Воскресіння Ісуса Христа»?

Якщо вести мову про Пасху православної, то повторення євангельської ситуації тут взагалі неможливе. Настанова, що «Пасха святкується в першу неділю після єврейської» означає, що православні відзначають усі події Великого Четверга і П'ятниці не до Пасхи єврейської, як це описано в Євангеліях, а після неї.

А ось у католицькій Пасхалії євангельська ситуація відтворилася в 1601 – 1700 рр. – 25 разів, у 1701 – 1800 рр. – 20 разів, у 1801 – 1900 рр. – 27 разів, у 1901 – 2000 рр. – 23 рази.

Дати Пасхи єврейської і християнської на 2001 – 2100 роки (за н. ст.)

Число року	Єврейська Пасха	Римо-кагол. Пасха	Православна Пасха	Вознесіння	Трійця	Тривалість Петрівки	
						тиж- ні	дні
2001	08.04. Нд	15.04.	15.04.	24.05.	03.06.	4	3
2002	28.03. Чт	31.03.	05.05.	13.06.	23.06.	1	4
2003	17.04. Чт	20.04.	27.04.	05.06.	15.06.	2	5
2004	06.04. Вт	11.04.	11.04.	20.05.	30.05.	5	-
2005	24.04. Нд	27.03.	01.05.	09.06.	19.06.	2	1
2006	13.04. Чт	16.04.	23.04.	01.06.	11.06.	3	2
2007	03.04. Вт	08.04.	08.04.	17.05.	27.05.	3	4
2008	20.04. Нд	23.03.	27.04.	05.06.	15.06.	2	5
2009	09.04. Чт	12.04.	19.04.	28.05.	07.06.	3	6
2010	30.03. Вт	04.04.	04.04.	13.05.	23.05.	6	-
2011	19.04. Вт	24.04.	24.04.	02.06.	12.06.	3	1
2012	07.04. Сб	08.04.	15.04.	24.05.	03.06.	4	3
2013	26.03. Вт	31.03.	05.05.	13.06.	23.06.	1	4
2014	15.04. Вт	20.04.	20.04.	29.05.	08.06.	3	5
2015	04.04. Сб	05.04.	12.04.	21.05.	31.05.	4	6
2016	23.04. Сб	27.03.	01.05.	09.06.	19.06.	2	1
2017	11.04. Вт	16.04.	16.04.	25.05.	04.06.	4	2
2018	31.03. Сб	01.04.	08.04.	17.05.	27.05.	5	3
2019	20.04. Сб	21.04.	28.04.	06.06.	16.06.	2	4
2020	09.04. Чт	12.04.	19.04.	28.05.	07.06.	3	6
2021	28.03. Нд	04.04.	02.05.	10.06.	20.06.	2	-
2022	16.04. Сб	17.04.	24.04.	02.06.	12.06.	3	1
2023	06.04. Чт	09.04.	16.04.	25.05.	04.06.	4	2
2024	23.04. Вт	31.03.	05.05.	13.06.	23.06.	1	4
2025	13.04. Нд	20.04.	20.04.	29.05.	08.06.	3	5

2026	02.04. ЧТ	05.04.	12.04.	21.05.	31.05.	4	6
2027	22.04. ЧТ	28.03.	02.05.	10.06.	20.06.	2	-
2028	09.04. НД	16.04.	16.04.	25.05.	04.06.	4	2
2029	31.03. СБ	01.04.	08.04.	17.05.	27.05.	5	3
2030	18.04. ЧТ	21.04.	28.04.	06.06.	16.06.	2	4
2031	08.04. ВТ	13.04.	13.04.	22.05.	01.06.	4	5
2032	27.03. СБ	28.03.	02.05.	10.06.	20.06.	2	-
2033	14.04. ЧТ	17.04.	24.04.	02.06.	12.06.	3	1
2034	04.04. ВТ	09.04.	09.04.	18.05.	28.05.	5	2
2035	24.04. ВТ	25.03.	29.04.	07.06.	17.06.	2	3
2036	12.04. СБ	13.04.	20.04.	29.05.	08.06.	3	5
2037	31.03. ВТ	05.04.	05.04.	14.05.	24.05.	5	6
2038	20.04. ВТ	25.04.	25.04.	03.06.	13.06.	3	-
2039	09.04. СБ	10.04.	17.04.	26.05.	05.06.	4	1
2040	29.03. ЧТ	01.04.	06.05.	14.06.	24.06.	1	3
2041	16.04. ВТ	21.04.	21.04	30.05.	09.06.	3	4
2042	05.04. СБ	06.04.	13.04.	22.05.	01.06.	4	5
2043	25.04. СБ	29.03.	03.05.	11.06.	21.06.	1	6
2044	12.04. ВТ	17.04.	24.04.	02.06.	12.06.	3	1
2045	02.04. НД	09.04.	09.04.	18.05.	28.05.	5	2
2046	21.04. СБ	25.03.	29.04.	07.06.	17.06.	2	3
2047	11.04. ЧТ	14.04.	21.04.	30.05.	09.06.	3	4
2048	31.03. ВТ	05.04.	05.04.	14.05.	24.05.	5	6
2049	17.04. СБ	18.04.	25.04.	03.06.	13.06.	3	-
2050	07.04. ЧТ	10.04.	17.04.	26.05.	05.06.	4	1
2051	28.03. ВТ	02.04.	07.05.	15.06.	25.06.	1	2
2052	14.04. НД	21.04.	21.04.	30.05.	09.06.	3	4
2053	03.04. ЧТ	06.04.	13.04.	22.05.	01.06.	4	5
2054	23.04. ЧТ	29.03.	03.05.	11.06.	21.06.	1	6
2055	13.04. ВТ	18.04.	18.04.	27.05.	06.06.	4	-
2056	01.04. СБ	02.04.	09.04.	18.05.	28.05.	5	2
2057	19.04. ЧТ	22.04.	29.04.	07.06.	17.06.	2	3
2058	09.04. ВТ	14.04.	14.04.	23.05.	02.06.	4	4
2059	29.03. СБ	30.03.	04.05.	12.06.	22.06.	1	5

2060	15.04. ЧТ	18.04.	25.04.	03.06.	13.06.	3	-
2061	05.04. ВТ	10.04.	10.04.	19.05.	29.05.	5	1
2062	25.04. ВТ	26.03.	30.04.	08.06.	18.06.	2	2
2063	14.04. Сб	15.04.	22.04.	31.05.	10.06.	3	3
2064	01.04. ВТ	06.04.	13.04.	22.05.	01.06.	4	5
2065	21.04. ВТ	29.03.	26.04.	04.06.	14.06.	2	6
2066	10.04. Сб	11.04.	18.04.	27.05.	06.06.	4	-
2067	31.03. ЧТ	03.04.	10.04.	19.05.	29.05.	5	1
2068	17.04. ВТ	22.04.	29.04.	07.06.	17.06.	2	3
2069	06.04. Сб	14.04.	14.04.	23.05.	02.06.	4	4
2070	27.03. ЧТ	30.03.	04.05.	12.06.	22.06.	1	5
2071	14.04. ВТ	19.04.	19.04.	28.05.	07.06.	3	6
2072	03.04. Нд	10.04.	10.04.	19.05.	29.05.	5	1
2073	22.04. Сб	26.03.	30.04.	08.06.	18.06.	2	2
2074	12.04. ЧТ	15.04.	22.04.	31.05.	10.06.	3	3
2075	31.03. Нд	07.04.	07.04.	16.05.	26.05.	5	4
2076	18.04. Сб	19.04.	26.04.	04.06.	14.06.	2	6
2077	08.04. ЧТ	11.04.	18.04.	27.05.	06.06.	4	-
2078	29.03. ВТ	03.04.	08.05.	16.06.	26.06.	1	1
2079	16.04. Нд	23.04.	23.04.	01.06.	11.06.	3	2
2080	04.04. ЧТ	07.04.	14.04.	23.05.	02.06.	4	4
2081	24.04. ЧТ	30.03.	04.05.	12.06.	22.06.	1	5
2082	14.04. ВТ	19.04.	19.04.	28.05.	07.06.	3	6
2083	03.04. Сб	04.04.	11.04.	20.05.	30.05.	5	-
2084	20.04. ЧТ	26.03.	30.04.	08.06.	18.06.	2	2
2085	10.04. ВТ	15.04.	15.04.	24.05.	03.06.	4	3
2086	30.03. Сб	31.03.	07.04.	16.05.	26.05.	5	4
2087	17.04. ЧТ	20.04.	27.04.	05.06.	15.06.	2	5
2088	06.04. ВТ	11.04.	18.04.	27.05.	06.06.	4	-
2089	26.03. Сб	03.04.	01.05.	09.06.	19.06.	2	1
2090	15.04. Сб	16.04.	23.04.	01.06.	11.06.	3	2
2091	03.04. ВТ	08.04.	08.04.	17.05.	27.05.	5	3
2092	22.04. ВТ	30.03.	27.04.	05.06.	15.06.	2	5

2093	11.04. Сб	12.04.	19.04.	28.05.	07.06.	3	6
2094	01.04. Чт	04.04.	11.04.	20.05.	30.05.	5	-
2095	19.04. Вт	24.04.	24.04.	02.06.	12.06.	3	1
2096	07.04. Сб	15.04.	15.04.	24.05.	03.06.	4	3
2097	28.03. Чт	31.03.	05.05.	13.06.	23.06.	1	4
2098	17.04. Чт	20.04.	27.04.	05.06.	15.06.	2	5
2099	05.04. Нд	12.04.	12.04.	21.05.	31.05.	4	6
2100	24.04. Сб	28.03.	02.05.	10.06.	20.06.	2	-

* * *

За Євангелієм (зокр. Мт. 27:45) Христа розіп'яли в п'ятницю о шостій годині за тодішнім відліком годин від сходу Сонця, тобто близько 12 год дня, помер він через три години, тобто о третій годині після полудня, за три години до заходу Сонця, після чого – в місячну повню – розпочалося свято єврейської Пасхи.

Отже, перша християнська Пасха – Воскресіння Христове – сталося відразу після повні, тобто коли Місяць обернений до Землі своїм освітленим боком і має вигляд повного круга.

* * *

Християни у своєму щоденному побуті використовують календар сонячний, але Церква визначає дату Пасхи (а тим самим весь річний цикл недільних богослужінь) за календарем місячно-сонячним.

* * *

Православні Церкви не приймають римо-католицьку Пасхалію, бо в ній (у XX – XXI ст.) тричі за кожні 19 років Пасха буває перед єврейською.

Чотири з 15-ти Автокефальних церков (Єрусалимська, Грузинська, Російська і Сербська, а з ними й Українські Церкви не погоджуються перейти на «компромісний» церковний календар, тобто – на григоріанський, для відзначення всіх нерухомих свят з одночасним збереженням православної Пасхалії (святкування Пасхи в межах 4 квітня – 8 травня), оскільки в цьому випадку в середньому один раз за кожні дев'ять років не буває посту Петрівки.

* * *

Ще минулого століття розпочалися дискусії про можливий перехід християнських Церков на єдину для всіх дату Пасхи – неділя після другої суботи у квітні.

СЛОВНИЧОК

Агнець – великий хліб чи просфора, приготовлені для Євхаристії. На ньому витиснено печать з грецькими літерами: ІС, ХС, НІ і КА, що означає: Ісус Христос перемагає.

амвон – середня частина солеї перед царськими воротами, призначена для читання Євангелія та виголошування проповідей.

антимінс – чотирикутне полотно зі вшитими в нього частинками мощей, на якому зображено покладеного до гробу Ісуса Христа, знярядь його катування та чотирьох євангелистів. Його розгортають на престолі для здійснення Літургії. Антимінси посвячує ієрарх у Великий четвер.

аналой – пульпіт з похилим верхом, який використовують для читання Євангелія або як місце для ікони чи Євангелія, коли їх кладуть у храмі для почитання.

«Апостол» – одна з богослужбових книг, яка містить послання Нового Завіту, авторами яких є апостоли.

візитація – відвідини парафій представниками єпархії з метою перевірки стану церков і парафій. Візитатори надавали священникам фахову й методичну допомогу, а також мали право накладати на них штрафи, вирішувати окремі адміністративно-правові питання.

відпуст – молитва, якою священник завершує Літургію, а також інші богослужіння.

деісус – образ Ісуса Христа як Царя Слави та Божої Матері й Івана Хрестителя, що стоять обабіч нього в молитовних позах, який розміщують у третьому ярусі іконостаса над іконою «Таємна вечеря». Так називають і ярус іконостаса, в якому розміщений деісус.

«Епістоли» – листи-послання святих.

єпархія – церк.-адміністративний округ, яким управляє єпископ.

єпископ (архиєрей, єпарх, архипастир) – найвищий ступінь духовної ієрархії, священства. Має право здійснювати всі без винятку богослужіння й таїнства, у тому числі передати Божу благодать іншим у Таїнстві Священства.

єспитрахиль – елемент богослужбового одягу архиєрея та ієрея, довгий перев'яз, який надівають на шию поверх підризника, на якому нашито 7 хрестиків, які означають 7 Святих Тайн.

єпиклеза – молитва священника на Божественній Літургії, у якій він просить Бога зіслати Святого Духа, який перемінить дари хліба та вина в Тіло та Кров Христа.

ікони намісні – образи Ісуса Христа з Євангелієм та Богородиці з дитятком Ісусом – головні ікони іконостаса, що їх завжди розміщують обабіч царських воріт.

іконостас – покрита іконами перегородка, що відокремлює вівтар від храму вірних, в якій є троє дверей. Середні двері називаються райськими, побічні – дияконськими. Над царськими вратами – ікона Тайної Вечері. В першому ярусі обабіч царських воріт – намісні ікони, з правої сторони – ікона Спасителя, а з лівої – Божої Матері. У другім ярусі – ікони дванадцяти найважливіших свят року. У третьому – ікони 12 апостолів і між ними Христа-Царя. У наступному ярусі – ікони пророків. Зверху іконостасу є хрест, під яким ікона Бога-отця чи Божої Матері і святого Івана Богослова.

«Ірмологіон» – богослужбова книга, яка містить у собі молитви для рухомих і нерухомих днів, у ній є переважно вибрані пісні з різних богослужбових книг.

кардинал – найвищий після Папи духовний сан у католицькій церкві, а також особа, що має цей сан.

кивот – вмістилище у вигляді церкви, призначене для зберігання Святих Дарів, розміщене на престолі.

ліхтар – вертикальна призма, що увінчує церковний верх і несе маківку з хрестом.

маківка – увінчання верху церкви, що стоїть на ліхтарі й має пірамідальну, грушовидну, конічну форму і завершується хрестом.

нава – центральна частина церкви, призначена для відправлення Літургії, увінчана верхом або банею.

парох (настоятель) – священик, якому доручено уряд душпастирської опіки над парафією. У грек.-кат. – парох, у правосл. – настоятель.

патріарх – найвищий сан єпископа, голови помісної Церкви.

«Полустав» – святці, молитовник із місяцесловом.

пушка – дарохранительниця, в якій зберігаються Святі Дари.

редемптористи – згромадження (Чин) Найсвятішого Ізбавителя (ЧНІ), заснований 1732 року вчителем Церкви Альфонсом Лігуорі у Неаполі для проповідницьких місій і духовного служіння серед найбільш упущених. Українська гілка редемптористів постала стараннями митрополита Андрея Шептицького.

ризниця (захристія, паламарня) – приміщення, яке прилягає до вівтаря, призначене для зберігання книг, одягу та церковного посуду.

солея – частина вівтарного підвищення перед іконостасом, середня частина якого називається амвоном.

сотрудник – священик, співпрацівник пароха, який виконує душпастирські обов'язки під керівництвом пароха. У ХІХ – ХХ ст. у великих парафіях, в яких було дві і більше церков, сотрудник відправляв богослужіння в дочірніх церквах.

трисвяте – слова «Святий Боже, святий кріпкий, святий безсмертний, помилуй нас». Їх зазвичай повторюємо тричі або й більше.

«**Тріодь постна**» – богослужбова книга, що має тексти змінних частин богослужень Великого посту та передпасхального періоду.

«**Тріодь цвітна**» – богослужбова книга, що має тексти змінних частин богослужень пасхального та післяпасхального періоду.

«**Требник**» – богослужбова книга, що містить молитви для треб.

«**Часослов**» – богослужбова книга з текстами релігійних пісень і молитов, призначених для щоденних церковних відправ.

* * *

«**Алилуя**» – у перекладі з гебрейської «Хвалить Господа».

«**Аміль**» – нехай так буде.

«**Господь Саваот**» – Господь сил небесних, тобто всіх ангелів.

«**Двері, двері, в Премудрості будьмо уважні**» – давні християни мали практику під час Літургії вірних перед визнанням віри ставити при дверях сторожу, щоб ніхто з поган не увійшов у церкву. Нині ці слова мають переносне значення. Вірні повинні пильнувати двері свого серця, щоб не увійшла в нього якась лукава або грішна думка.

«**Ми, Херувимів тайно являючи...**» – ми Херувимів таємно з себе уявляємо. Це перші слова Херувимської пісні. Пісня називається так тому, що в ній присутні в храмі християни порівнюються з ангелами-херувимами. Церква вчить, що під час співу Херувимської пісні святилище повне небесних сил, які прислужують у важливі хвилини переміни хліба і вина у пресвяте Тіло і Кров Господню.

«**Милість миру, жертву хваління...**» – дари миру є жертвою нашої хвали для Бога. Церква нагадує нам, щоб ми гідно, уважно і зі страхом починали євхаристійну Жертву.

«**Осанна во вишніх...**» – слава на висотах.

Пресвята Євхаристія – це Тіло і Кров нашого Спасителя. Під час Божественної Літургії священнослужитель словами Ісуса Христа і призначенням Святого Духа перемінює хліб і вино у Тіло і Кров Господню. Через прийняття хліба і вина, містично освячених Святим Духом, через Христа, який сам є «хлібом життя», ми досягаємо справжнього єднання

з Богом. Пригадаємо слова Ісуса Христа: «Я – хліб живий, який зійшов з небес, хто їсть цей хліб, житиме вічно, хліб же, який я дам, є Плоть Моя, Я віддам за життя світу».

«Премудрість, прості...» – станьте просто (станьте побожно), бо зближається час Божої Премудрості (читання Євангелія), і ми маємо прийняти заповіді святого Євангелія з готовністю і простотою серця.

Серафими – ангели, найвищі духовні істоти, які оточують престол Господа, виконують його повеління, постійно поклоняються Богові, полум'яніють любов'ю до Бога і запалюють цю любов в інших небесних істотах, а через них і в людей.

Херувими – ангели, займають друге місце, після серафимів, у ряду дев'яти ангельських чинів. Вони теж є найбільш наближеними до Бога розумними силами, обдаровані від Бога особливими досконаlostями і мають своє особливе служіння.

Рекомендуємо прочитати

1. Еплярд Джорж, Світло Сходу. Львів, 2005.
2. Божик Володимир, Божественна Літургія. Львів, 1995
3. Катрій Юліян, Божественна Літургія – джерело святости. Львів, 2009.
4. Кавасила Микола. Пояснення Божественної Літургії. Львів, 2007.
5. Черемський Петро, Основні поняття літургіки. Львів, 1997.
6. Федорів Юрій. Пояснення церковних богослужень і Святих Тайн, Львів, 2004.
7. Шманько Тарас. Як поводитися у храмі. Львів, 2010.
8. Словник церковно-обрядової термінології. Львів, 2001.
9. Катрій Юліян. Пізнай свій обряд! Нью-Йорк, 1982.
10. Курищук Василь. Духовні святині Яблунівщини. Косів, 2013.
11. Климишин Іван. Основи пасхалії. Івано-Франківськ, 2005.
12. Марія Влад «Святий Йосиф Обручник». Івано-Франківськ, «Нова Зоря», 2009.

Показчик імен

А

Абрам'юк Василь – 80.
Абрам'юк Віталій – 80.
Абрам'юк Наталя – 82.
Абрам'юк Романа – 83.
Абрам'юк Ярослав – 82.
Арсенич Микола – 83.
Атаманюк Мирослав – 27, 42
Атаманюк Порфирій – 45, 48, 86, 87.

Б

о. Бартко Василь – 18.
о. Бахталовський Даниїл 13, 17, 18, 19.
о. Бахталовський Корнелій – 13, 14,
16, 17, 18, 20.
Бахталовський Любомир – 20.
о. Бахталовський Роман – 19, 47.
о. Білоскурський Яків – 48.
Блашук Іван – 29, 42.
Боднар Михайло – 81.
Боднарук Микола – 83.
Бодруг Микола – 80, 81.
Боєчко Василь – 83, 85.
Боєчко Юрій – 34, 44.
Боєчко Юрій – 83.
Боєчко Олена – 81.
Боєчко Ольга – 80.
Боєчко Ярослава – 84.
Бойчук Ганна – 80.
Бойчук Гафія – 80.
Бойчук Іван – 78, 79.
Бойчук Наталія – 81.
Бойчук Христина – 82.
Бубряк Імре – 26, 36, 43.
о. Будник Михайло – 90.
Бурдуланюк Юстина – 86.

В

Васкул Антон – 80.
Васкул Ганна – 81.
Васкул Микола Г. – 29, 81.
Васкул Микола – 83.
еп. Павло Василик – 25, 34, 37, 45, 47,
48, 49, 51, 52, 54, 86, 87.
Варцаб'юк Юрій – 43.
Вербіцький Людвік – 4.

Верб'юк Олена – 80.
о. Вергун Конрад – 21.
о. Витвицький Адам – 18.
м-п. Війтишин – 49.
Вінтоняк Степан – 37.
Влодко Станіслав – 4, 5, 6, 10.
Войцехівський Б. – 14.
Волощук Василь – 30.
Волощук Гнат – 30.
Волощук Олена – 80.
Волощук Любомир – 85.
Волошин Михайло – 83.
Волошенюк Юлія – 80.

Г

Габорак Ігор – 55, 83, 85.
Галанджій Володимир – 81.
Галанджій Михайло – 80.
Галатинюк Катерина – 86.
Галатинюк Мирослав – 27.
Гембарський Валерій – 55, 83, 85.
Геник Ганна – 89.
Геник Михайло – 81.
Геник Роман – 15.
Геник Степан – 86.
Голинський Михайло – 86.
Головецький Мирослав – 39, 40, 41,
43, 55, 83.
Граб'юк Анна – 82.
Граб'юк Богдан – 83, 88, 89.
Граб'юк Ірина – 80.
о. Грабович Іван – 18.
Григорович Лілія – 21.
Григорчак Марія – 80.
Григорчак Роман – 81.
Гривняк Юліян – 80.
Гойло Марія – 80, 81.
Гойло Богдан – 83.
Гулей Аліна – 83.
Гулей Марія – 86.
Гулей Руслан – 86.
Гургулович Лариса – 81.

Д

еп. Дмитерко Софрон – 25, 46, 49.
Дмитрук Юрій – 27,

Долішняк Вікторія – 82.
о. Долішняк Дмитро – 17.
Долішняк Михайло – 35, 41.
о. Доманік Терентій – 17.
Дужак Василь – 38, 78.
Дугчак Ганна – 81.
Дугчак Микола – 34, 38, 41, 42, 44,
79, 80, 81, 121.
Дугчак Сергій – 83.
Дугчак Тарас – 80.
І
Іванович Іван – 27, 28, 30, 41.
Іванович Петро – 55, 83.
о. Іроденко Василь – 18, 27, 36, 38,
41, 45, 49, 75.
Івасюк Анна – 86.
Івасюк Ігор – 86.
Ж
Жаб'єховський Кшиштоф – 6.
З
Заячук Галина – 85.
Заячук Любомир – 86.
Заячук Юрій – 83.
К
Капчук Роман – 83, 85.
о. Каратніцький Олександр – 13, 17.
Кашевко Марія – 80.
Кашевко Петро – 80.
о. Кіцелюк Василь – 86.
Кіщук Петро – 83.
Клим'юк Михайло – 80.
Книшук Василь – 41.
Книшук Петро – 43.
Ключевська Параска – 89.
Клим'юк Михайло – 81.
Клим'юк Світлана – 81.
Ковалишин Дмитро – 30.
Ковальчук Петро – 43.
Ковальчук Романа – 83.
о. Козицький Григорій – 18.
Коломийчук Петро – 43.
Коломийчук Люба – 80.
Котлярчук Василь, доктор – 23.
Котлярчук Василь – 26, 30, 39, 41, 42.
Котлярчук Дмитро В. – 26, 38, 39, 80.
Котлярчук Дмитро Ю. – 26.
Котлярчук Микола – 86, 87.

Котлярчук Олена – 86, 87.
о. Косило Михайло – 48.
Кравчук Василь – 83.
Крутий Ярослав – 37.
Кугутяк Микола – 6.
Кур'янський Василь – 44, 85.
Курищук Уляна – 82.
Курищук Ярема – 83.
Курищук Ярослав – 83.
Кур'янська Оля – 82.
Кушнірчук Микола – 83.
Л
Лабачук Марія – 82.
Лабачук Софія – 82.
Лазарович Ганна – 80.
Лазарович Микола – 86.
Левандовська Ганна – 80, 84.
Левандовський Роман – 85.
о. Левицький Юліян – 17.
Ленько Володимир – 83, 85.
о. Лесюк Роман – 39, 45, 47, 50, 76, 99.
Лесюк Степан – 80.
Ливдар Іван – 37.
Лисишин Марія – 80.
Лютник Любомир – 26.
о. Лемішко Михайло – 48.
Лишак Микола – 78.
М
о. Малофій Степан – 14, 18, 21.
Марчук Галина – 81.
Марчук Юрій – 80, 81.
Марчук Світлана – 82.
Мацюк Орест – 6.
о. Матковський Петро – 17.
Михайлюк Василь – 82.
Микитюк Марія – 84.
Мельник Анастасія – 83.
Мельник-Бура Софія – 88.
Мельник Дмитро – 80.
Мельник Марія – 80.
Мельник Зоряна – 85.
Мельник Людмила – 84.
Мельник Мирослав – 26.
Мельник Мих. М. – 30, 40.
Мельник Мих. Ю. – 40, 78, 79, 80, 81.
Мельник Михайло – 38, 80.
Мельник Параска – 80.

Мельник Стефанія – 38, 80.
Мельник Юрій – 80.
сестра Міріам – 81.
Михайлюк Іван – 26, 30, 41.
о. Миронів Роман – 17.
о. Мойсейович Атанасій – 17.
о. Могильницький Іван – 17.
Морозюк Микола – 40.
Мостов'юк Микола – 78.
Мосюк Марія – 80.
Мосюк Петро – 26.
Мочернюк Надія – 84.

Н

Негрич Василь – 38, 41, 80.
Негрич Володимир – 83.
Негрич Микола – 30, 36.
Николук Богдан – 30.
Николук Михайло – 27, 36.
Никорович Іван – 27, 41, 78.

О

о. Онуцький Іван – 18.
Одокійчук Дмитро – 83.
Одокійчук Михайло – 80.
Одокійчук Мирослава – 81.
Орешкіна Олександра – 82.
Осташ Іван – 35, 36, 39, 41, 43.

П

Павличко Дмитро – 19.
Павличко Петро – 39, 40, 41.
Панисько Василь – 80.
о. Пастух Василь – 87.
Петрованчук Дмитро – 83.
о. Плав'юк Михайло – 18.
сестра Побуринна Єремія – 87.
о. Погорілий Дмитро – 44, 45, 49,
51, 53, 77, 88, 90, 121.
Полюк Ганна – 80.
о. Полюк Ігор – 45, 51, 54, 76, 81.
Полюк Петро – 26, 27, 33, 35, 38,
39, 40, 41, 80.
Полюк Роман – 29, 30, 33, 83, 85.
о. Припхан Дмитро – 18.

Р

о. Рибчук Богдан – 34, 38, 45, 49,
51, 54, 75, 76.
Резуняк Ольга – 80.
Романюк Антон – 80.

Романюк Микола – 27, 39, 41, 80.
Романюк Юлія – 80.
о. Руденський Михайло – 17.
Рубінгер Рудольф – 24.
Руссо Алесія – 83.
Руссо Андріяна – 82.

С

Сабадаш Михайло (молодший) – 78.
Сабадаш Михайло – 83.
Сабадаш Юрій – 30.
Сальварівська Ольга – 85.
Самойлова Марія – 86.
о. Семенович Микола – 18.
еп. Семенюк Василь – 45.
о. Сенютович Семен – 17.
Сидорак Микола – 82.
Симчич Микола – 86.
Симчич Софія – 83.
Синітович Анна – 41.
Синітович Богдан – 26, 27, 30, 31, 33,
34, 35, 38, 39, 40, 42, 43, 44, 46,
48, 52, 52, 83, 85, 121.
Синітович Микола – 24.
Синежук Назарій – 78.
о. Семенюк Василь – 86.
Семчук Юрій – 81.
Сіреджук Петро – 4.
о. Січинський Микола – 13, 17, 18.
Сільварівська Ольга – 41.
еп. Сімкайло Микола – 45, 49.
о. Сімкайло Григорій – 45.
Сіреджук Дмитро – 42, 51, 85.
Січинський Мирослав – 18, 19.
о. Слезюк Іван – 48.
Слободян Богдан – 43.
о. Соневицький Юліян – 17.
Солоненко Михайло – 24.
Солоненко Петро – 28, 30.
Слюсарчук Дмитро – 23.
Слюсарчук Олексій – 41, 80.
Скригунець Микола – 26.
Стенчук Юлія – 82.
Стефанко Михайло – 26.
Стефанко Петро В. – 79, 83, 86.
Стефанко Марія – 41.
Стефанко Наталія – 83.

Стефанко Петро – 83.
о. Стефанович Володимир – 13, 18, 19.
Стефанович Теодор – 19.
Столяр Федір – 16.
о. Стопчанський Василь – 75.
Струк Михайло – 81.
Сулятицький Дмитро – 85.
Сулятицький Ігор – 81.
о. Сулятицький Михайло – 48.
Сулятицький Роман – 83.
Сулятицький Павло – 78, 79.

Т

Табахарнюк Дмитро – 55, 85.
Татарчук Юрій – 36, 43.
Тацюк Ганна – 81.
Терлецький Матій – 8, 9, 75.
Ткачук Євгенія – 81.
Ткачук Анастасія – 83.
Ткачук Юлія – 83.
Томащук Василь – 28, 29.
Томащук Юрій – 85.
Томащук Микола – 42.
Томащук Петро – 41, 44.
Томащук Уляна, Галина, Наталя – 86.
о. Трач Теодор – 13, 17, 18.

Ф

Фальбійчук Марія – 80.
Фальбійчук Михайло – 80.
Фальбійчук Юрій – 41.
Фальбійчук Юрій Ю. – 83.
сестра Федак Володимира – 87.
Федорак Іван – 41.
Федорак Ярослава – 80, 81.

Фенюк Ганна – 80.

Фіщич Орест – 83.

Х

Хоркавий Орест – 37.

Ц

Цариняк Євдокія – 41.
Цариняк Іван – 27, 85.
Цимбалюк Василь – 83, 85.
Цимбалюк Віктор – 37, 85.
Цимбалюк Емілія – 82.
Цимбалюк Оксана – 81.

Ш

о. Шафран Володимир – 86, 87.
єп. Шептицький Андрей – 14, 15.
Шеремета Тетяна – 82.
о. Шкабрій Роман – 53.

Ч

Чернявська Марія – 41, 84.
Чопей Василь – 18.
Чорновіл В'ячеслав – 46.
Чукур Василь – 40, 52, 81.
Чукур Петро – 22.

Я

Яблоновський Матвій – 6.
Яблоновська Теофілія – 8, 9, 12.
Яблоновські – 7, 11.
Явдошняк Анна – 83.
Явдошняк Дмитро – 36, 39, 41, 43.
Яворський Олександр – 88.
Яковенчук Марія – 81.
Яцко Микола – 86.
Яцюк Петро – 27, 82.
Яцюк Роксолана – 82.

Післямова

У народі говорять, що якщо село не має церкви, то воно не є селом. А в Яблунові, після того, як стара церква стала непридатною для богослужінь, впродовж довгих двох століть церкви не було. Була синагога, був костел, а українці своєї церкви не мали.

Впродовж XVIII – XIX століть корінне населення Яблунова певним чином розчинялося серед нових поселенців. У містечку поступово почала зростати кількість жителів єврейської національності. Єврейська громада переважала не тільки за своєю чисельністю, а й за активністю в усіх сферах життя, що негативно відбивалося на релігійному житті української громади. Стара церква занепала і перестала функціонувати.

З допомогою австрійської влади княжна Теофілія Яблоновська вимурувала нову церкву для вірних Яблунова і Стопчатова на пограниччі двох сіл. Хоч церква зовні була більш подібною на кірху, проте селяни погодилися на це і прийняли її як подарунок від княжної.

Завдяки діяльності «Просвіти» на початку XX століття культурне життя громади потрохи оживлялося. Почалося поступове національне пробудження. Можливо саме тоді зародилася думка про будівництво храму, але вона дозріла десь наприкінці 30-х років XX століття. Та дорога до храму була важкою. Тричі виготовлялися документи на будівництво, тричі до людей приходила надія. І аж з третьої спроби, яка була здійснена вже за часів нашої Незалежності, церкву побудували.

Відомості про стару церкву XVII – XVIII ст. подано на основі архівних документів. Про першу і другу спроби будівництва церкви, вже у XX ст., описано на основі оригіналів розроблених і відповідним чином затверджених проектів церкви, які зберігаються в п. Богдана Синітовича. Використовуючи власні спостереження, спогади організаторів будівництва нової церкви, будівельників, священиків зроблено розповідь про теперішню нову церкву.

Автор висловлює щирі вдячність рецензентам о. Дмитрові Погорілому та голові осередку ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка Миколі Дутчаку, а також всім тим, з ким прийшлося співпрацювати, в кого бралася інформація про будівництво церкви, чий спогади подані в книжці. Ця книжка про добрих людей, про їхню жертвну працю на вимощуванні дороги до Божого храму, до Бога.

Ця книжка вийшла друком завдяки старанням пароха і церковного комітету та фінансовій підтримці щирих, духовно багатих людей.

ЗМІСТ

Вступ	3
З історії заснування Яблунова.....	4
Чи була колись в Яблунові церква?.....	7
Перша яблунівська церква.....	7
Стопчатівська церква і яблунівська громада.....	13
Спроби будівництва церкви в Яблунові.....	22
Мрія здійснилася.....	25
<i>розповідь Петра Полюка</i>	27
<i>розповідь Романа Полюка</i>	30
<i>розповідь Богдана Синітовича</i>	35
Розповідають будівельники.....	37
<i>Негрич Василь</i>	38
<i>Дутчак Микола</i>	38
<i>Мельник Михайло</i>	40
<i>Котлярчук Василь</i>	42
<i>Головецький Євген</i>	43
Спогади священників.....	45
<i>о. Василь Іроденко</i>	45
<i>о. Роман Лесюк</i>	47
<i>о. Богдан Рибчук</i>	49
<i>о. Ігор Полюк</i>	51
<i>о. Дмитро Погорілий</i>	53
Знайомство з церквою.....	55
Заглянемо в ризницю.....	72
Що розміщено на проскомидійному столику.....	73
Священики яблунівської церкви.....	75
Дяки.....	78
Паламар та церковна прислуга.....	78
Церковний хор.....	79
Хор «Просвіти» співає Літургію.....	81
Дитячий хор.....	82
Церковний комітет.....	83
Жертводавці храму.....	85

Монастир Згромадження сестер Милосердя св. Вікентія.....	86
Парафіяльна бібліотека.....	88
Спільнота Руху Назаретських родин.....	88
Спільнота Матерів в молитві.....	89
Канікули з Богом.....	90
Хронологія найважливіших подій релігійного життя та будівництва церкви в Яблунові.....	91
Додатки	
Коротко про Божественну Літургію.....	97
Поради богомольцю	
<i>Як поводитись в церкві.....</i>	101
<i>Чи можна сидіти під час Літургії?.....</i>	102
<i>Колінопреклоніння.....</i>	102
<i>Як готуватися до сповіді та Святого Причастя.....</i>	103
Типи календарів.....	105
<i>Місячний календар.....</i>	105
<i>Місячно-сонячний календар.....</i>	106
<i>Сонячний календар.....</i>	106
<i>Чому Різдво святкуємо 7-го січня, а Великдень не має сталої дати?.....</i>	107
<i>Чому в одні роки у православних і католиків Пасха співпадає, а в інші – ні?.....</i>	108
<i>В яких календарних межах можлива Пасха?.....</i>	108
Дати Пасхи єврейської і християнської на 2001-2100 рр.....	109
Словничок.....	113
Рекомендуємо прочитати.....	116
Показчик імен.....	117
Післямова.....	121

Історико-краєзнавче видання

КУРИЩУК Василь Юрійович

ДОРОГА ДО ХРАМУ

“Лисаний Камінь”
Косів
2014

<i>Технічний редактор</i>	Віталій Стефурак
<i>Комп'ютерна верстка</i>	Романа Куришука
<i>Відповідальний за друк</i>	Михайло Павлюк

Видруковано в МП «Еврика»
Свідоцтво Державного реєстру: серія ІФ, № 10
Косівський район, м. Косів,
тел.-факс: 2-24-91
E-mail: Evrika-pk@ukr.net

Підписано до друку 26.08.2014. Формат 70x108\16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Умов. друк. арк. 11,38. Обл.-вид. арк. 5,80.
Тираж 200 прим. Замовне 397.